

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 07610

LIDER 2

Tania Zisman

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

טאַניע זיסמאַן

ל י ד ע ר

II

פאַריז 1977

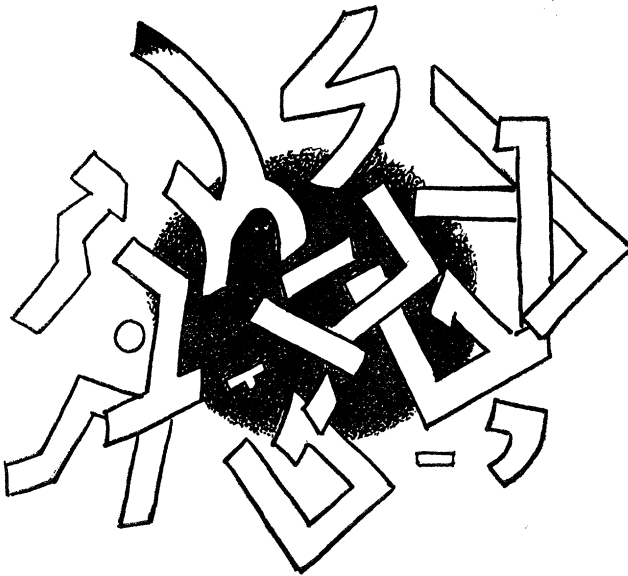
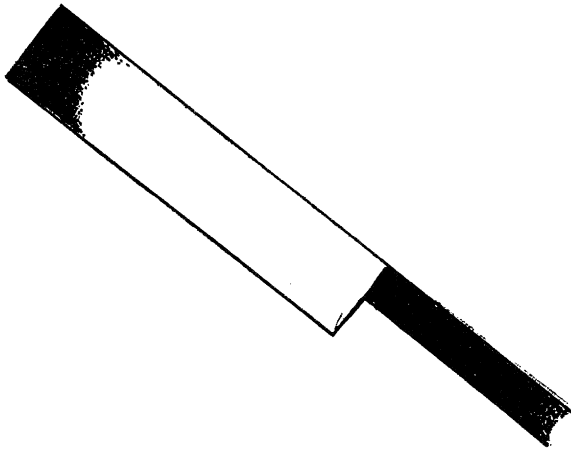
הילע פון דוד גארפינקעל
אילוסטרירט פון א. מושקא

א הארציקן דאנק די חשובע פריינד
יוסף שעכטער, גפתלי מילנער און
יהושע זיידמאן פאר זייערע באמיאונגען
ביים דרוקן די דאזיקע לידער-זאמלונג

דאס בוך איז דערשינען
מיט דער מיטהילף פון דער
בוך-קאמיסיע ביים פאנד סאסיאל.

TANIA ZISMAN : POEMES
TOUS DROITS RÉSERVÉS
IMPRIMERIE IM.P.O.
65, RUE DU FG-ST-DENIS, 75010 PARIS
COPYRIGHT BY TANIA ZISMAN, PARIS

חורבן

MUSIKA

דער געקוילעטער א — ב

— מען גייט אונדז קוילען!!! —
טוט א ווילד געשריי די א,
(זי האָט די ערשטע, דערזען דעם חלף)

— מען הרגט דעם פּאָעט!!! —
שרייט די דערשטוינטע]

אָן אויפהער רופט די ג
צום הימל ;

קלאַגט די ד און די ה
— וויי איז אונדז וויי... —

די און די א
שרייען, שרייען...
די און די ט
שלאגן זיך על חטא.

די פרומע י
ביז אין דער לעצטער מינוט
לערנט תלמוד

— פאר וואס קומט אונדז די שטראף? —
פרעגן די און די א
ביי דער צעטומלטער ל;
נאר זי איז אין א ביטערן מעמד;

די א
איז אין גסיסה־קלעם;
די א
זעט צום לעצטן מאל די זון...

פרעגט אין אנגסט דער ט ביי דער ו:
— וועט מען קומען אונדז באפרייען? —

שטארבנדיק, הערן די פ און די א
דאס גרוילעכע געשריי
פון דער צ און ק,
דעם שניידנדיקן רוף
פון דער א,
— מען רייסט איר פלייש.

די דריי קעפעלעך פון דער ו
זיינען אראפ פונעם זין.

אזוי האט מען געמאכט א סוף
צו אלע אותיות —
פון א ביז א.

אל תשכח

א גלאטע, מאַרמאַרענע מויער,
אן אייזערנער, א שוואַרצער טויער,
הויך איבער אים צוויי ווערטער אויף דער וואַך:
אל תשכח

צווייטנדיקע טרעפ
צום סקלעפ
אַראָפּ אונדז פירן צווישן שטיינערדיקע ווענט
צום מאַנומענט,
א גרויער טרויער
אין טונקלקייט פון זאַל.
עס דוכט זיך, ס'שוועבן דאָ נשמות איבעראַל
דאָס זיינען שאַטנדלעך פון ווייסע פליגל
וואָס ציטערן דאָ אויף די ווענט פון ציגל;
און אפשר איז עס די פון ד'ר'ערד, פון ערגעץ קומענדיקע בלייכע שיין,
וואָס וואַרפט אַזאַ מין פחד, אַזאַ פיין?

א שווערער אומעט כאַפט ביים גאַרגל,
און וואַרגט, און שטיקט
ס'זאַל זיין מיין אייגן בלוט וואָס דריקט?
פון מגן-דוד — די זעקס פאַרשפיצטע עקן
שרעקן,
כמעט דעם גאַנצן זאַל פאַרדעקן.

עס דוכט זיך אַז עס שפילט אַן אַרגל
און אַז ס'איז זיין געדיכטער קלאַנג
וואָס הודיעט, ציט זיך לאַנג,
לאַנג
ווי אַ געוויין, ווי אַ געזאַנג,
א הימלישע סימפאָניע אַ שטילע,
א תפילה,
וואָס האָט געשאַפן באַך
— אל תשכח

דיכטער - ליכטער

(צו די אומגעקומענע)

ווי בלייך עס זענען אויס די אלע רייד,
ווי קליין אנטקעגן אפגרונט פונעם צארן!
די ווייטיק ברענט, ווי ס'ברענט דער אייביק-ברענענדיקער דארן...

ווי האבן זיי געקאנט אין צוגעזאגטן גליק
דערקענען ס'מעסער וואס עס גייט זיי שטעכן?
דערשפירן ס'שרייענדיק-גולנישע פארברעכן?

מען האט אריינגענארט זיי אין צעגילטן שטויב,
ס'האט זיי געפירט צום גליק דער גאלדענער קאיאר —
און אויפן וועג פארשלעפט אין שפינוועבס נאר.

און אט אזוי, דערשטאכענע זיי ליגן...
ווי ליגן זיי? צי ווייסט דען ווער דאס פלאץ?
מען האט פארניכטעט זיי פאר זייער שיינענדיקן זאץ.

די גאנצע שולד איז דאך דאס גליענדיקע ווארט,
וואס יידיש-קלאר זיי האבן ליב געהאט צו זאגן:
די לויטערקייט פון קוואל מען האט געוואלט דערשלאגן.

די ווערטער זייערע — זיי וועלן אייביק קלאגן,
אריבער שרייען אלע פאלשע כארן —
ווייל דיכטער-ליכטער זיינען דארטן אומגעבראכט געווארן.

1972

האבן הימלען זיך געשפאלטן?

האבן הימלען זיך געשפאלטן?
האבן אויפגעקאכט די ימען?
האט פארטונקלט זיך די זון
און די שטערן אויסגעלאשן?!

אפשר זיינען ווילדע חיות
שוין אנטלאפן פון די וועלדער,
און זיי טרעטן אויף די פליגלען
פון אומשולדיקע מלאכים?

און עס וויינען קליינע קינדער
אויף דער גאַנצער ערד צעשפרייטע,
ווייל זיי זייגן גיפט און בלוט?
אפשר יוגנט קאָן נישט לאָזן?

און די בלומען מער נישט וואַקסן?
און די פירות אויף די ביימער
וועלן קיינמאָל רייף נישט ווערן,
וועלן פוילן פאַר דער צייט?...

ווייל עס זיינען אומגעקומען
מיליאָנען מיינע ברידער?
אומגעקומען לייב און לעבן,
זיי — מיט זייערע דור-דורות...

אפשר פליען נאָך די אַשן
אין די ווייטע הימל-רוימען?
אפשר וויינען די נשמות
פון די אומגעברענגטע קינדער,
פון נישט אויסגעלעבטע לעבנס,
פון פאַרשניטענע משפחות?

אפשר שפּאַלטן זיך די הימלען
פון מיליאָניקן געשריי?!
פון געשריי פון פּאַלק ישראל?

ניין, דאָס שרייען נאָר די ווינטן
אין די קאַלטע אַסיען-נעכט;
און עס גייען, גייען יידן
אויפן יידישן בית-עולם
צו באַוויינען די קדושים.

אל מלא רחמים

פּאַר'ז 1962

בייזע כוחות

פון אוועלכע אונטערגרונטן
קומען בייזע כוחות?
פליען מיט די וויכער־ווינטן
איבער ערד און ים!?

פון אוועלכע טיפע זומפן
קומען בלינדע געפלען?
ברייט צעוואָרפן אויף דער פלאַך
וואַקסן דאָרטן וואַסערבלומען,
פאַלשע ליכטעלעך דאָרט בלאַנדזשען
צווישן בלייכע געניופאַרן,
פאַלשע פייערלעך וואַס שמייכלען,
וואַס פאַרפירן,
וואַס פאַרנאַרן,
וואַס פאַרשלעפּן מיט חניפּה
אינעם זומפּ.

אין אוועלכע גראַע וועלדער,
אונטער אַלט־פאַרפוילטע ביימער
וואַקסט דער טויטן־שוואַם?
אַלץ אַרום איז בלייך געוואָרן,
אַלץ אַרום איז אויסגעשטאַרבן
פונעם סם.

צווישן פעלדזן אין די היילן
זיצן אלטע שוואַרצע שדים
וואָס צעשיידן,
וואָס צעטיילן,
וואָס פאַרזייען,
וואָס צעווייען
שפּאַט און פיינדשאַפּט
און רציחה.

אין גיהנום פון וולקאנען
פלאַמיקע פּאַנטאַנען
באַרג אַראָפּ די לאַווע גיסן
וואָס פאַרפלייצן,
וואָס פאַרפליסן
דראַענדיקע פּונקען פליען
אַלץ פאַרברענען,
אַלץ דערשטיקן
אַרום זיך.

נישט פון ווייטע אונטערגרונטן —
פון אַ נאַענטן גיהנום
קומען ברוינע מערדער —
נאַציס,
וואָס צעגיסן פּיער-לאַווע
איבער ערד און איבער ימען,
וואָס דערשטיקן,
וואָס פאַרברענען,
קאַלט און רואיק שפּרייטן
שפּאַט און האָס ;
וואָס צעשיידן, וואָס פאַרשעמען
וואָס פאַרזייען
סם און טויט.

נישט דערשרעקט זיך,
נישט באַהאַלט די קליינע קינדער,
נאָר וואָס שנעלער,
מיטן וואַרצל
רייסט אַרויס דעם נאַצי-שוואַם !

אויגן שרייען

קענט איר זאגן, אויגן טיפע,
וואס האט איר געזען?
— טראַפנס האָב געזען איך טריפן,
בלוט עס איז געווען... —

א, דערציילט מיר, אויגן-לעכער,
ווער האָט אייך געטייט?
— בלינד געמאַכט מיך דער פאַרברעכער
נאָך פון קליינערהייט! —

ווילט איר זאגן, אויגן-זומפן,
וואָס איר האָט באַמערקט?
— גופים נאַקעטע פאַרשרומפן
און הרוגים בערג.

זאָגט, פאַרוואָס, א, אויגן טריבע,
קוקט איר אין דער הויך?
— ס'איז אַוועק פון מיר מיין ליבע
מיטן שוואַרצן רויך

זאָגט מיר, אויגן, פונקען שוואַרצע,
ווער האָט אייך געשענדט?
— אַלע די וואָס מיר צום האַרצן
האַט מען דאָרט פאַרברענט!

אך, פאַרוואָס, א, אויגן-ימען,
רינט די טרער און רינט?
— אייביק וויינט און וויינט אַ מאַמע
וואָס פאַרלירט איר קינד.

קוקט צו מיר, א, אויגן בלויע,
האַט איר אַ באַגער?
כ'האַב געזען אַזוי פיל טרויער
אַז איך גלוסט נישט מער...

דער שייטער

כ'האָב געחלומט פון אַ שייטער
— „ס'איז צום גוטן“ — פלעגט די מאַמע זאָגן.
מערדער האָבן דאָרט ביים פייער
קינדערלעך געשלאָגן

כ'האָב געקוקט אַרום דערשראָקן
ווי ס'צעלויפן זיך די פיצלעך קינדער,
ווי עס כאַפן זיי די שדים,
בייזע שייטער־צינדער.

און מען מאַטערט זיי, מען ברענט זיי,
און מען שלידערט זיי אין פייער,
איינס נאָך ס'אַנדערע און ווידער
קינדערלעך אַ רייע.

כ'האָב געוואָרפֿן זיך, געשריען,
אויפגעוואַכט פֿון שלאָף אין אַנגסטן קאַלטע;
שפּעטער האָט דער זעלבער חלום
ווידער אָנגעהאַלטן.

כ'זע — אין פֿליענדיקע קינדער,
ווי אין פֿייגל, שיסן די וואַנדאַלן;
די געטראָפּענע, דערהרגעט
גלייך אין פֿיער פּאַלן.

כ'האָב געזען דאַקטוירים וויסע —
שעפּער, פּאַרשער, לערער, פירער, לייטער
האַבן קינדערלעך געשניטן
און פּאַרברענט אין שייטער

איינער האָט געזאָגט, באַגייסטערט:
— אַ, ווי שייך, ווי שייך עס איז דאָס פֿיער! —
און פּאַרוויכערט ביי די פּלאַמען
פריילעך זיין ציגייער.

— אַך, ווי וואַגט איר ברענען קינדער?! —
האָב איך זיך גענומען וואַרפֿן, זידן;
האַבן אַלע זיך צעשמייכלט;
— זעסט נישט? ס'איז דאָך יידן! —

— איז עס וואַר, צי איז עס חלום?
האָב געקוקט איך צו די ווייטע שטערן;
נישט געפילט ווי ס'רינען, רינען
מיינע הייסע טרערן...

א מינוט שטילשווייגן

(פאָר פּרץ מאַרקישן)

א קול שרייט אויס — שטייט אויף און שווייגט! —
שטייט איין מינוט און טראַכט פון די מאַרטירן!
און הערט זיך צו ווי ס'שטילקייט שטייגט
פאַרפלייצט די ווינקלען, קלאַפט אין אַלע טירן!

אין שטילקייט הערט מען בעסער דאָס געשריי...
ווי לאַנג עס ציט זיך אַ מינוט אַ גאַנצע.
ווי נישטיק-קורץ, ווי קליין זי איז פאַר זיי,
די אומגעקומענע אָן בלומען און אָן קראַנצן.

איר שטייט, איר שווייגט... ווי פיינלעך ס'ציט צו ד'ר'ערד
שטילשווייגן אַ מינוט — עס דויערט, דויערט...
ס'איז נאָר אַ קוק צוריק, אַ שנעל דערשטיקטע טרער
אַט-די מינוט וואָס לאַנגזאַם רינט אין טרויער.

אין טויטן קלאַנג פון גרויזאַמען געוויין
טראַמפּייטן-העלדזער גרויליק שאַלן
נאָר איין מינוט! שטילשווייגן אַ מינוט און שטיין
און טראַכטן וועגן יענע וואָס געפאַלן

נאָוועמבער 1965

דער צלם

ס'צעשפאלט די לופט אַ הויכער שוואַרצער צלם,
שניידט
אין דער לענג און אין דער ברייט
דעם זוניקן אַרום.
יעזוס קוקט צו מיר אַראָפּ
און פרעגט מיט פיין:

— וואָס האָבן זיי געמאַכט פון מיינע ליידן?
ווי איז מחילה, ווי איז ליבשאַפט?
דער צלם האָט פאַרטונקלט און פאַרוויסט
דאָס לעבן פון מיין פּאַלק... —

דער טרויער לאַנגזאַם טריפט אַראָפּ
פון די צעשפרייטע הענט.
פאַרשטעלט, האַקט אָפּ
די שפעדיקע פרייד פון פעלד געראָטן;
דער צלם מיט זיין לאַנגן שאַטן
צעלייגט זיך אויף די ווייצן
און שוין, — דאָס גאַנצע פעלד פאַרפלייצן
צלמים!
נישט קיין זאַנגען מער, גאָר צלמים

אין דער לענג און אין דער ברייט
און רעכטס, און לינקס, און סקאַס.
פול ביז צום ברעג דער טרערן־כוס!
אַ פעלד מיט צלמים
און אונטער יעדן צלם
אַ סאַלדאַט.
אַ פעלד מיט קברים אומגעהייער

איך שטיי איך קוק און טראַכט פון קברים אַנדערע,
פון גריבער אומבאַוווסטע
אויף פעלדער פוסטע,
פון גריבער־קברים יידישע, געשענדטע
וון נאַקעטע, דערשטיקטע און פאַרברענטע
מען האָט אַריינגעוואָרפן מיינע שוועסטער, מיינע ברידער
און קינדער, קינדער קליינינקע...

נישטאַ קיין סימן דאָרט די קברים צו דערקענען.
נישטאַ קיין פאַקל, וואָס זאָל אייביק ברענען,
און נישט מוזיק דאָרט שפילט אַ טרויער־ניגון;
גאָר גראָזן ווילדע שטילערהייט זיך וויגן
ווען ס'פליט דער ווינט און שרייט זיין ליד אין פעלד, —
באַוויינט דעם יידישן, דעם אומדערקענטן העלד.

דער יידישער וואַלס

דאַרף מען דען לעבן נאָר מיט די ליידן?
צרות, פּורעניות, גזירות אויף יידן? ...
קאָן מען נישט זינגען פשוט, באַשיידן
פּריילעכע לידער פון ליבע און פּרידן?

מוז מען שוין אייביק געדענקען דעם צאָרן?
יאוש פון צוקונפט און צער וואָס פאַריבער?
זיינען מיר טאַקע פאַרשאַלטן געוואָרן —
ציטערן שטענדיק פון גרויזאַמען פיבער?

ווישט אָפּ די טרערן, וויינט נישט אַ רגע,
האַט נישט קיין מורא פאַר עפעס וואָס פּריילעך,
קערעוועט אויס אייך צו אַנדערע וועגן,
עפנט די אויגן פאַמעלעך, פאַמעלעך...

אַנדערשוו, ערגעץ, פּידלען דאָך שפּילן! ...
לאַזט מיטן ריטעם פון לעבן אייך פירן,
גיט אייך די הענט און מיט צוטרוי־געפּילן
נעמט אייך אַרום צום וואַלסירן, וואַלסירן...

ווילן מיר טאַנצן — נאָר תּיכּף, פאַרבלאַסטע,
קומען אָן שאַטנס, הרוגים פאַרגאַזטע...
בלייבן מיר שטיין אינעם טאַנץ שוין פאַרפעמדטע,
הערן ווי ס'טריפּן די הערצער פאַרקלעמטע.

ס'הענגט אויף מיר אַ שווערע קייט
איך בין צוגעקאוועט

ס'ליגט אויף מיר אַ שווערער שטיין
אַט אַזוי בין איך געכאוועט

ווען כ'בין נאך אַ קינד געווען
האַב איך שוין דעם שטיין געפילט
און ווען איך בין נאָר געבוירן
האַט די קייט מיך איינגעהילט.

וועט די קייט מיך אָן אַן אויפהער
אַלע מיינע יאָרן האַלטן?
וועל איך טאַקע קיין מאַל, קיין מאַל
מיינע שטיינער נישט צעשפאַלטן?! ...

1943

ווי קאַנסטו אַזוי לעבן?
האַט דאָס לעבן דען אַ ווערט,
ווען דער כבוד איז פאַרשפיגן
און דער ווילן איז געשטערט?
האַט דאָס לעבן דען אַ ווערט?

אָר, ווי קאַנסטו אַזוי לעבן?
האַט דאָס לעבן דען אַ חן.
אָו אויף דיר ווי אויף אַ קבר
ליגט און דריקט אַ שווערער שטיין?
האַט דאָס לעבן דען אַ חן?
פאַר וואָס ווילסטו אַזוי לעבן?

1944

די אטאם - באַמבע

דער מאַנסטרועזער שוואַם
— און אַמאָלגאַם פון סם —
וויל מאַכן סתם
אַ סוף צו אַלעמען וואָס לעבט
— וואָס גייט, וואָס קריכט, וואָס שווימט, וואָס שוועבט —
די גאַנצע וועלט
— דעם פּחדן און דעם העלד,
און אַלע שיכטן — פאַרניכטן!

דעם שוואַכן, דעם אַטלעט,
דעם אַרבעטער, דעם סוחר, דעם פּאָעט;
זיין שאַפן, זיינע ווערק;

דעם וואַלד, די הויכע בערג,
דאָס גרינע פעלד צעפלעטשן,
דעם ערד־קיילעך צעקוועטשן;
דעם ווילן און דעם גלוסט;
דאָס זויג־קינד ביי דער ברוסט,
די עלטער און די יוגנטלעכע דרייסט
דעם קינסטלער און זיין גייסט.

קיין קלאַנגען, קיין געלעכטער — אַלץ אַרום —
שטום

פון ליליע, פון רויז —
אויס

מיט גאַזן־טויט דעם דיגעם ריח פאַרבלאָזן.

פאַרברענען אַלע גראַזן
און אַלע ווייסע מאַרגאַריטקעלעך אויף זיי,
די שמעקנדיקע סטויגן היי,
און די בהמות און די חיות,
די שרייענדיקע פייגל־סטייעס...
אַלץ וועט אַריינפאַלן אין קאַכנדיקן ים
פון גיפּט אין פּלאַם!

אַלץ וועט פאַרשרפעט און צעשמעטערט ווערן,
אויב קיינער וועט גישט שטערן.

א. קוויק דיך נישט

א. קוויק דיך נישט, מיין פאלק, מיט דינע ליידין
שטיל איין, שטעל אָפּ דאָס נאַקעטע געווייך,
ס'וועט קיינמאָל מער פון דעם צעוואַרפענעם געביין
פון דינע זין, וואָס האָסט געלאָזט פאַרשניידן.

נישט אויפשטיין שוין קיין בליענדיקע צווייג;
דעק צו דיין האַרבע ווונד מיט דינסטע זיידן,
און קוק נישט מער אויף איר; נאָר פעסט, אַנטשיידן
פאַרבייל די פויסט — און וועגן ווייטיק — שווייג!

געדענק, אַז העכער ווערט כסדר דער וואָס ליידיט;
און אַז דעם גרעסטן צער פאַרהיילט די צייט,
— אויך דיין דערשטיקטן וויי וועט אפשר זי פאַרגלעטן;

נאָר ווילסטו אַז דיין כבוד זאָל דערוואַכן
און דינע קינדער זאָלן קאַנען לאַכן
באַדאַרפסטו קיינמאָל מער נישט לאָזן אויף זיך טרעטן.

פּאַריז 1963

ערשטער מיי

בלומען-גלעקעלעך פון מיי
ווייסע זיך צעקלונגען
רופן, וועקן ערשטן מיי
איז זיי גלייך געלונגען
קומט ער קומט דער ערשטער מיי
קומט אַ נייער אַטעם פריי

שטענדיק כ'בין געווען געטריי
דעם געבענטשטן ערשטן מיי
מיט זיין פרישקייט און באַנני
מיט זיין צוואַג — לעבן פריי
און געהערט אַ קול דערביי
עם ישראל חי

איך געדענק ווי ריי נאָך ריי
זיינען מיר געגאַנגען פריי
אין דער האַנט דאָס גלעקל-מיי
מ'האַט געשלאָגן אונדז דערביי
אַבער ס'איז געווען כדאי
ווייל עס האַט געלעבט דער גלויבן
אַז מען וועט אונדז ניט צורויבן
אונדזער ערשטן מיי

גיי אין גאַס
און ווידער שריי
לעבן זאָל דער ערשטער מיי

וויינט ניט קינדער הלמאי
אונדזער טרוים פון ערשטן מיי
איז געוואָרן שווער ווי בליי
וויינט ניט, וויינט ניט הלמאי
ס'גייט אַוועק דער מאַנאַט מיי
מיטן לעבן וואָס פאַרביי

מיינט ניט ס'וועט שוין סיי ווי סיי
גאַרנישט זיין דעם ערשטן מיי.
ס'וועט די זון איר גאַלד אַנטבלויזן
און עס וועלן וואַקסן רויזן
ווען ס'וועט קומען מאַנאַט מיי
הלוואַי.

אין פיר ווענט

איר ווייסט נישט אז אין דרוסן טאגט!
פארשפארט אין אייערע פיר ווענט,
ארומגערינגלטע מיט שטיינער און צעמענט.
איר שמאכט אין אייערע פיר ווענט.

איר הערט נישט ווי די שוועלבעלעך שוין צוויטשערן — גוט מארגן! —
אין אייערע פיר ווענט איר מיינט אז ס'איז נאך פינצטער,
דערשטיקט, אן האפענונג א מינדסטער
איר לעבט כסדר אין דער פינצטער.

איר זעט נישט אז ס'האט אנגעטאן זיין פיערקרוין דער האריזאנט
אין אייערע פיר ווענט איר זענט פארפלייצט מיט זארגן,
איר ראנגלט זיך, דערווארגן,
אין קליינע, פלאכע זארגן.

איר ווייסט נישט אז אין דרויסן איז שוין ליכטיק,
איר פילט נישט פון דער זון די הייסע שטראלן!
איר מיינט אז אלץ איז שוין פארפאלן;
א, קומט ארויס אין דרויסן צו די שטראלן!

אין מיינע אייגענע פיר ווענט איך האב אזוי, געלעכצט נאך ליכט!...
צי האב געקאנט איך טראכטן — ס'איז א ליגן?! —
עס טאגט! — עס טאגט! — האב איך געשריגן...
א, ווי צו אונדז... עס איז א ליגן...

ביי דער טיר

געווידמעט רייע רובין, פארברענט אין אוישוויץ

אין אַ בייזן מאַנטאָג ערב פסח
האַב איך דיך געזען צום לעצטן מאל
ווי אַ קבר־שטיין אַ שווערער
איז געווען ביי אַלעמען דאָס האַרץ
און שוואַרץ

דער מאַרגן און דער היינט
אומעטום דער מיאוסער פּרצוף פונעם פיינט
באַהעלטעניש און פחד
כאַפעניש און אַנגסטן אין דער לופט

ביסט געקומען און דו האָסט זיך שוין געאיילט
— „מען וואַרט אויף מיר“ —
מיר האָבן זיך געזעגנט ביי דער טיר

מיין האַרץ האָט מיר געזאָגט —
איך וועל דיך מער נישט זען
און ס'האַט זיך מיר געגלוסט
דיר זאָגן עפעס זיס,
אַ ליבשאַפט־וואַרט וואָס בלייבט אויף אייביק
יא, די אייביקייט האָב איך דערפילט דערנעבן
איך האָב געוווּסט — דאָס לעבן
וועט זיך ענדיקן פאַר דיר
מיר האָבן זיך געזעגנט ביי דער טיר.

פּאַרײז, 5 אויגוסט 1964

צי בין איך שוין די לעצטע זייל ?

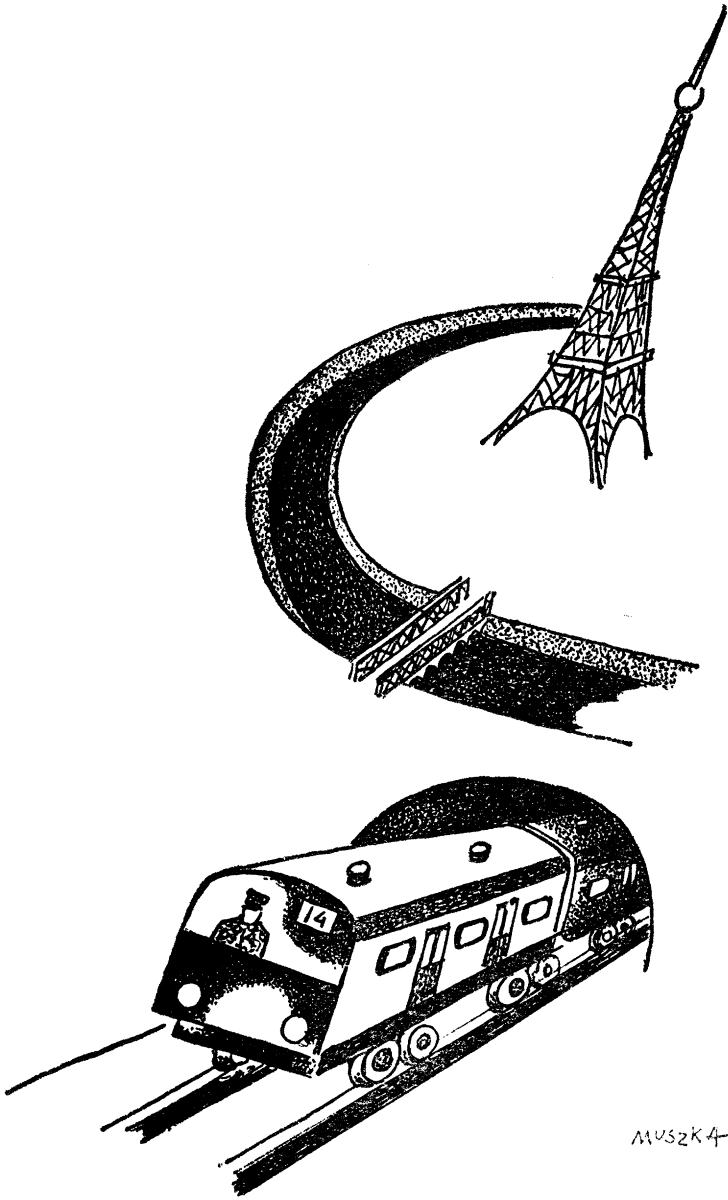
צי בין איך שוין די לעצטע זייל אין לעצטן דור ?
דערפאר איז גרויס אַזוי די פיין אין חורבן שווערן ?
און שטאַרק אַזוי די מורא צו צעשטערן
די גאַנצקייט פון נאָך־יידיש־רעדנדיקן כאַר ?

אין הימל צווישן אַנדערע נאָך ברענט מיין שטערן,
נאָך גיסט אַ בלויע שיין, נאָך פינקלט, ציטערט, ...נאַר,
מיר דוכט, איך בין די לעצטע זייל אין אַט־דעם דור
וואָס וואָרט, פאַסיוו, עס זאַל די שיין פאַרלאַשן ווערן.

איך שרייב מיין ליד און יעדן זילב איך צערטל,
און יעדעס וואָרט איך טייל אויף האַלב און אויף אַ פערטל,
איך צייל די שורות, כּוּוּך און היט דעם גראַם,

און אַלץ איך טו, ווי גלייך מען וואַלט נאָך לאַנג
זיך צוגעהערט צו מיין פאַרשפּעטיקטן געזאַנג
וואָס קלינגט נאָך שטיל, וואָס קלינגט נאָך סתּם.

בילדער

MUSZKA

די מעטראַ

פליט די בריק
אויגנבליק
וואסער פלעק
שוין אָוועק
און צוריק.
אונטער דר'ערד
הייסער ווערט.
פלוצים סטאַפּ
שטעלט זיך אָפּ.
שטופט זיך שוין
דער המון.
אין דער שעה
שוין גישטאַ
וון אַרײַן.
קומען דאָ

פּײַער־שלאַנג
קלונג און דראַנג
טויזנט פּערד
אונטער דר'ערד.
פּערדן־קראַפט
מענטשן־זאַפט
פונקען־שפּריץ
שנעלקייט־בליץ
שטופ און שטויס
קומט אַרויס
פון טונעל.

בלענדעט העל
שיינט די שטאַט
קלאַפּט די ראַד

פון פאבריק
פארט צוריק
וידער שוין
דער המון.

לאמפן-שיין
פאלט אריין
אין דער סען
פונקען-ברען
בריקן-גלאנץ
שטיבער-טאנץ,
לעבט פאריז.
איפעל-ריז
טוט א וונק —
שוין נישטא

טוט א זינק
די מעטרא
אונטער דר'ערד.
טויזנט פערד
אין גאלאפ
נאך א סטאפ.

דער טונעל
שנעל, שנעל, שנעל, שנעל,
זינגט א ליד:
איך בין מיד,
איך בין מיד,
איך בין מיד.

נאך און נאך
מער און מער
אטעם שווער.

פון גאנץ פרי
צו דער מי
טרייבט די נויט
נאך פאר ברויט.

יעדן טאג
צו דער פלאג
אין פאבריק
אויפן שטיק
רופט אהין
די מאשין.

אויף דער שעה
יעדער דא
האט פארקויפט
זיינע הענט
אויפן טאג
אין פיר ווענט.

וויגט די ראד
לויפט די שטאט
לאכט די סען
זונען-ברען
שנעלקייט-שוונג
אייזן-קלונג.

אויף דער נאכט
מיד פארשמאכט

פּאַריז

מערב שיינט
נאָך דערווייל
בלייבט נישט מער
צוויי-דריי מייל
ביז פּאַריז

פליט די באַן
איילט די ראָד
אַטעמט שוין
רעשט די שטאַט
כ'הער פּאַריז

אין דער נאַכט
דאַרט ביים ראַנד
פייער, גאַלד
און בריליאַנט
ס'איז פּאַריז

פליט די באַן
יאַגט די ערד
וואָס אַ פלי
נענטער ווערט
צו פּאַריז

מערב ברענט
צאַנקט דער טאַג
אַונט וועט
זיין דער צוג
אין פּאַריז

פריילעך ווערט
מיר דערפון
און איד זע
ס'לויפט די זון
קיין פּאַריז

שטייט דער צוג
שרייט דער דאַמף
ס'לעבן וואַרט
רופט דער קאַמף
אין פּאַריז

פלאץ קאנקארד

קאן מען דענקען וועגן לאגערן פון מאַרד
ווען מען קומט אויף פלאץ קאנקארד?
קאן מען הערן דאָס געוויין דאָ?
אַלץ איז אַזוי שיין דאָ...

צווישן אַט־די ליכטער־שטערן,
זילבער־לאַמטערן,
באַנדן גירלאַנדן,
פון זונען־נעאַן
ווי קאן מען באַנעמען דעם שווערן אמת?
דעם גרויל פון זעקס מיליאָן קרבנות?

צווישן טויזנט לבנות,
אַפּאַלן, קריסטאַלן
סאַפירן וואָס צירן
דעם פלאַץ קאנקארד,
קאן מען דאָ, אין אַט־דעם יום־טובדיקן תענוג
גלויבן אַז ס'איז מעגלעך אוישוויץ און מאַדאַנעק?!

דאָ — אויף פלאַס דע לאַ קאנקארד
— בונד פון הערצער און פון ווילן —
איז שווערער נאָך דעם ווייטיק שטילן,
און דאָך, און דאָך...

אויף פלאַץ קאנקארד
אין כישוף־אַקארד
פון בלויע פלייטן
בלומען בייטן,
קוואַלן שטראַלן
— כ'פאַרגעס אַז לעבן איז מיט טויט געפלאַכטן.

אז נאציס האבן מיין משפחה אויסגעשאכטן,
און אז ארום איז אימרו, קאמף און בלוט...

דא די שכינה רוט
פון קרעלנדיקער ליכט,
פון קוועלנדיקער ציכט,
פון פריילעכן געוויג,
פון שוועבנדיקן גליק
פלעיאדן קאסקאדן
געזאנג פון פאנטאנען...

די וועלט האט גענומען איר שיינקייט פון דאנען,
די וועלט האט גערופן איר פרייהייט פון דאנען,
פון פלאץ קאנקארד,
פון „פלאס דע לא רעוואלוסיאן“!
דא איז געפאלן סעך־זשיסט און דאנטאן,
דא האט דער תלין געקעפט ראבעספיערן...

פון יעדן טראפן בלוט — א שטערן,
פון יעדער טרער א דימענטענער פונק
וואס האט קאראן פייערדיקע אנגעצונדן
אין אלע עקן וועלט
און ס'העלט און ס'העלט
דאס נייע ווארט
וואס קומט פון פלאץ קאנקארד

פאָרײַ 1968

* אין דער צייט פון דער רעוואָלוציע, האָט מען דעם פּלאַץ קאָנקארד
אַ נאָמען געגעבן „פּלאַס דע לאַ רעוואָלוסיאָן“.

קע דע מעזשיסערי אין פאריז

מיט פייעראויגן טויזנט פאָר
פיבערט די גאַס.
מיט קאַסמישן שטורעם
לויפט אויף מיר די גאַס
איר טראַט
באַדראַט
זי וויל מיך צעטרעטן

געוווי פון מאַטאַרן,
טאַנץ־מעטעאָרן
איילן אין צאָרן,
אַן ענדע פאַרבלענדן,
דריקן, שטיקן
מיט גאַז און פעטראָל.
וויי צו דעם וואָס גייט צו פּוס!

זיי קומען, זיי קומען
פון אלע אַרומען
אויטאָס, קאַמיאַנען
— לעגיאָנען!
וויפל וועגענער
אין איין רגע נאָר
פליען אַרויס,
שיטן זיך אויס,
מיט בייסיקן כעס
אַטאַקירן די גאַס.

דרייען זיך רעדער
כסדר, כסדר
אין ווילדן גאלאפ,
שנעלער, שנעלער
פלאמיקע קרעלן
קאלידאסקאפ
מיט ביזן געפילדער
מכשפות ווילדע
אויף בעזעמער רייטן.
אין בליץ פון די צייטן
דער היינט וויל דעם מאַרגן פאַרבייטן,
יאַגט אים איבער,
קייקלט פאַריבער,
פאַרשווינדט אין די ווייטן,
קרעכצן די שטיינער...

די נאַכט, די שיינע
זעט נישט קיינער.
באַליידיקט, טרעט זי אָפּ,
גייט לאַנגזאַם אַראָפּ
באַדעקט די שטיינערנע
נאַקעטע טרעפּ
מיט די שוואַרצע צעפלאַכטענע צעפּ.

זי גייט צו דער סען,
זי גיסט אין איר אַריין אירע טרערן,
פון ברעג צו ברעג,
קוקט ווי זיי רינען
רינען אַוועק
שטיל-ל-ל...

אין פֿאַרק מאַנסורי

ווי נאָר איך קום אַריין אין פֿאַרק
מיין מלאך קומט מיר אָן אַנטקעגן
ס'צעשמייכלט זיך דער גרינער באַרג
די זון איז נאָר פֿון מיינעטוועגן

די ברייטע שאַטנס וואָס אויף ד'ר'ערד
צעטיילן פֿלעקן שיין אין צווישנס,
דאָס קול פֿון פּויגל־שפּיל איך הער
מיט קינדערישן גליק זיך מישן.

מיין יונגער מלאך מיך באַגלייט
און זינגט מיר זיינע סטראָפֿן זיסע,
די ביימער פֿלאַטערן פֿאַר פֿרייד
און מיט די צווייגן אונדז באַגריסן;

איך טרינק די ווערטער וואָס ער זאָגט
עס איז ווי האַניק אויפֿן גומען...

נאָר ס'וועקט מיך אויף — אין פענצטער טאַגט
— עס איז אַ ליד צו מיר געקומען...

בולוואַר זשורדאַן

רוישט, רוישט בולוואַר זשורדאַן
ווי פון ווייטן דער אַקעאַן,
כ'הער פון דאַנען זיין קאַסמישן שפּאַן
שטיל, מיין האַרץ, שטיל...

זשומעט, הודיעט די גרויסע שטאַט,
שנעל, שנעלער דרייט זיך די ראָד;
רואיק גרינט מיין קליינער סאָד
שטיל, מיין האַרץ שטיל

שרייט זיין ליד דער ברייטער בולוואַר,
צאַנקען ביימער ביים טראַטוואַר,
מידע בלעטער הענגען שטאַר,
שטיל, מיין האַרץ שטיל

בייטאַג, ביינאַכט רודערט די מיל,
קעניגט דער קעניג אוטאַמאַביל
איילט זיך פאַרויס, יאַגט צום ציל,
שטיל, מיין האַרץ שטיל

פינקלט בולוואַר זשורדאַן אין דער נאַכט,
בלויע פּראַזשעקטאָרס שניידן זיין פּראַכט,
כ'הער זיך צו צו מיין ליד וואָס וואַכט —
שפּיל, מיין האַרץ, שפּיל!

טויזנטער פלאמען

הוידלט די בריק
בלוילעכע וויג
אירע לאַמטערנס
רופן צו זיי
אין ברייטן פאַרויי
די ווייטע שטערן

זילבערנע וועלן
קייקלען ווי קרעלן
צעשיטן זיך גלייך
אַ שיכורע שטיי איך
כ'בין שיכור פון ריח
פון מעכטיקן טייך

רינט די סען
אין פריידיקן ברען
פון טאַנץ און חז
רינט די צייט
אַלץ אַרום שרייט
פאַריז ביסט שייך!

טויזנטער פלאמען
טאַנצן צוואַמען
ביינאַכט אין דער סען
בלויע סאַפירן
צערטלעך באַרירן
אין פלאַטער און ברען

דאָס וואַסער צעטיילן
מיט גילדענע זיילן
די ליכטער פון בריק
אין כוואַליע-געשפּליטער
זיי ליגן אין ציטער
און קוקן צוריק

טויזנטער פלאַמען
פינקלען צוואַמען
לעשן זיך אויס
שוואַרצע תּהומען
רואיקע שטראַמען
רינען פאַרויס

היינט

היינט האָט די זון צום ערשטן מאל געשיינט
ווי זי דאַרף שיינען אין מאָנאַט מיי.
דאָס גרינס געוואָרן פּלוצעם גלאַנצנדיק און ניי
דער הימל ווייט און בלוי,
און דורכזיכטיק אַזוי...
די לופט ווי סאַמעט ווייך און צאַרט
מיין האַרץ אויף עפעס האָט געוואָרט

די שטאַט משוגענער ווייז אויסגעפּוצט און שיין
ווי ס'קאָן נאָר זיין פּאַריז אַליין
מיט זיינע בלומען, מאָנומענטן און אַנטיקן,
ווי איינס צו ס'אַנדערע — „גוט מאַרגן“ — שרייען זיך די בריקן,
ווי ס'פּינגקלען ווי אַ רינג אַרום פּאַריז
די וואַסערן פון סענע ווי בריליאַנטן,
און ווינקען צו דעם אַלטן פּריינט באַקאַנטן
פּירפּיסיק-שטאַלצן ריז

נאָך אַ פּרילינג אין דער לופט
זאָגט עפעס צו און ערגעץ רופט...

פּאַריז 1958

דער בלויער ברעג

ווי בלוי, ווי בלוי דער בלויער ברעג
עס גלוסט זיך נישט צו טאָן אַ טראַכט אפילו...
נאָר וויגן זיך אין קילקייט פון די כוואַליעס שטילע,
נאָר קוקן ווי די זון געזעגנט זיך און גייט אַוועק
נאָר הערן פונעם נאָדל-וואַלד די פליענדיקע גרינע תפילה...

היער-לע-פּאַלמיע 1962

אויף דער שיף „פראַנס“

די שיף גייט גלייך.
זי טוט זיך נישט אַ וואַקל.
אַ פאַקל
בייטאַג, ביינאַכט, כסדר ברענט דאָ אויפן דעק,
עס נעמען אונדז אַרום פון אַלע זייטן
די ווייטן,
דער ים איז אַן אַן עק
כ׳ביין גליקלעך דאָ, כ׳ביין פריי.

נאָר ס׳האַבן זיך באַוויון מעוועס דריי
כדי צו ווייזן אונדז דעם וועג
צום ברעג

די זון אין מזרח־זייט פאַרגיסט אַ האַלבן ים
דער הימל שטראַלט —
באַלד

אויף מערב וועט מען זען די ערד,
אַמעריקאַנער ערד;
עס ווערט

אַלץ נענטער, נענטער...
די „פראַנס“ שטעלט אָפּ זיך אין אַ ציטער
גייט ווייטער אַ פאַר מייל,
ווייל

די ערשטע מעווע שפרייזט מיט פליגלען מיט צעשפרייטע,
די צווייטע

שרייט צו דער דריטער,
וואָס יאָגט זיך אויפן כוואַליע־פאַן —
— מיר קומען אַן! —

אויף דער שיף „ירושלים“

א זון מיט א רעגן,
מיר פארן אנטקעגן,
אנטקעגן ישראל!
מיר זיינען גתפעל,
מיר איילן זיך, איילן,
א מייל לויפט נאך מיילן,
די זון איז נישטאָ שוין;
אן מאַכט איז דאָס לשון,
די ווערטער צו שרייען:
— השעה הזאת בירושלים!

די זון גייט אַלץ העכער...
פון גריבער און לעכער
די זידיקע שוימען
באַצירן מיט זוימען
די כוואַליע די בלויע
א מעווע אַ גרויע
צעשפרייט אירע פליגל
די שיף איז אַ וויגל
פון ריטמען געטרייע.
— השעה הזאת בירושלים!

איך חלום אין דרימל
פון וואַסער און הימל,
פון הימל און ימען,
געזאַלצענע טעמים
פון פרישקייט און ווינטן,
פון זונען וואָס צינדן
אַ וועג פון סאַפירן.
מיר לאָזן זיך פירן
צום ברעג צו דעם גייעם
— השעה הזאת בירושלים!

ווי היינע

איך האָב פאַרלאָזט דאָס לאַנד פון סאַסנעס און פון פּיכטן
און כ'בין אַהער געקומען וווּ די פּאַלמע וואַקסט
כ'האַב איר געבראַכט אַ גרוס פון וואַלד געדיכטן
וואָס בענקט נאָך איר און טרוימט אין אַנגסט

די פּאַלמע אויך פון סאַסנע טראַכט אָן ענדע
ס'איז זיי באַשערט אויף אייביק זיין צעשיידט —
דער פּאַלמע — שיינען אויף דער זון און בלענדן
דער שלאַנקער סאַסנע — גרינען שטילערהייט

מענטאָן 1967

דאָרט, אין ישראל אינעם ניסימדיקן לאַנד
דאָרט שטייען ווונדער־סאַסנעס אין אַ ראַנד;
אַנטקעגן, גלייך אַנטקעגן וואַקסן פּאַלמעס נאָך אַ לאַנד
און ביידע שטרעקן איינס צו ס'אַנדערע אַ גרינע האַנט

תל־אביב 1968

תל - אביב

ניט אנדערש נאָר מלאַכים פליען דאָ אַרום,
מיט פולע הענט פאַרזייען פרייד, פאַרזייען פרייד.
דער ים פאַרטויבט מיט זיינע רייד.

מלאַכים שפּרייזן איבער אונדז אין רעש פון שטאַט
און וואָרפן בלומען אומעטום, אומעטום
משיח איז געקומען — בליט די בלום

אַ גאַנצן טאָג זיי פליען אום
פאַר נאַכט די זון זיי לעשן אויס, לעשן אויס,
שלום לייכט אין יעדן הויז...

אויף מיר דער גלות וואָרט נאָר בלויז.

תל-אביב, יולי 1964

ביים וועג

די גרעזעלעך ביים וועג
פאַרהילן מיינע טעג אין טרייסטן גרינע
דאָס בלויקייט פון זעפיר
באַוועגט זיך אַרום מיר מיט ריחות דינע

די זון ווי אין אַ רויך
שלאָפט דאָרטן ערגעץ הויך אין וואַלקנס פייכטע
זיך אָפּגעשטעלט די צייט
ווי לעבעדיקע זייד — די פעלדער לייכטע

איך פיל — איך בין נישט מער
ווי ס'פליגעלע וואָס כ'הער, פאַרחלומט זשומען
עס בלאַנדזשעט מיין געשטאַלט
אין טונקלקייט פון וואַלד אין שווייגן פרומען.

לאַ ריפּ 1965

יידישע געשפענסטער

פון קדושים-מיליאָנען יידישע געשפענסטער
פליען אין אומענדלעך-ווייטע הימל־ספערן,
גליטשן זיך ווי שטומע פייגל צווישן שטערן,
שוועבן צו דער וועלט דער שענסטער
— צו דער ערד.

שפרייזן זיי אַרום פלאַנעטן אומבאוויסטע
איבעם סוד פון אין-סוף-גאַלאַקטיעס ;
רינגען טרערן פון די אומזעבארע וויעס,
פאלן דורך די רוימען פוסטע
צו דער ערד.

אין אַ פליגל-פאך אַ שנעלן
נידערן זיי אין אַליץ ברייטערע ספיראַלן,
פלינק פאַרלאַזנדיק דעם רוים אַסטראַלן,
ציען זיי זיך ווי אַ שנירל פערל
צו דער ערד.

סיקומט שוין די פלאַנעטע זיי אַנטקעגן,
טראַגט דער ווינט זיי איבער אַקעאַנען,
אַ ווי שיין עס איז די וועלט פון דאַגען!
מיט די פעלדער רואיקע, און שטעט־געיעגן
אויף דער ערד.

די געשפענסטער רוקן זיך אַליץ נענטער ;
נאַגט דאָס אַרט וווּ ס'איז געווען דאָס האַרץ אַמאַל...
שפרייט זיך אונטער זיי אַ גרינער טאַל,
קלעטערט אויף אַ באַרג אַ מדבר אַ פאַרברענטער
אויף דער ערד.

קוקן זיי אַראָפּ — אַהער האָט זיי געצויגן —
פון דער ווייטנס רינט גלייכגילטיק דער קאַנאַל,
קומט אין קיילעכדיקן פלי צום שפיץ ספיראַל
איינער נאַכן אַנדערן צו פלויגן
צו דער ערד.

אלע ווילן זיי וואָס שנעלער, וואָס געשווינדער
אַנקומען אין לאַנד, וואָס איז זיי טייער,
און באַגעגענען אין רויך־גיהנום־פייער
אַנדערע געשפענסטער — יונגע קינדער
פון דער ערד.

וויפל זיינען זיי, אַ גאַט?! — די יונגע,
וואָס אַוועקגעגעבן ס'לעבן פאַרן לאַנד באַליבטן?
וואָס אויף אייביק וועלן ליגן אין געצירטע קריפטן?
דורכגעלעכערט ס'האַרץ, דער קאַפּ, די לונגען —
אונטער ד'ר'ערד?

פאַר ישראל פול מיט ליבשאַפט זיינען זיי געפאַלן,
נישט דערלאָזט עס זאל פאַרפלייצן ס'לאַנד דער שונא;
צירן די געשפענסטער אַלטע זיי מיט קרוינען,
אויסגעפלאַכטענע פון שטערן און לבנה־שטראַלן
ווייט פון ד'ר'ערד.

ווידער איינס נאָך ס'אַנדערע די גייסטער
הייבן זיך און נעמען מיט — די העלדן נייע,
וואָס, ווי שוועלבעלעך אַ יונגע סטייע,
פליען אַפּ אַלץ שנעלער, דרייסטער
פון דער ערד.

קלאַנגן די נשמות שטילערהייט פון די קדושים אַלטע:
— ניין, נישט אונדז האָט מען געקאַנט מיט קרוינען צירן,
און וואָס טויג אונדז דאָס רחמנות פאַר מאַרטירן? —
פון דער הייך זיך גיסן טרערן קאַלטע
צו דער ערד.

אונטער זיי די שלאַכטן הוליען הילכיק,
ביימער טרעשטשען, ברענען שטיבער, פלאַצן פענצטער
אויפן הימל זיך צעשפרייטן שאַטנס פון געשפענסטער —
אַלט און יונג — זיי זיינען שוין ביים מילד־וועג...
ווייט די ערד...

איך קוק אויף די בערג
און איך טראַכט וועגן אַנדערע;
ווען דאָרט איך זאָל זיין
וואַלט געווען איך קיין וואַנדערער.

דאָ, — רואיקע שאַטנס
פון סאַסנעס ברייטשטאַמיקע;
דאָרט, פעלדזן זיך גרויסן
כאַאָטישע, פלאַמיקע!

די טייכעלעך פליסן
און לאַכן מיריאָדן דאָ,
און שפּרינגען און פאַלן
צעלאָזטע קאַסקאַדן דאָ.

נאָך וואַסער די שטיינער
צעגליטע דאָרט חלשן,
און ס'ברענען כאַמסינען
די שפיצן די סקאַלישע.

איך קוק ווי עס שווימען
די אַלפן אין פענצטער-שוויב,
מיין האַרץ האָט זיי גערן,
זיי זיינען די שענסטע, כ'גלויב.

נאָר יענע, אין מדבר —
מיין בליק גייט אַנטקעגן זיי,
מיין האַרץ בענקט אַהין
ווי דאָרט בענקען נאָך רעגן זיי.

פאַר נאַכט אין די אַלפֿן

דאַרט העט־העט אויבן אין דער הויך,
דאַרט וווּ די ריינבערג פאַרוויקלען זיך אין רויך
איז ליכטיק נאָך און העל —
דאָ — שטייט דער אָוונט אויף דער שוועל,
באַלד, באַלד איז נאַכט.

עס האָט דער באַרג אַנטקעגן מיר
זיך אַנגעטאַן אין סאַמעט נאַכטקאַליר
מיט אַ גירליאַנד פון שפּיצעלעך אַרום
און קוקט צו מיר פאַרעקשנט שטום
עס לייגן שאַטנס זיך אויף אים
פון וואַלקנס איבער אים.

די זון האָט לאַנג געגילט די שאַרפע שפיצן —
די העכסטע — די וואָס שוין דעם הימל קריצן
עס ווערן שמעלער, שמעלער אַלץ די גאַלדן־פּאַסן
און טונקעלער די שווערע מאַסן

און פּלוצעם, איז די זון פאַרשוונדן
און שוין האָט זיך דער הימל אַנגעצונדן
מיט לייכטע כּמאַרעס קנוילן פּאַלן רונדע

מיט פּיערדיקע רינגען, שניידנדיקע שטראַלן
די טויערן פון הימל זיך צעפּראַלן
פון אַ צעשפּרייטן פּאַכער זילבער־בלייכע סנאַפּעס פּאַלן
עס שווימען דורכזיכטיקע בלומען, פּוכיק־ווייסע פּייגל
און חיות ליכטיק־גרויע מיט געגילטע נעגל

דאָס אַלץ זיך טראַגט אין לאַנגזאַם־שטילן פּלי
און זיך געזעגנט מיט דעם טאַג וואָס גייט אַוועק צו פּרי.

און כאַטש אַרומגערינגלט נאַענט
כאַטש צווישן בערג, מיט פעלדן, און שפּיז, און שטיין
בלייבט, ווי אַ מענטש מיט אַלע זיינע פּריינד,
אַ יעדער באַרג אַליין.

אַסיען

טרינקט דער באַדן
אַנגעלאַדן
ביימער וויינען
טרערן קליינע
צאַפלען רינען
שווייגן בינען
שלאַפן פליגן
ווינטן וויגן

טראַפנס זשומען
וועלקן בלומען
פריער אַסיען
איז געקומען

פאַלט אַ רעגן
אויף די וועגן
טרינקט די ערד
טרינקט די ערד
טרינקט די ערד
טרינקט די ערד

פאַלט אַ רעגן
אויף די וועגן
ביידע זייטן
ביז די ווייטן
שוין פאַרגעלט
סיברייטע פעלד

שטייען סטויגן
איינגעבויגן
וויקן סנאַפעס
טריפן טראַפנס
פאַלן טרערן
נאַסער ווערן
פייכטע צווייגן
פייגל שווייגן

פאַלט אַ רעגן
אויף די וועגן
שווער די הימלען
כמאַרעס דרימלען

דער קידוש

שבת מאַכט דער זיידע קידוש
קוקן ביידע מיר מיט חידוש
אויפן קעלישאַק ראַזשינקע-וויין
לויכט די זון אין אים אַריין
טוט דער זיידע אַ טרונק דער ערשטער
און דעם גאַנצן טיש באַהערשט ער
טוט די באַבע אַ טרונק די צווייטע
וויגן זיך די בלומען-קווייטן
און די דריטע טרינקט מיין מאַמע
האַט דער וויין דאָך אַלע טעמען
מומע פייגע טרינקט די פערטע
ציכטיק איז אין אַלע ערטער
שפּרה טרינקט די פינפטע אויס
שבת איז די שמחה גרויס
און די זעקסטע פאַרוזכט טויבע
דעם באַשאַף די פייגל לויבן
שוין די זיבעטע טרינקט הינדע
אירע אייגעלעך זיך צינדן.
אויך מיין שוועסטערל און איך
שטופן זיך צום וויין אויף גיך
וויין פון ראַזשינקעס אַנטציקט
ר'האַט אונדז אַלעמען דערקוויקט
גוט און פריילעך איז אַרום
שיינט דער שבת אומעטום!

וואקאָנסן

ווייל איז מיר! אַ מידע, כ'בין געקומען
אינעם שטעטעלע, וואָס פול מיט בלומען!
אַלט און יונג, און פרוי און מאַן
איילן צו דעם ברעג פון אַקעאַן.

וואָס איז דאָ ביים ברעג דען וויכטיק?
ס'זאל די זון זיין הייס און ציכטיק;
ס'וועט דער בלאַסער קערפער קאַנען דאַן
ברוינען זיך ביים בלויען אַקעאַן.

ס'דוכט זיך, ס'איז נישטאָ קיין אַרעמע, געמיינע
אינעם קליינעם שטעטעלע, דעם שיינעם;
וון איך גיי, אויף יעדן שפאַן
איז אַ יום־טוב דאָ, ביים בלויען אַקעאַן!

פילסטו, ווי די בלומען שמעקן?
עפעס יוגנטלעכס זיי וועקן...
ראַשט מיך איבער מיט זיין אומגעהייער,
ציט מיך צו דער אַקעאַן, דער בלויער.

ס'ציט צום דורכזיכטיקן טרוים פון האַריזאָנט,
צו דעם סאַסנע־וואַלד באַצירט מיט אַ גירליאַנד,
צו דעם שיפעלע וואָמ ווי אַ ווייסער שוואַן
גליטשט זיך לאַנגזאַם אויפן בלויען אַקעאַן...

כ'זע נישט, נאָר איך פיל דעם אַטלאַנטיק
מיט זיין בלענדנדיקן, שרייענדיקן גליק!
דאָ איז פרייד און ליכט פאַר אַלעמען פאַראַן,
ביי דעם ברעג פון מילדן, בלויען אַקעאַן.

א, וויפל מאל איך האב איך שוין באשריבן
איך — צעוואַרפענע אומענדלעך בליענדיקע פעלדער
איך, סאַסנעס הויכע — איר זענט שטאַלצע אין דער היך געבליבן
און קוקט, פאַרכישופט אויף די נאַענט-ווייטע וועלדער,
וואָס צייכענען אויף תבואה-פאַן משונהדיקע בילדער
און אַלץ איך שילדער
וואָס עס הייסט מיר טאַן דער ווינט דער ווילדער
און דער הימל איבער מיר דער רונדער
וואָס קוקט אַראָפּ מיט אייביק־שיינענדיקן ווונדער.

צוויי זונען

פלוצלינג פון די כמאַרעס האָט באַוויון זיך די זון
און אַלץ האָט אויפגעלעבט:

די ערשטע האָבן פייגעלעך געזונגען איר אַ שיר,
דערנאָך די ביימער האָבן זיך צעשמייכלט
און מיט די בלעטער — גרין און גאַלד —
באַגריסט די שטראַלן
דאָן האָט דאָס גראַז פאַמעלעך זיך צעהוידלט
און מיט די נאַסע בלימעלעך געקוקט, געקוקט...
און גלייך — דער טייד
וואָס שוין פון לאַנג, פון לאַנג פאַרליבט איז אין דער זון,
האָט זיך צעטאַנצט
געלאָפן איר אַנטקעגן,
האָט זי געכאַפט, געלייגט זי אויף זיין שוים
און ביידע זונען האָבן שטיל געשיינט
געלויכטן...
און בלענדנדיק געלאַכט!...

צירונג

ווען נאָכן רעגן וואָלט איך וועלן אויפסילען די קייקלענדיקע פּערל
פון יעדן שפּיציק בלעטעלע פון רויזן-קוסט די דורכזיכטיקע פּערל
וואָלט דאָס געווען אַ ווונדער-שנירל לויטער-ריינע פּערל

ווען נאָכן רעגן איך זאָל וועלן קלויבן גיסנדיקן דימענט
אין האַרץ פון יעדן בלימעלע וואָס אויפן עפל-בוים דעם פינקלענדיקן
דימענט

וואָלט איך באַצירט מיין פּרילינג-קלייד מיט בלענדנדיקן דימענט

ווען נאָכן רעגן איך וואָלט וועלן באַדן זיך אין הייסע שטראַלן
אין שקיעה פונעם זון-פאַרגאַנג אין פּלאַמיק-מילדע שטראַלן
וואָלט איך געהאַט די רייכסטע קרוין פון די צעגליטע שטראַלן

פּאַריז, פּרילינג 1962

אַדעס

איך גיי אַרום אין שטאַט, ווי אין אַ חלום
ווי צאַרט דאָס אַלץ וואָס גייט אַוועק
איך ווייס ס'איז וואָר, נאָר ס'איז אַ חלום
אַז איך בין דאָ ביים אויסגעבענקטן ברעג

די גאַסן ראַשיקע — זיי ראַשן פונקט ווי דעמאַלס
איך גיי, איך גיי — און אַלץ איך קען אַט-דאָ.
איך זוך די אַלע, וואָס געלעבט דאָ דעמאַלס
די אַלע פון מיין פּריער-יונגטלעכער שעה.

איך קוק צום פאַרט, צום ברעג, צום וואַלד פון שיפן
ווי גראַנדיעז עס ציען זיך די ברייטע טרעפּ
זאָל לויפן איך אַראָפּ באַווונדערן די שיפן?
דער ים איז ווי אַ גרינער, ווייטער סטעפּ.

ווענעציע

אַ, שטאַט פון שמייכל, שטאַט פון טרוים,
ווענעציע, אַ, שפילעוודיקע שטאַט!
ווי ס'שווייגט, ווי ס'קעניגט נישט דאָס ראָד
ווי שטילערהייט זיך פליסקען לייכטע וועלן,
ווענעציע, ביסט מיר געפעלן.

אַ, שטאַט פון חלום אויף דער וואָר
דו האַסט קיין שטיינערנע שאַסייען
אין וואַסער שפיגלען זיך און הוידלען זיך פאַלייען
אַמאָליקע פאַרכישופטע האַטעלן,
ווענעציע, ביסט מיר געפעלן.

אַ, שטאַט פון נעכטן און פון היינט
צו דיר זיך ציען אַלע הערצער
איך, יעדער איינער שטרעבט אַהערצו
און וויל דערגרייכן דייע פליסנדיקע שוועלן,
ווענעציע, ביסט אַלעמען געפעלן

אַ, שטאַט פון צויבער און געזאַנג
גאַנדאַלן שווימען איינע נאָך דער צווייטער
אויף וואַסער-וועגן טונקעלע, געדרייטע
זיך גיסן ליבע-לידער, טאַראַנטעלן
אַ, זיסע שטאַט, קאָן עס דען זיין, זאַלסט נישט געפעלן?!

די לבנה

די לבנה
האָט אַ פנים
אירע אויגן
שמאַל פאַרצויגן
ס'ברייטע מויל
שמייכלט ווויל

קוקט פון הימל זי אַראָפּ
אַלע פעלדער זילבערט אָפּ
ציט זיך ווי מיט כישוף־פעדעם
צו די טייכן צו די סעדער
אַלץ אויף ד'ר'ערד
שענער ווערט
אַלץ אויף ד'ר'ערד
שענער ווערט

די לבנה איז שוין העכער
בלוי געוואָרן אַלע דעכער
אַלץ אַרום ווערט שטילער העלער
שיינט דער זילבער־ווייסער טעלער
שווימט אין בלויקייט אין דער הויך
וואו איך גיי דאָרט גייט זי אויך
יאָגט מיר נאָך און סודות שפינט
טראָגט זיי גלייך צו מיר דער ווינט
טראָגט זיי גלייך צו מיר דער ווינט

די לבנה
האָט אַ פנים
פון די ווייטע הימל-שטחים
קומען אָן צו איר מלאכים
שפרייזן מיט די פליגלען ווייסע
וואַלקנס לייכטע זיך צערייסן
פאלן שטיל אַרויס די טרוימען
גליטשן זיך אַריין אין קוימען
און אין פענצטער וואָס איז אַפן
אַלע חלומען וואָס שלאָפן
אַלע חלומען וואָס שלאָפן

פול מיט אַנגעזאָגטן גליק
גיסט זיך הימלישע מוזיק
די לבנה-שיין סאַנאַטע
חלומט טרוימט אַ גאַנצע נאַכט
דער וואָס וואַכט
דער וואָס וואַכט

די לבנה האָט אַ פנים
ווען זי שפיגלט זיך אין ים
צאַפלט דאַרט אַ בלויער פלאַם
שטערן שפיציקע זיך וויגן
טאַנצן דימענטענע שטיגן
גיט אַראָפּ אַרויף דער סוד
נאָך איין רגע זעט מען גאָט

און געדאַנקען שוועבן שוועבן
רופן צו אַ שענער לעבן
רופן צו אַ שענער לעבן

לבנה של פסח

א נייע לבנה — א הארץ
איז היינט ביינאכט געבארן.
קוק איך דורכן פענצטער-אויג
אויף איר פראפיל-בויג :
איך זע דעם לויכטנדיקן ציטער,
דעם זילבער-וויסן שפליטער.
די לבנה איז אַ כישוף-וועבער
וואָס שפינט דעם סוד אומזעבאר,
פאַרוויקלט אים אַרום די שטערן,
רוימט איין אַ יעדן, מען זאל הערן —
זאָגט אָן אַז אַלע זאָלן וויסן
היינט הייבט זיך אַן דער חודש ניסן...

די לבנה איז פאַרשפיצט,
קיילעכדיק פאַרשניצט
ווי מיט אַ מעסער ;
מאַרגן וועט זי ווערן גרעסער
און יעדע נאַכט
פאַרשטאַרקן וועט זיך אַליץ איר מאַכט.
און זי וועט הערשן איבער אַלע ספּערן,
אַליץ גרעסער, רונדער, שענער ווערן,
אַליץ מאַיעסטעטישער און העלער —
אַ דימענטענער, שיינענדיקער טעלער!...

דאָן ווייס איך —
וועט קומען דער באַפרייאונגס-יום-טוב — פסח.

ביים מוזיקער

פאָר גאַרִי בערטיני

ברייטע — ווייס און רויטע פאַסן
ביי דעם פענצטערל דעם קליינעם
אין אַ ביכער־שראַנק אַ ווייסן
האַלטן שרייבער זיך אין איינעם.
פון דער וואַנט אַ האַרפען־גייסט
ווינקט צו אונדז מיט סטרונעס פיר
דו דערפילסט זיך יונג און דרייסט
גלייך ווען עפנט נאָר די טיר.

אויפן לאַמפּ אָן אַלטע ליד
זינגט דער אַלטער אַבאַזשור;
זאָגט דער ברונעם — זיי נישט מיד
און ער ווינטשט דיר לאַנגע יאָר.
שיינען הייס די געלע שטולן
ווי די זון אין מאַלאַגאַ
לאַכן גלעקעלעך און שפּילן
דאָ, רע, מי, דאָ, רע, מי, פּאַ!

פּאַרִיז 1956

שטיללעבן

אַ פירעקעוודיקער פּלאַטיק־פּלאַכער בעקן
איינגעטוליעט דאָרט אין איינעם פון די עקן
ליגן מייערלעך פאַרוויגט אין זיסן שלאָף
ווי אויף הויכע בערג אַ קליינע סטאַדע שאַף
צווישן זיי אַ ליכט, אַ ווייסער פעלדז, אַ ריז
אויסגעלאַשן, עלנט שלאַפט ער אויף איין פּוס
ס'טונקלט אויבן ס'שוואַרצע היטעלע, זיין קנויטל...
ס'דרימלען אַנגעלענט אָן אים צוויי האַלבע עפל,
ס'האַט אַ ציבעלע מיט איר צעשוּיבערט קעפל
אַנגעשפּאַרט זיך אין אַ מייערל אַ רויטן,
שלאַפט אין שאַטן פון אַ רעטיך דאָ דערנעבן
ס'איז שטיללעבן...

פּאַרִיז 1962

מאָנהעטן ביי טאָג

כ'פאַררייס דעם קאַפּ,
איך קוק אויפן גאַלאַפּ
פון לויפנדיקע שטאַקן,
איך צייל דערשראַקן.

די הויכע הונדערט-שטאַקיק-שווערע בענק
פון מאָנהעטן
מיט שטאַל-באַדעקטע ווענט,
מיט דראַענדיקע הענט
זיי שטיקן, דריקן, שפעטן
פון דער גאַנצער וועלט.
דיקטירן איר דעקרעטן,
צעשפרייטן ווי אַ קרענק
די ליבע צום דאַלאַר,
צום געלט.
און אַלע קניען גלייך
און אַלע זיינען אונטערטעניק
צום גאַלד — צום קעניג.

כ'פאַררייס דעם קאַפּ און צייל דערשראַקן
די שטאַקן
אומזיסט דער צענטראַל-פאַרק, די ביימער
דערציילן אין אַ שפראַך געהיימער
אַז ס'איז פאַראַן אַן אַנדער לעבן ערגעץ-ווי...
ווער הערט זיך צו?

מאָנהעטן ביי נאַכט

דערוואַכט דער גייסט, די פראַכט
פון מאָנהעטן
פאַרשווונדן ווערן אַלע שווערע סילוועטן,
די הויכע מויערן באַהאַלטן די געזיכטער,
איך זע נאָר מיריאַדן ליכטער
ס'זאַל זיין נאָר לויכטנדיקע פענצטער?
זי שיינענדיקע פריילעכע געשפענסטער,
זי פינקלענדיקע ווערעמלעך וואָס ווימלען,
וואָס לויפן צו די הימלען,
צו די שטערן?

ווי פלאַטערלעך מיט פלאַמען אויף די פליגלען,
זיי אומעטום, אי רעכטס, אי לינקס זיך מערן
ווי אין מיליאָנען שפיגלען
זיי צייכענען געביידעס אין דער נאַכט.
דאַן שטיל די האַפענונג דערוואַכט.

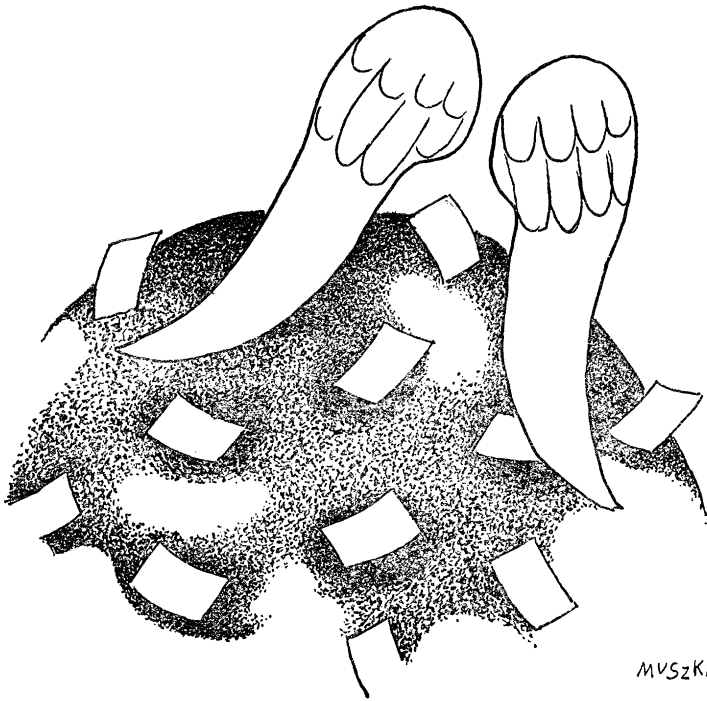
מיליאָנען פייערלעך — זיי וואַרעמען, זיי גלעטן
ביינאַכט אין מאָנהעטן.

די הימאלייען

אין די העכסטע הימאלייען
וואָס צום סאַמע הימל סטייען
וואו מיט ווילדע פייפערלייען
בייזע זאָוירוכעס ווייען
הייבן אויף די טיפסטע שנייען
און זיך דרייען, דרייען, דרייען
און זיי שליידערן אַרונטער
צו די אומענדלעכע גרונטער
הייבן זיי דערנאָך אויף מונטער
צו די העט־העט הויכע שפיצן
וואו גרייז־גרויע זקנים זיצן
אייביק מיט די ציינער קריצן

יאָגט די זאָוירוכע ווייטער,
נישט קיין פיייער, נישט קיין רייטער
קאָן מען זען אויף יענע שטעגן
ס'איז נישטאָ דאָרט קיין שום וועגן
ס'פליט דער ווינט איר נאָר אַנטקעגן
און זיי דרייען זיך צוזאַמען
אויף אַליץ שטייגנדיקע גאַמען
קערן איבער אַלע שטאַמען
אין די העכסטע הימאלייען
וואָס צום סאַמע הימל סטייען.

פּאַעמערס און פּאַנטאַזמען

די געשטאַרבענע דיכטערין

די דיכטערין האָט אָפּגעלעבט,
זי איז געשטאַרבן,
אַ קרבן
פון דער עלטער.
אַלץ שטייפער, קעלטער,
אַלץ מידער, מידער...
איר האַרץ איז ביון לעצטן טאַג,
ווי אירע לידער,
געבליבן יונג —
אַ שמייכל, אַ פונק
און אירע אויגן, כאַטש פאַרטונקלט,
ווי פריער, ווייט געזען און טיף...

די דיכטערין האָט נישט געפילט אַז זי איז אַלט
נאָר טאַמער האָט אין שפיגל זי געקוקט
האַט איר דאָס האַרץ געצוקט
(עס האָט געווסט, עס האָט געוואָרט).
ביו שטיל און צאַרט
עס איז פאַרצוקט געוואָרן.

עס האָבן זיך פאַרמאַכט די בלויע אויגן,
נאָר איר געשטאַלט
האַט זיך צעשטראַלט;
עס האָבן פליגל צוויי זיך אויסגעצויגן,
די ווייסע פעדערלעך צעפלאַטערט זיך פאַר פרייד,
און שטילערהייט
איז זי אַוועקגעפלוּיגן
צום הימל.

דער טויט האָט אין די גלאַקן זיך צעקלונגען
און אַלע האָבן זיך דערוווסט, אַז שוין —
די דיכטערין דאָס לעצטע ליד האָט אָפּגעזונגען.
זי איז אַוועק צום אין־סוף, צום אומברענג...

און אַלע האָבן זי באַגלייט אין לעצטן וועג,
— „זי האָט געראַנגלט זיך אין אַ געיעג
נאָך יושר“ — מען האָט געזאָגט —
„און ווי אַ שטילע טויב
האָט נישט געזוכט קיין רום, קיין לויב“... —

איר גייסט מיט פּליגל לייכטע איז געפּלויגן איבער זיי,
געשמייכלט און געקוקט אויף דעם, אויף יענעם
געטאָן אַ טראַכט: — מיר דוכט איך קען אים,
אָד,

אַט גייט ער זאָגן מיר אַ שבח! —
און שפּעטער וועט מיין בוך ער קויפּן
(אויב דער געדאַנק וועט נישט אַנטלויפּן...)

דער דיכטערינס באַפּרייטער גייסט
האָט שטיל געשפּרייזט,
מען האָט געמיינט — אַ ווינטעלע וואָס שטיפט
עס האָט אפּילו דאָ און דאָרט געטריפט
אַ טרער —
די דיכטערין האָט אַבער נישט געזען זי מער
זי איז אַוועק און גאַרנישט מער געזען
נישט מער געהערט,
און נאָר די לידער אירע האָבן שטיל געשוועבט אַרום דער ערד.

אבן - טוב

כ'האב פארלוירן מיינע פערל אויפן וועג
אינעם אימפעט אינעם וויכער פון געיעג
אלע פערל האבן זיך צעשאטן
אין די ווייסע שטויבן איינגעטראטן

מיט די פערל כ'האב פארלוירן אלץ
— לויטער-פערל וואָס געציטערט אויף מיין האַלדז —
איז מיין האַלדז געוואָרן איינגעשרומפן
פאַר די אויגן נעפלדיקע זומפן

און פאַרשוונדן און גישטאָ די פערל-קלאָר
וואָס געלויכטן צאָרט אין מיינע האָר
זיינען מיינע האָר געוואָרן גרוי
שטאַרע זיי צעפאַלן זיך ווי שטרוי

כ'האב פארלוירן מיינע פערל-שיין
בין איד אַ פאַרלוירענע אליין
אַן די פערל קאַן איד דען אויף עפעס האַפן
אין דעם לעבן וואָס אַנטלאָפן

כ'האב פארלוירן אלע פערל — נאָר מיין האַרץ
איז געבליבן מיר אַן איינגעשפאַרטס
וועל איד טראָגן עס כסדר בין סוף
ס'איז מיין איינציקער מיין ריינער אבן-טוב

מיין האַרץ איז אַנטלאָפּן

מיין האַרץ איז אַנטלאָפּן
ערשט כ'האַב געשפּירט
ווי עס קלאַפּט, פּולסירט
אַ שלאַג נאָך אַ שלאַג
ביי נאַכט, ביי טאָג

כ'האַב נישט געוואָסן
אַז מיין ברוסט איז אַנטהילט
כ'האַב נישט געפּילט
ווען מיין האַרץ איז אַנטלאָפּן

אפּשר צו מאַל
ס'האַט געצאָפּלט, געקלעמט,
געשטאַכן פּאַרטעמפּט
ס'קאַן זיין אַז געדריקט
פּון טרערן געשטיקט
ס'האַט צעריסן די שטאַפּן
און איז אַנטלאָפּן

וואו ביסטו, האַרץ?
מיין יונגס, מיין פּאַרשאַרטס.

איצט איז מיין ברוסט
פּוסט...

ביינאכט

ביינאכט

א יעדנטאָגיקן ביינאכט
דערוועקט זיך מיין נשמה
דערמאָנט זיך
דערקענט, געפינט
דאָס אַלץ וואָס איז געווען
דאָס אַלץ וואָס האָט געלעבט

זי האָט קיין אַנונג נאָר זי ווייסט
זי האָט קיין וויסן נאָר זי קען
זי האָט קיין פליגל נאָר זי פליט

זי פליט ביים ראַנד פון ביימער־קרוינען
זי קוקט אָן פרייד
אָן חידוש
אויף דעם וואָס איז געווען
אויף שטעט און גאַסן
באַקאַנטע שטיבער, טרעפּ
אויף וועגן
וואַלד און סטעפּ
אויף באַרג אַראָפּ, אויף באַרג אַרויף
אויף דאָ און דאָרט

אויף ווונדן
פון וואַרטונגען אַנטוישטע
פון ליבע גישט דערליבטער
פון בענקשאַפט וואָס פאַרבליבן

דורכן פענצטער פון צוג

איך שטעל מיר פאר —
די גרינע פעלדער הויכן,
דאס טייכל וויקלט זיך אין לייכטע רויכן,
איך שטעל מיר פאר ווי ס'שמעקט דער יונגער צוויט
פון בימעלע וואס בליט.

עס איז דער טייך נישט בלוי גאר —
ער איז ראָזע,
א ווייסע, טאָנצט אַדורך אַ נאַקעטע בעריאַזע.

דער זונען-שטראַל וואָס קומט צו מיר — שוין ברייט —
ווי שנעל דער פּרילינג פליט!

אויפן וועג קיין שטראַסבורג, אַפּריל 1962

פאַראַנען טעג

פאַראַנען טעג ווען עפעס פעלט,
ווען עפעס מאַנט, ווען עפעס נאַגט,
צי האָב איך עפעס נישט דערציילט,
צי נישט דערמאַנט, צי נישט דערזאָגט?

פון וואַנען קומט דער אומעט אָן?
כ'געפין מיר נישט קיין פּלאַץ, קיין רו,
און אַלץ וואָס כ'האַב צו רעדן, טאָן
איז גאַר נישט דאָס, וואָס כ'רעד און טו.

פאַראַן אַזעלכע לאַנגע טעג
ווען עפעס פייניקט, נאַגט און ציט...
דאָן טרייסט מיך נישט דאָס בעסטע וואַרט,
און ס'איז אָן חן דאָס שענסטע ליד.

פאַריז, יאַנואַר 1963

לידער וואָס נישט אָנגעשריבן

נישט וויינט,
נישט וויינט, אַ לידער מיינע וואָס נישט אָנגעשריבן
איר זייט די בעסטע
אויף אייביק
פאַרבליבן טיף ביי מיר אין האַרץ
ווי עפעס צאַרטס
ווי עפעס אייגנס
ווי אַ פאַרבאַרגענער פאַרמעגן
פון טרוימען ניט דערגרייכטע
ווי קינדערישע פּנימלעך פאַרבלייכטע
ווי קנאַספּן פון אַ רויז וואָס נישט געבוירן
און ווי איר דופט וואָס איז פאַרלוירן

אַ לידער מיינע וואָס נישט אָנגעשריבן
איר זייט אַ שמייכל וואָס פאַרשווינדט
אַ טייך וואָס רינט אַוועק, וואָס רינט
איר זייט ווי שטערן וואָס אין ווייטן הימל שימערירן
ווי הייליקייטן וואָס מען טאַר זיי נישט באַרירן.

געלע בלעטער

געלע בלעטער, גרויע האַר,
אומעטיקע; געלע בלעטעלעך אַ פאַר,
אויפן גרינגעם בוים זיי זעען אויס נאָך געלער,
גרויען טרויעריק די גרויע האַר,
שעמען זיך ווי מיט אַ פעלער.

פאַר'ן 1962

אין די גרויע אינדערפריען

אין די גרויע אינדערפריען
ווען די נאַכטשאַטנס נאָך פליען,
ווען עס ציטערן די ביימער,
אין אַ פאַרגעפיל געהיימען
ציטערט אויך מיין האַרץ...

אין די שלאַפלאַזע פאַרטאַגן
ווען געדאַנקען יאַגן, יאַגן,
ווען עס לעשן זיך די שטערן,
ווען די נעפלען קעלטער ווערן
קעלטער ווערט מיין האַרץ...

אין די בלוילעכע קאַיאָרן,
ווען אין פעלד נאָך שלאַפט דער קאַרן,
— שלאַפן אַלע זיס־פאַרוויגטע —
צאַנקט די נאַכט שוין אַ באַזיגטע
און עס צאַנקט מיין האַרץ...

שוין לאנג אז ס'האט זיך אנגעהויבן

שוין לאנג אז ס'האט זיך אנגעהויבן
מיין גלויבן אפשר כ'האב נישט מער
דעם גלויבן אינעם גייסט וואס שוועבט אין יעדן ווארט
וואס לעבט אין יעדן קלאנג
שוין לאנג אז ס'האט זיך אנגעהויבן

אין מינע שויבן קיינער קלאפט נישט אין דער נאכט
די טרערן פונעם אסיען-רעגן
לאנגזאם מעגן אויף מיין פענצטער רינען רינען
זיי אין מיין זינען רופן נישט קיין אומעטיקע ליד

און מעגן קווייטן הוידען זיך אין גראז אין גרינעם
און מעגן אין יעדן גרעזעלע די זון זיך שפיגלען
די פליגלען פון מיין פרייד נישט קאנען זיך צעשפרייטן

און ווען עס בליען שוין די ווייצן
און רייצן מיך מיט זייער גאלד
וואלט איך געוואלט דער גאנצער וועלט
דערציילן ווי אין פעלד זיך וויגן וויגן זאנגען
נאר די געזאנגען קומען נישט צו מיר

איך ווייס אז ערגעץ אין די טיפן
די ווערטער טריפן טריפן שיטן זיך ווי פערל
ווארקען ווי די טויבן
נאר אויבן אלץ איז שטיל
און נישט איך וויל
און נישט איך פיל
עס זאל א שטראל זיי קומען צווינגען
צו זינגען

די וועלט איז שיין

די וועלט איז שיין,
נאָר גאַרנישט ס'האַט מיט מיר צו זאָגן ;
די לופט איז ריין,
נאָר ס'מאַכט מיין האַרץ נאָך שטאַרקער נאָגן.

ווען איך זאָל זיין אַ גייסט

ווען איך זאָל זיין אַ גייסט
וואָלט איך פאַרטאָג געשפּרייזט
העט אויבן אויף די הויכע אייבערפלאַכן
פון טאַנצנדיקע ביימער-בלעטער.
איך וואָלט געגאַנגען
פון בוים צו בוים
געשטעלט מיין דורכזיכטיקן פוס
אויף לייכטע צווייגנשפיצן
און אַלץ וואָלט אונטער מיר
געווען אַ גרינער ים.

און שוועבנדיק פון בוים צו בוים
וואָלט איך געקוקט רעכטס, לינקס
אויף דעכער, שטיבער, גאַסן
אויף וועגענער וואָס אײלן אין דער פריער שעה
כדי, חלילה, נישט פאַרשפעטיקן...
נאָר איך ? איך וואָלט אַ זאָרגלאָזע געשפּרייזט
איך וואָלט געווען אַ גייסט...

שוין

צום טויט פון א. קאגאנאווסקי

שוין

צווישן הויכע ברענענדיקע ליכט און פאלמען-בלעטער
געהילט אין פינצטערניש אין מיטן העלן טאג
אויף שווארצן טוך די כריזאנטעמען און די ריזן-קראנצן
זיך קלויבן צו באגלייטן אים צום לעצטן צוג

שוין

אויסגעלאשן זיך די פרייד פון זיינע ליבשאפט-אויגן
און אויסגערונען האט דער לויכטנדיקער קוואל
דער קוואל פון ליבע און רחמנות. פינקלענדיק געלעכטער,
וואס וועט קלינגען לאנג נאך איבעראל

שוין

קיינמאל, קיינמאל מער וועט שוין זיין האנט די פען נישט האלטן
נאך אים וועט בענקען סיידישע געפלאגטע ווארט
נאך קאנען וועט נאך לאנג זיין ריינער גייסט אונדז קומען טרייסטן
און זיינע העלדן וועלן לעבן אויף זיין ארט

צוויי יידישע דיכטער

(פאַר איציק מאַנגער און אלחנן וואַגלער)

צוויי דיכטער יידישע אוועק
אַריבער שוין דעם טייך פון לעבן
די גאַנצע לענג און ביז צום ברעג
זיי האָבן אַליץ אוועקגעגעבן

פון טעג און נעכט דעם ליכטיקן עקסטאַז
פון טעג און נעכט די שווערע אימה
געזונגען ליבע, אויסגעצאַרנט כעס,
חלומות אייך דערציילט געהיימע

זיי האָבן אייך געלויבט די שיינקייט פון אַרום
די בלויע וועלט פאַר אייך געזונגען
אַליין — פאַר זיך געליטן שטום
און וויפל טרערן שטיל געשלונגען

די פּאָווע גילדענע דער ערשטער האָט געשיקט
די טעג די נעכטיקע צו זוכן און געפינען
דער צווייטער האָט געזוכט, געזוכט דאָס גליק
אין בין-השמשות, אין באַגינען...

און ס'וויינט נאָך זיי די יידישע נגינה
און ס'וויינט נאָך זיי דער פּליסנדיקער שיר
דער שטומער וואַלד, די פעלדער גרינע
און דאָס פאַריתומטע פּאַפּיר.

א. וויפל טענער — וויפל קלאַנגען...

געווידמעט דעם אייביקן אַנדענק פון אריה קויפּמאַן

א.וויפל טענער, וויפל קלאַנגען
פון לויטער יידישע געזאַנגען
דו האָסט פון כאַר אַרויסבאַקומען!

האַסט אַלץ דעם קלאַנג אוועקגעגעבן,
נאָר גאַרנישט פאַר דיין אייגן לעבן
פאַר דיר אַליין האָסט נישט גענומען.

ס'האַט אונטער דינע הענט וויברירט,
געלעבט דער כאַר מיט חן באַצירט.
ווען ביסט געווען זיין דיריגענט

אין יעדן האַרץ פון דיין כאַריסט
אויף אייביק דו פאַרבליבן ביסט
עס טוט זיי באַנג נאָך דינע הענט.

און אויב ס'גן־עדן איז פאַראַנען,
איז זיכער דאָרט אַ כאַר אַנטשטאַנען
לויט דיין אַרטיסטישן פאַרלאַנג.

אין נעכט פון שטילקייט אומגעהייער
דערגרייכן וועט צו אונדזער אויער
דאָס ריינע הימלישע געזאַנג.

דער וויכער

שוין די נאכט
ערגעץ וואכט
שאטנס רינען...

ערשט די רוין האט געבליט
שוין איז אויס פון איר צוויט
ערשט דער בוים האט געגרינט
שוין באַרייסט אים דער ווינט
און ער טרייבט
און ער יאָגט
אַט ווערט נאכט
און שוין טאָגט

נאַר עס דרייט זיך די ערד
פון דער זון באַלד אַוועק
הילט זיך איין אין דער נאכט
זיך מיט חושך באַדעקט

פלי איך מיט מיטן ווינט
און עס שלעפט
מיך דער שטראַם
ווי אַ טייך
ווען ער רינט
צום תהום.
צום תהום.

וויכער-פלינק
פליט די צייט
וויכער-פלינק
ס'לעבן פליט
קייקלט זיך
ווי אַ רינג

טעג מעת-לעתן
אויפגעפרעסן
פרייד און ווונדן
גלייך פאַרשווונדן

לויף איך, אייל איך
נאָכצוּיאַגן דעם ערד-קיילעך
נאַר עס קאַנען מיינע פליגל
מיך נישט טראַגן
מיך נישט יאָגן אַזוי שנעל

זון איז העל
נאַר אַנטקעגן
קוקט אויף איר
די לבנה
מיט איר ווייסן קאַלטן בליק
ווי אַ קבר אויף אַ וויג
ערשט געהערשט
האַט די זון פון באַגינען

וויכער-פלינק!...

כ'בין מיד

די פידל שפילט אַ טרויער-ליד,
און לאַנגזאַם גייען מיר געזעגענען דאָס לעבן.

צי האָב איך אַלץ געגעבן?
איך מוז זיך איילן, כ'בין שוין מיד.

ווערטער

פאַראַן אַ וואָרט וואָס שיינט און וואָרעמט
ווי די זון;

פאַראַן אַ וואָרט וואָס גיט פון זיך אַרויס
אַן אַראַמאַט, ווי ס' שמעקט אַ רויז —
דאָס זיינען ווערטער צאַרטע
וואָס זוכן און געפינען
דעם וועג צום האַרץ.

פאַראַנען קאַלטע ווערטער, האַרטע
וואָס מיט שאַרפע שפיצן
שטעכן, קריצן;

און ווערטער וואָס מען זוכט
און מען געפינט נישט...

און אַנדערע, וואָס ווי אַ שאַטן
אונדו גייען שטענדיק נאָך ;
נאָר ווען מען וויל זיי כאַפֿן
זיי אַננעמען, דערפֿילן, טאַפֿן
— אַנטלויפֿן זיי און גליטשן זיך אַרויס,
ווי ס'טוט אַ שאַטן בלויז.

פאַראַנען ווערטער
וואָס לאָזן איבער טיפע שפורן,
וונדן
וואָס בלייבן

פאַראַנען ווערטער
וואָס שפּאַנען איבער דורות —
זיי ווערן נאַכגעזאַגט אין טויזנט יאָר אַרום !
און אויך אַזעלכע
וואָס מען וואַרט אויף זיי מיט אַנגסט און צאַפֿל,
און וועלכע ווערן קיין מאָל נישט געזאַגט.
פאַראַן וואָס בעסער וואַלט מען זיי נישט זאָגן...

דאָס שענסטע איז דאָס ליבע־וואַרט...
עס זאָגט אונדז צו
עס זאָגט אונדז צו...
נאָר האַלט עס וואַרט ?

פאַראַנען ווערטער
וואָס, ווי אַן אוצר, ליגן טיף אין אונדז פאַרבאַרגן,
און שפּעטער — קומען זיי אַרויס, ווי ס'וואַקסן זאַנגען...

אַזעלכע — זינגען שטיל אין האַרצן פון פּאַעט.

דער סאָנעט

יאָ, כ'ווייס, ס'איז שוין אויס מאַדע דער סאָנעט;
איך ווייס — נאָר כ'האַב אים ליב, איך האָב אים גערן,
און כ'גלויב, אַז ס'וועט כסדר ניי, מאַדערן
אים זען אַן אמת־אמת'ער פּאָעט.

און ווי נישט זען? צי קאָן מען דען צעשטערן
זיין איינצלנעם געבוי? זיין פּאַרעם־סילוועט?
די ערשטע סטראָפּן זיינען אַ קוואַרטעט,
אַ טריאַ לאָזן אונדז די צווייטע הערן.

ווי אַ סאָנעט — אַ שורה און אַ שורה,
פּאַרלירט דער גוף די לעבנס־פּרייד, די גבורה,
אַלץ שמעלער, דינער ווערט דער שטריך;

אַצינד, כ'האַב קוים דריי שורות נאָך צו שרייבן,
באַלד וועט מיר איינע נאָר; — די לעצטע, בלייבן,
אַט־די, וואָס נעמט אונדז מיט מיט זיך.

פּאַריז, 1 אַפּריל 1972

דער שוואַרצער דימענט

כ'האָב געזוכט דעם שוואַרצן דימענט
צווישן זאַמד
כ'האָב געהאַט אים אויפן פינגער
פון מיין האַנט
וויפל שטיינער, גרויסע שטיינער
אינעם זאַמד
נאָר נישטאַ דאָרט, נאָר איך זע נישט
מיין בריליאַנט.
מעג איך זוכן, אייביק זוכן
נאָך אַנאַנד
נאָר געפינען כ'בין דעם דימענט
נישט אושטאַנד
וועט ער פינקלען, שעמעריין
ערגעץ־ווו
ער איז ווייט און אפשר נאָענט
פונקט ווי דו

פאַריו, אַפּריל 1965

כ'האָב ליב צו זען

כ'האָב ליב צו זען מיט שניי באַצירט
די ביימער זיך נישט רירן
אין זילבער־שטילקייט שלאַפט דאָס פעלד
די וועגן ערגעץ פירן

אַ גרויער פויגל שפּרייזט אַהין
די פליגל אויסגעצויגן
ס'פאַרבלייבט דער שפור פון דרייסטן פלי
נאָך לאַנג אין מיינע אויגן

פון אַט־דעם פלי פון אַט־דער ציכט
פון אַט־דער שיינקייט ריינער
ווי פון אַ לאַנג־געגאַרטער טרער
צעגייט מיין האַרץ פאַרשטיינערט

פאַריו, יאַנואַר 1965

נאך א פּרילינג

א ברעקל פּרילינג אין א גלאַז
א צווייג פון עפּל־צוויט צעבראַכן
ווי ס'האַט געטאַן דער ווינט אַ בלאַז
אויף מיינע פּליענדיקע וואַכן

שבתים זונטיקן פאַרברענט
און ווי פיל טעג אומזיסט צעזייטע
אין שווערן אומרו פון פיר ווענט
פאַרזען האָב איך די וועגן ברייטע

נאָר ווי געשליידערט אויפן ים
זיך טראַגט אַ שפּליטערל, אַ ברויזן
אַזוי אין ווידערקול פון גראַם
נאָך ציטערן פאַרבענקטע רויזן

פּאַריז מיי 1965

פּרילינג

מיין האַרץ איז פול אין בלומען,
ווי ס'איז באַבלומט אַ בוים
ווען פּרילינג איז געקומען:

אַרום איז חושך, בלוט
און ווילדע חיות ברומען,
נאָר פּרילינג וועט דאָך קומען!

פּאַריז, אַפּריל 1962

פּרילינג קומט אין ווינטער

עס איז נאך קאַלט די ערד
נאָר שוין עס שפּראַצן
שוין עס פּלאַצן נייע קנאַספּון
און בלעטטעלעך שוין שפּיגלען אָפּ די זון אין דרייטער גרינקייט
— נישט קומט מיט אייער האַק פּאַרטיליקן דעם בוים!

עס איז כמעט נאך ווינטער
נאָר שוין — פון מיאוסן ליאַלקע־וואַרעם
עס פיקט אַ פּלאַטערל זיך אויס
און קרייזט פון בוים צו בוים
און פרייט זיך מיט זיין שטיפערישן פלי
— נישט קומט מיט אייער נעץ עס פּאַנגען.

מיר זיינען אַלע דאָ, אויף דעם פּלאַנעט געקומען נאָר דורך ליבע
דאָס קינד וואָס נייע־געבוירן שרייט און ציטערט
אין שווערן פּאַרגעפּיל פון צוקונפטיקע גרוילן.
ווען ס'לעכצט נאָך וואַרעמקייט און האַפּענונג
— נישט נעמט עס ביי די פּיסלעך, — און ס'רונדע קעפעלע
אָ וואַנט אים נישט צעשמעטערט!

פון אייביק אָן מיר זיינען ברידער
און אַלע מאַל דאָ שוועבט די ווונדער־ווייסע טויב
קוקט, קוקט ווי איבער אונדז זי שפּרייזט
אין רואיק — גראַציעזן פּאָך פון בלענדנדיקע פּליגלען
נישט קומט, נישט קומט מיט אייער פּייל, נישט שיסט אַראָפּ די טויב!...

לעבן און ליבן

איך זאג אייך — ליב האבן באדארף מען שטענדיק
פון יונג ביז אלט
פון אנהייב ביז צו ענדע
ווייל ליבע גאר ביים לעבן אונדז דערהאלט

וואס איז אין לעבן דען געגארטער
ווי ליידנשאפט און ליבע צארטע?

דורך ליבע גרינט די ערד און ס'וואקסן קווייטן
הערט צו אין אייער הארץ די זיסע פלייטן
וואס פירן אייך צום וועג פון גליק
נישט קוקט צוריק
גאר גייט פארויס כסדר מיטן ליבע-שטעג

אין שווערן קאמף, אינעם געיעג
דאס לעבן — קורץ אנטלויפט אזוי געשווינד
איז לאזט אייך פליען מיטן הייסן פרייען ווינט
פון ליבע
איר טארט קיין רגע נישט פארלירן.

אן ליבע — שווער ווי בליי די פיין
און האט נישט מורא לעכערלעך צו זיין
ווען מיט די פינגער ס'גלוסט זיך אייך בארירן
דאס ליכטיקע געשטאלט
און אויב איר זענט שוין אלט
און ס'וויילט זיך אייך דעם קאפ געליבטן טאן א גלעט
ניט דענקט — עס איז צו שפעט

נישט קוקט צי זענט איר גראָ, צי בלאַנד, צי שוואַרץ
— לאַזט שפּילן, צאַפּלען אייער האַרץ
דורך ליבע בלייט דער בוים און ס'ציט זיך דור צו דור
א יעדער זון-קאָיאַר
צינדט אָן אַ נייעם טאַג פאַר ליבן
פילט אָן אַ יעדע רגע וואָס געבליבן
מיט ליבע...
מיט ליבע...

חנוכה - טאגן

(פאר מאַריאַן)

לייכט אויף די שפיץ־פינגער
טאַנצן קליינע קינדער
איינס פון צווייטן קלענער
איינס פון צווייטן שענער
נאָך און נאָך כסדר
שפּרייזן פּליגל־קליידער
טיול און וויסער אַטלעס
צוגעגלעטע פּאַטלעס
ווי די קרוינען שטרענגע
הימל־בלויע סטענגעס
קעפעלעך זיך בייגן
פיסעלעך זיך נייגן
הענטעלעך זיך שטרעקן
עפעס אין מיר וועקן

זייער האַרץ אין גאַנצן
גיבן זיי דעם טאַנצן
שוועבן ווי די פייעס
פייעס וואָס באַגליקן
איז פאַר וואָס ווען כ'זע עס
טרערן מיך גאַר שטיקן?

פאַריז, חנוכה 1965

טריא

שפילט די פידל.
לאזט אונדז הערן
יאוש, טרערן;
דאך, איר סאמעט-דינער קוואל
איז פון פרייד א שטראל.

וויינט די וויאלאנטשעל
קלאגט,
זאגט
אז ס'לעבן איז א תל;
אויף איר אנגעשטרענגטער סטרונע
אלע ווונדן אויסגערוינען,
אלע קרעכצן אויסגעקרעכצט
די נשמה גארט, לעכצט
נאך גליק

ווייס די הענט
— דער קלאוויר האט זיי דערקענט
און ער ציטערט
און ער זינגט
לויפן פינגער,
רעכטס און לינקס,
און זיי רופן
און זיי מאַנען
נישט פאָרגעסן,
זיך דערמאָנען.

פון די פלינקע, לייכטע גאמען
צינדן אן זיך נייע פלאמען,
פון די פליענדיקע טענער
ווערט דאָס לעבן תיכף שענער.

דער אקארד
ביים סאמע סוף
ווי די האפענונג
מונטערט אויף!

פון זינט עס האָט מיך גאָט געבענטשט
געגעבן מיר דעם נביא-וויסן
איך לייען אינעם אויג פון מענטש
רשעות, זינד און ביז געוויסן

געפרעדיקט בקול רם האָב איך
פון ליבשאַפט, אמת לערעס ריינע
נאָר אויסגעלאַכט זיי האָבן מיך
רציחהדיק געוואָרפן שטיינער

איך האָב באַשיט דעם קאָפּ מיט אַש
און בין אַוועק אין מדבר לעבן
ווי פייגל — אַרעם, ווייט פון רעש
איך לעב פון דעם וואָס גאָט וועט געבן.

עס פאַלגן מיך די חיות דאָרט
פאַרהיטנדיק דעם בורא'ס ווילן
די שטערן הערן צו מיין וואָרט
און מיט די שטראַלן גליקלעך שפילן

און ווען די טומלדיקע שטעט
איך אייל זיך דורכצולויפן גיכער
די אַלטע זאָגן: — „קינדער, זעט!“
און מיט אַ שמייכלע, זעלבסט-זיכער:

„אַט איז אַ ביישפּיל צום פאַרשטיין!
דער שוטה וויל מיר זאָלן גלייבן
אַז מיט זיין מויל רעדט גאָט אַליין!
מיט גאָווה וואָגט ער זיך דערהייבן!“

טאָ קוקט-זשע, קינדער, קוקט זיך אום
ווי ער איז נאַקעט, הויט און ביינער,
און אַרעם, אומעטיק ווי קיינער!
און ווי פאַראַכטעט אומעטום!“ —

מענטשן — מאַשינען

איך בין אן עלעקטראַנישע מאַשין

איך בין פון אייזן
און אין דער זעלבער צייט
פון דינסטער זייד
כ'קען אַלץ באַווייזן
כ'האַב מעלות און חסרונות
כ'האַב אַן אַ צאָל זכרונות

איך בין
אן עלעקטראַנישע מאַשין
מיט אַלע אירע טיילן
כ'קען רעכענען, כ'קען ציילן
איך קען דערציילן
וואָס איז געווען און וואָס וועט זיין
כ'קוק אומעטום אַריין
איך קאָן אין איין מינוט
אייד זאָגן צי ס'איז שלעכט צי גוט
דאָס וואָס איר טראַכט צו טאָן

איך בין
אן עלעקטראַנישע מאַשין
מיט שרייפעלעך און צוועקלעך
מיט קנעפעלעך און פלעקלעך
מיט נעגעלעך און שטיפטלעך
מיט גריבעלעך און היפטלעך
מיט שפיציקלעך און רינגלעך
מיט האַטשיקלעך און צינגלעך
מיט ווינקעלעך און קעסטלעך
מיט שפעלטיקלעך און נעסטלעך
מיט אייגעלעך-אַנטענען
מיט פייערלעך וואָס ברענען
און ס'איז באַוואַרנט יעדער טייל
מיט לעכעלעך פאַר אייל
מיט נערוון און מיט גלידלעך

איך אַרבעט אומדערמידלעך
 איך אַרבעט גערן
 דעריבער — כ'מוז מיך נערן
 איך מוז מיך שמירן צירן
 כדי עס זאלן בעסער פונקציאָנירן
 די עלעקטראַנישע געהירן
 יאָ, ווייל מיין כוח
 — איז מיין מוח
 מיט אים איך פלי פון אַרט צו אַרט
 אַט בין איך דאָ, אַט בין איך דאָרט
 איך פלי אין עבר, כ'פלי אין צוקונפט
 אין יאָר צוויי טויזנט
 איך פלי צום מאָרט, צו דער לבנה
 איך שרעק זיך נישט פאַר קיין סכנה
 נאָר
 — דער עיקר איז דער מאַטאָר —
 ער קלאַפט ער שלאַגט ער מוז כסדר שלאַגן
 אַ גאַנצן טאָג אַ גאַנצע נאַכט
 ביז ס'הייבט אָן טאָגן
 און ווייטער — טאָג און נאַכט
 פון בינ־השמשות ביז קאַיאָר
 מוז דער מאַטאָר
 אַלץ קלאַפן קלאַפן שלאַגן
 אָן אים — כ'וועל גאַרנישט קאַנען זאָגן
 אָן אים — כ'וועל גאַרנישט וויסן
 און מעגט איר קוועטשן אויף די קנעפלעך
 און מעגט איר רירן אַלע לעפלעך
 די גאַנצע עלעקטראַנישע מאַשין
 וואָס כ'בין
 — כ'וועל שווייגן
 כ'וועל שווייגן ווי עס שווייגט אַ בוים
 מיט אַפּגעהאַקטע צווייגן
 ווי ס'שווייגט אַ פּויגל וואָס אַראַפּגעשאַסן
 ווי ס'שטומען ליפּן, וואָס פאַרשלאַסן
 כ'בין
 אַ מאַשין

די לבנה און די קאסמאָנאַטן

1

שוין וויפל מאל, לבנה,
איך האָב געשפיגלט זיך אין דיין געזיכט ?
געצאָפלט פאַרן סוד פון מיסטעריעזן ליכט.
כ'האָב ליב דיין בלאַסע שייך,
דיין דורכזיכטיקן בליק וואָס קוקט אַריין
אין די באַהעלטענישן טיפסטע פון געדאַנק.
— דו טרייסט, דו רעגסט, דו וועקסט פאַרלאַנג.

דער ים וואָס קוקט צו דיר האָט זיך פאַרקלערט
און אַלץ ווערט רואיקער, ווערט שענער אויף דער ערד

און איצט ווען ס'פליט צו דיר „אַפּאַלאָ צען“
מיט פליער דריי אין מוראדיקן ברען
דערנענטערן צו דיר די מעכטיקע ראַדאַרן
אַ מיין לבנה, זאָל עס דיך נישט אַרן !
און אויב דיין פלאַך ס'וועט זיי געלינגען צו באַטרעטן,
וועסט סיי ווי זיין באַזונגען פון פּאַעטן,
און סיי ווי טאַנצן וועט דער בלויער טייך און קוועלן
ווען צאָרט דו וועסט באַרירן זיינע וועלן ;
דאָס פעלד וועט ציען זיך צו דיר אין אַן עראַטישן באַגער
און גליקלעך וועלן צאַפלען די געליבטע — זי און ער...

2

די גאַנצע וועלט האָט נאַכגעקוקט
מיט שרעק אין אויג, מיט האַרץ וואָס צוקט.
ווען ס'איז „אַפּאַלאַ עלף“ געפּלויגן.
געשווינדער פון אַ פּייל פון בויגן.
און פּרייער פּונעם ווינט!
אַ בליץ וואָס צינדט!
ער שפּאַלט דעם הימל, פּליט!

זיי קומען אָן... מיט טאַנצנדיקע טריט
באַטרעטן דיך, לבנה, ווי מלאכים שפּרייזן...
ווי מענטשן אַבער — שוין זיי זוכן גאַלד און אייזן
און שטעקן אָן דיר זייער לעכערלעכע פּאַן —
זעט, מענטשן, וואָס מיר קענען טאַן! —
נאָר קאָן פּאַרשטעלן דען אַ פּליג,
ווי גרויס עס זאָל נישט זיין דער זיג
פון ברענענדיקן לאַמפּ די קלאַרע שיין?

נישט ציטער, אַ לבנה, — אייביק וועסטו זיין!
און אייביק וועט דיין כישוף צויבערן אונדז אַלע —
דו ביסט די קעניגין, די נאַכטיקע, די איינציקע — טאַטאַלע!

אַן אויסגענוצטער גראַם

ס'האַט זיך געחלומט מיר אַ חלום
וועגן שלום.

— חלום — שלום —

אַן אויסגענוצטער גראַם.

נאָר אָפּט — איך האָב באַמערקט — ס'איז גאַרנישט סתם
וואָס איין וואָרט גראַמט זיך מיטן צווייטן:

למשל — שמעקנדיקע קווייטן

מיט — זינגענדיקע פלייטן,

צי — שעמעוודיקע ליבע

מיט — טרערן טריבע,

האַס

מיט — כעס,

נקמה

מיט — מלחמה;

ווער שמועסט נאָך וועגן — וועלט —

וואָס גראַמט מיט — געלט

צי — נויט?

וואָס לעכצט נאָך ברויט,

און דינט דעם טויט

און וויפל נאָך?

און וויפל נאָך...

ניין, קיין שום גראַם איז נישט אומזיסט;

עס גראַמען זיך נישט, ליידער, ייד און קריסט.

נאָר — יידן —

גראַמט זיך דאָך מיט — פּרידן

און זעט אַליין! — ישראל

מיט — נתפעל!

און ווען דאָס וואָרט — אַראַבער —

זאָל וועלן גראַמען זיך מיט — חבר...

אַך, ס'האַט געחלומט מיר אַ חלום

וועגן זיסן, שטילן שלום!...

טיטאַנען

שליידערן פייער	הוליען שדים
וועמען ס'איז דאָס לעבן טייער	פלעכטן פעדים
וועט דען לאָזן זיך צעטרעטן ?	ציען דעם שטריק
כ'זע ווי ס'וועלן גראָזן, קווייטן	צוריק
נייע שדים	קניפן, בינדן
פלעכטן פעדים	שרפות צינדן
ציען דעם שטריק	אינעם וויכער
היין און צוריק	ברענען ביכער,
כ'זע פון דאָנען	שדים ווילדע
ווי זיי טאָפּטשען רויזן און טיולפאָנען	רייסן בילדער
כ'זע די זאָנגען זיך אין רויטן פאַרבן	ברעכן שילדער.
כ'זע ווי מענטשן שטאַרבן, שטאַרבן...	
	כ'הער פון דאָנען
ס'וועלן אָבער קומען נייע	די טיטאַנען
קעמפער פרייע	הילכן, שפאָנען,
וועמען ס'איז דער אחת טייער	שטיוול קלאָפן
	כ'הער אַ טראָפן נאָך אַ טראָפן
	בלוט זיך צאָפן
	קינדער שרייען
	פליען בלייען
	ביקסן שפייען

און אַרױפגיין אַלע שטיגן
און אין סוף פון אַלע קריגן
זיגן !

אליין

איך ווייס פארוואס עס פאלט אויף מיר אן אימה
ווען כ'בלייב אליין.
אליין מיט זיך אליין,
ווי ס'איז אליין פון ים א טראפן,
וואס פאלט אריין אין זאמד ;
אליין מיט זיך אליין...
ווי ס'איז א זעמדעלע אליין,
וואס פון זיין זאמד-בארג
ווערט פון ווינט אוועקגעטראגן ;
אליין מיט זיך אליין,
אליין אין איביקייט...

ווער בין איך ?

ביי נאכט אליין

אליין מיט זיך אליין איז שרעק.
אליין מיט זיך אליין
איז מורא, פחד, אומעט.

אט זע, ווי אין די ווינקלען שטייען עלנט-שאטנס,
אט זע, ווי פון דער סטעליע
אומזעבאר, איינזאם קוקט אראפ א בליק,
און ס'רינגלען דיך ארום די וועונס
פון איצט, פון פריער, פון אמאל, פון שפעטער
פון שטענדיק...

אַט זע, ווי גייסטער ווינקען צו דיין גייסט
און רופן דיר,
זיי שטרעקן אויס צו דיר די פינגער,
די הענט, די פליגל...
דו שווייגסט, דו ליגסט, די אויגן אָפּן,
האַסט מורא,
האַסט מורא אַ קוק צו טאָן אויף רעכטס,
אויף לינקס, צום פענצטער.
דו וואָלסט געוואָלט די נאַכט צערייסן —
די נאַכט איז אָבער שטאַרקער
און די געשפענסטער אירע
פאַרשטעלן דיר די שטערן,
די לופט,
זיך גנב'ענען צו דיין געלעגער
און רירן אָן דיין קאַפּ

און ס'דוכט זיך דיר, אַז מיטן אויסגעשטרעקטן פליגל
דו הייבסט זיך אויף פאַמעלעך
און שוועבסט אַליין אין טונקל־שווייגנדיקע רוימען
אַליין מיט זיך אַליין
אַליין אין הימל ווי אויף ד'ר'ערד
אַליין ווי צווישן מענטשן, צווישן פריינד...
אַליין...

ווי ביסטו, אַ, נשמה מיינע ?

איך האָב פאַרלוירן ס'גלייכגעוויכט.
 עס האָט אַ הילך מיין קאָפּ געטראָפּן.
 ס'האָט אויסגעלאָשן זיך זאָס ליכט
 און אַלע שטערן זיינען זיך צעלאָפּן.

איצט זיינען מיינע חושים קרום,
 ווי כ'וואָלט געקוקט אין קרומען שפיגל;
 און אַ פאַרטראָגענע איך גיי אַרום,
 און מאַכטלאָז הענגען מיינע פליגל!

וואו איז מיין לייכטער יוגנט־שוונג?
 וואו איז מיין טאַנצנדיקער טראָט?
 וואו איז מיין שטיפערישע צונג?
 וואו איז מיין וואָרט, אַ, גאָט?!

פּאַרײַז 1974

איך בין האָלב —
 האָלב בין איך געבליבן...
 מיין האָלבער רוח איז אַנטפּלויגן,
 ווי ס'פליט אַוועק אַ פויגל אין די הימלען

איך בין צעטיילט
 — ווי פון אַ שטויס ווולקאַנישן
 עס ווערט צעהאַקט אַ פעלדז;
 ווי פון אַ בליץ — אַ בוים אויף האָלב צעשפּאַלטן,
 און ס'טריפט זיין זאַפט פון ביידע זייטן,
 און ס'קוקט איין האָלבער בוים צום צווייטן,
 און בענקט, און ציט זיך,
 וויל זיך דערנענטערן
 און קאָן נישט...
 — איך בין האָלב
 געבליבן האָלב

פּאַרײַז 1974

עס זיינען חנעוודיק די טריבע לייכטע פליגלען,
נאָר שווער די וואָג פון טרערן, טרויער
פון סוד, וואָס איז פאַרמאַכט מיט טויזנט ריגלען
פון שרעק און ציטער פאַרן אומגעהייער...

כ'בין מער שוין דאָרט, ווי דאָ,
כ'דערנענטער זיך אַהינצו יעדע שעה ;
וואָס איז פאַר מיר דער היינט
אויב נישט דערווייטערונג פון דאַנען ?
אין ליידן, שווערקיט שפּאַנען, שפּאַנען
צום זון-פאַרגאַנג וואָס פּיינלעך שיינט...

און אפשר וועט גאָר זיין געבענטשט די שעה
ווען ס'וועט זיך ענדיקן דער דאָ ?
ווען היינט וועט קומען צו דער ענדע ?
ווער ווייסט ? ביז איצט האָט קיינער נישט געווסט...
איז טאַקע ס'לעבן אַזוי פשוט, פּוסט,
אַן פאַרזעצונג און אַן לעגענדע ?...

אייביקייט

נאַר די וואָס נישט גלייבן
אין אייביקן לעבן
שרעקן זיך, ציטערן פאַרן טויט.
נאַר די וואָס נישט ווייסן
— דאָס לעבן איז אייביק —
לעבן אין פחד, אין מורא פאַר שטאַרבן

און אויב כ'קאַן נישט זאָגן אין לעבן אין האַרבן
אַז כ'ווייס וואָס שפּעטער וועט זיין,
אַבער כ'קאַן פּילן,
איך קאַן אַבער שפּירן
דאָס אַרט, וווּ מיינע געדאַנקען מיך פּירן,
וווּ מיינע געפּילן מיך ציען,
דעם גס וואָס אין טרוימען מיין האַרץ קען באַרירן...

איך פּיל עס,
איך ווייס עס,

און דער וואָס נישט ווייסט אַז דאָס לעבן איז אייביק
— וועט קיינמאַל די אייביקייט קענען.

נאַקט־יוֹרן

ווי לאַנג האָב איך שוין נישט געזען דעם הימל און די שטערן.
מיר דוכט, און איך וואָלט שווערן,
אַז ס'איז געוועזן זייער רוף
וואָס האָט אַ הייב געטאָן מיין מידן גוף
פון שלאָפלאַז-גודנעם בעט
און אים אַ שטויס געטאָן צום פענצטער;

ס'האָט מיין גשמה שטיל געטאָן אַ גלעט
דער פּוּכ־ק־ווייסער וואַלקן-סילועט
וואָס איז געשווומען אינעם הימל-אַפּאָגרונט;
די שטערן אַרום אים,
ווי דימענטן אַרום אַ קרוין,
מיט זייער צאַרטן פלאַטער האָבן איינגעשטילט מיין פּיין...

כ'בין לאַנג אַזוי געשטאַנען,
אין יענער נאַכט;
כ'האָב עפעס ווי פאַרשטאַנען,
ס'האָט עפעס ווי געטרייסט מיין אומעט שווערן.

שוין לאַנג אַז כ'האָב געזען דעם הימל מיט די שטערן...

ח'יפה, יולי 1964

נאַקט־יוֹרן ב'

ס'איז האַרבסט — דער בלומענטאַנץ האָט זיך געענדיקט
און אַלע סאַמעטענע בלעטעלעך צעשמעטערט
נאָך פלאַטערט ערגעץ-וווּ דער דינער ריח...
אַן האַפענונג איז געבליבן הענגען אויף די שטעכערס
פאַרוועלקט פאַרפּוילט —
דאָס האַרץ פון רויז

די נאַכט, — איז אויך מיין האַרץ אין גאַנצן נאַקעט...

בלויז...

צי האב איך שוין געזאגט דער וועלט?

צי האב איך שוין געזאגט דער וועלט
דאס אלץ וואס כ'האב געוואלט איר זאגן?
אין רואיק-בלוילעכע פארטאגן,
אין בלוט-פארגאנג, ווען מערב העלט.

אין נעכט אן שלאף, אין טעג וואס יאגן,
איר פלי די פלינקע צייט פארשנעלט
איך זוך א ווארט וואס איז פארשטעלט.
און וויפל קאן איך נאך פארמאגן?

צו זאגן וואס איך האב געוואלט,
ס'קאן זיין, כ'וועל קיינמאל נישט באווייזן
נאר איז דען נישט דאס שווייגן — גאלד?

אך, ס'גלוסט מיר שטענדיק שרייבן ווידער
כאטש שווייגנדיק די סודות שפרייזן
און זילבער נאר — די שענסטע לידער.

איך גיי אַרום אין לעבן

איך גיי אַרום אין לעבן ווי אַ קינד
ס'זאל זיין איך האָב אַ קינדישע נשמה?
די קינדהייט — אַן אַריינפיר, אַ הקדמה
צום לעבן וואָס אַנטלויפט אַזוי געשווינד

מען זאָגט — איך בין נאַאיוו, און אמת ס'איז מסתמא —
דאָס לעבן פליט, איז פלי איך מיטן ווינט,
איך הער זיך צו צום אייביקן אַצינד
ס'קאָן זיין, איך האָב אַ קינדישע נשמה

און ווען איך קוק צוריק — איך שטוין
ווי ווייט איך בין אַנטלאָפן שוין
איך בין אַ טייל פון טרוים, פון שפיל, פון סוד

מיט יעדער רגע רוקט זיך אַן די נאַכט
צי דענק איך ווי אַ קינד ווען כ'טראַכט
— מיין לעבן איז אין דיינע הענט, אַ גאַט! —

שלאפט אַ בוים

שלאפט אַ בוים אונטער'ן שניי
שלאפן די געפילן
ווארט אויף זומער אויף דער זון —
זאל זיך מיט אים שפילן

שלאפט אַ מענטש אונטער דער וואג
פון געלעבטע יארן
ווארט פאמעלעך אויפן טויט
זאל אים לייד פארשפארן

חלומט זיך אזוי דעם אלטן
אז ער איז אַ בוים
זיינע צווייגן — פול מיט זאפטן
זיינע וואַרצלען — פול מיט קראפטן
און ער שמייכלט אין זיין קאלטן
אין זיין זיסן טרוים.

אויסשטעלונג פיקאסאָ

<p>אלע צייטן אלע מאָסן קובן־פלאַנטער פיראַמידן ס'איז אַ פידל</p> <p>שיין און שאַטן סטרונעס־דראַטן חשכות כמאַרע אַ גיטאַרע</p> <p>לויכטן פריזמען שטילערהייט ס'איז אַ פלייט</p> <p>קריצן נעפל־שפיצן טויזנט־קעפיקער כאַאַס סוד און אמת אַטאַם־אות</p> <p>אַקסן ספערן קאַסמאַס־ערע ליבע־כישוף פאַלמע בלאַ וואַס איז דאָ קאַן ביינאַכט דרום־פראַכט</p> <p>נאַטור־מאַרט טונקל אַ שאַרבן רעכטס לינקס ספינקס</p> <p>קינד און טויב צו גאַט אַ לויב</p>	<p>גייען פיס גייען פיס בילדער לעבן אַ גאַנץ לעבן שעמערירן קאַלירן רינגען רינגלען פאַרבן פינקלען געמיש פאַרמיש זיגזאַגן דרייעקן פלעקן</p> <p>אויגן־שפיזן קוקן ריזן פון די ווענט פיס צי הענט אַ פלאַקאַט אַקראַבאַט זשאַקלינע קוקט פאַרצוקט</p> <p>שיין מיאוס מאַנסטער־פיס היעראַגליפן סודות מיפן זילבער־ליכט אַ געזיכט אַך סילווי דיין פאַרטרעט ס'האַרץ גלעט</p> <p>לעבנס־טיילן אַלץ דערציילן רעטענישן קונץ־רעבוסן</p>
---	---

צו מאַרק שאַגאַל

א. וואָרף אַראָפּ אויך מיר אַ פּליגל
און נעם מיך מיט מיט דיר אין פּלי,
גיב מיר דיין האַנט און העלף מיר
זיך אויפצוהייבן לייכט פון דער פאַרשטויבטער ערד,
און שפּרייזן אין דער שטילער נאַכט מיט דיר צוואַמען,
און קוקן ווי עס שפּרייטן זיך די דורכזיכטיקע רויכן
פון קרומע קוימענס אויף די דעכער פון דיין שטעטל,
און איינזאַפן אין זיך די ריחות פון אַמאַל.

א. נעם מיך ביי דער האַנט און פּלי מיט מיר
אין דער פאַרטונקלט-לאַנגער ווינטער-נאַכט,
באַלויכטן נאָר פון בלוי פאַרוויגטע פעלדער,
פון די גירליאַנדן שנייאיקע אויף אַלע ביימער,
פון ווייסן פּוך וואָס פּאַלט, וואָס פּאַלט, וואָס פּאַלט,
באַדעקט די גאַנצע וועלט.

א. שטרעק מיר אויס דיין האַנט, דו, גרויסער גאון,
און לאַז מיך פּילן דעם באַריר פון ווייכער קילקייט,
אין דופט פון דיינע רוימען לאַז מיך הערן
ווי ס'וויינט דער גייסט פון פּידל
אויף וועלכער דיין נשמה שפּילט,
דיין יידישע נשמה, וווּ ס'וויינען אַלע דורות יידן.

מיט פּחד וועל איך נאַכפּאַלגן דיין הימלוועג
וואָס דו אַליין נאָר האַסט געוואַגט צעווישן די מזלות,
זיי פּינקלען בולט אויפן שוואַרצן סאַמעט פונעם איין-סוף,
אין קאַסמאַס אַפּגרונט פון די צייטן,
ווי ס'טאַנצן טאַג מיט נאַכט געאַרעמט
ווי אין אַ סדר אין אַן אייביקן די וועלטן
געהאַרכזאַם דרייען זיך.

דו וועסט מיך נעמען ביי דער האַנט,
מיר וועלן פליען אינעם נעפל פון זכרונות,
מיר וועלן פאַרשן דעם תהום פון עבר,
און דאָן וועל איך דערזען מיין ווייטע קינדהייט,
און דאָן וועל איך דערזען מיין פריע יוגנט,
דערמאָנען זיך, דערקענען...

די קרומע קוימענס אויף די דעכער,
די שטיבעלעך אַריינגעטוליעט איינס אין צווייטן,
די אַלע מענטשן, אַלע קליינע קינדער ;
אַט שווימען זיי אין רויך פון יידיש בלוט,
אין בלויקייט פון דער שטילער גאַכט
זיי זיינען נאַקעט,
זיי שעמעוודיק זיך וויקלען אין די לייכטע כמאַרעס
פאַרדעקן זייער סעקס מיט ביידע הענט.

אַט זיינען זיי אַדורך געשווומען
און כ'קאַן זיי מער נישט זען,
און כ'קאַן זיך נישט דערמאָנען!
און כ'קאַן זיך נישט דערמאָנען!...

אַ! וואַרף אַראָפּ אויך מיר אַ פליגל
און נעם מיך מיט מיט דיר אין פלי!

אייביקער רום דער וואַרשעווער געטאָ

פון קינדער פאַרברענטע,
פון פייער און אַש.

יאָ, כ'בין צופרידן
וואָס כ'געהער צו יידן,
צום פּאָלק פון מאַרטירער,
און נישט צו די הענקער!
כ'בין שטאַלץ צו געהערן
צום פּאָלק פון טרערן,
צום עם הספר,
צום פּאָלק פון תורה.

שיינט די מנורה
— די מכבייער
ווייטע פאַרגייער
פון העלדישן געטאָ —
יאָר-טויזנטער שפעטער,
דערוואַכט זייער דרייסט
שטייט אויף זייער גייסט.

זיי צינדן צוזאַמען
דאָס פייער פון צאַרן
ווי ס'פלאַקערט אין פלאַמען
דער אייביקער דאַרן.

ווי די העלדישע ברידער
וועלן רומפולע לידער
די געטאָ באַזינגען,
ווי ס'קייטלעך זיך רינגען,
אַן ענדע, אָן ענדע
ביז צו לעגענדע...

און אייביק וועט בריען
דער ווייטיק און טליען...

איך בין צופרידן
וואָס כ'געהער צו יידן
און נישט צו די הענקער.
דורך טיפע שטאַמען
פון טאַטן און מאַמען
כ'דערגרייך צום סאַמע
ווייטן, צעזייטן
פּאָלק דעם צעשפרייטן.

אַמאָל מיט מיין זיידן
געריכט כ'האַב דעם סדר
געפילט זיך פריי
פון שקלאַפּעריי.

איך בין מיט דער באַבען
געזעסן ביי קינות
געוויינט איבער תחינות
אוראַלטע קרבנות.

אין פורים
אויסגעהערט תפילות
אַלטע מגילות,
שווערע גזירות
פון אַחשוּרוש
— מרדכי האָט געוונען...

ווי איז דאָס אַלץ?
עס איז צערונגען
מיטן ביטערן זאַלץ
פון יידישע טרערן,
פון גרוילן, פון מיתות,
פון גאַנץ-גסיסות,
פון מאַמעס געשענדטע,

קורצע פאעמעס און עפיגראמען

MUSZKA

דער ציגייער

כ'האָב ליב צו זען פונעם ציגייער
דאָס לויכטנדיקע פינטל פייער ;
איך טו אַ צי,
און ס'טוט דאָס פייערל אַ גלי,
און כ'פלי אַוועק צוזאַמען מיטן דורכזיכטיקן רויך,
וואָס הייבט זיך לאַנגזאַם אין דער הויך,
וואָס שפרייט זיך, רוקט זיך צו דער וואַנט.

דאָס ציגאַרעטל אין מיין האַנט
ווערט קירצער, קלענער ;
כ'גיב נאָך אַ צי
כדי דאָס פייערל זאַל טאַן אַ גלי...
ס'צעשיינט זיך, פינקלט העל
און כ'טרעט אַריבער פון דער ווירקלעכקייט די שוועל...

פונקט ווי דאָס לעבן — ווערט דער דופט־ציגייער
פאַרברענט פון אייגן פייער,
פאַרוואַנדלט זיך אין אַש מיט שווערן ריח
גליט אויס... פאַמעלעך, לעשט זיך ווייך,
גייט לאַנגזאַם
באַנגזאַם

אויס.

מײן מלאך

מײן מלאך וואָס געשלאָפן אַזוי לאַנג
האַט פּלוצלינג אויפגעוואַכט
געעפנט זײנע גרויסע בלויע אויגן
אַ צי געטאָן די ווייסע לאַנגע פּליגל
און האָט געזאָגט מיט פּרייד
— איך האָב געבראַכט דיר נייע לידער, טאַניע!

אויף דער שיף „פּראָנס“ 12 פעברואַר 1963

אַ ליד

אַ ליד איז ווי אַ פּלאַטערל וואָס פּליט און זוכט די זון
אויך ווי אַ קינד וואָס לויפט דעם נאָך און קוועלט דערפון
אַ ליד איז ווי אַ ברייטער טייך וואָס שטיפּט מיט לייכטע קוואַלן
און ווי זיך קייקלענדיקע טרערן ווען זיי לאַנגזאַם פּאַלן

פּאַרײז 1962

אײן טאַג

מיר זײנען ווי דאָס פּליגעלע וואָס לעבט אײן טאַג, נישט מער,
ווייל לעבט דען דער וואָס איז שוין מיד, שוין מער נישט יונג?
ס'פּאַרקריפּלטע געזיכט לעשט אויס, צעטרעט דעם לעבנס־פּונק,
צעטומלט דאָס געמיט און הרגעט דעם באַגער.

סען־זשערווע, פּרילינג 1962

א אמאל בין איך געווען א פריילעכער פאָעט

אמאל בין איך געווען א פריילעכער פאָעט
גאָטס פלאַקער האָט געפייערט אין מיין האַרץ
איצט איז עס אויסגעלאָשן און פאַרשטאַרצט
אמאל בין איך געווען א פריילעכער פאָעט

דאָס פייער צו דערוועקן איז שוין שפּעט
די ווונדן פון דער וועלט נישט מער מיך רירן
און ס'גלוסט זיך מער נישט דענקען און נישט שפּירן
דאָס פייער צו דערוועקן איז שוין שפּעט

און אויב אפילו עפעס צו מיר רעדט
און ערגעץ־וווּ פאַרשטויבטע פונקען טליען
זיי קאַנען מיין נשמה מער נישט בריען
אפילו דאָן ווען עפעס צו מיר רעדט

אמאל בין איך געווען א פריילעכער פאָעט.

יולי — אויף דער שיף, „ירושלים“ 1964

שווער צו לעבן מיט א שוואַכן גוף, מיט מידע גלידער
ווען דאָס האַרץ איז פול מיט יונגע לידער
שווערער נאָך צו טראַכטן אַז דער סוף מוז קומען
ווען אין האַרצן בליען בלומען.

פּאַרײַז 1960

הילט מיך איין

הילט מיך איין אין עפעס שווערס
כדי ס'זאל אין מיין לייב
די וואַרעמקייט זיך האַלטן.
לייגט אויף מיר אַרויף אַ לאַסט
כדי עס זאל מיך נישט פאַרלאַזן
מיין לייכטער גייסט.

זאָגט, פאַר וואָס איז אַזוי קאַלט די לופט,
פאַר וואָס איז אַזוי גרוי דער שאַטן?
פאַר וואָס איז ווייט אַזוי די זון?
זאָגט,
פאַר וואָס איז גרויס אַזוי מיין ליבשאַפט
צום לעבן?...

פאַר'ז, אַקטאָבער 1967

אַ נאַכט ערב-פּרילינג

די ביימער האָבן גאַר פאַרגעסן
אַז מאַרגן פּרילינג קומט צו זיי
און האָבן אַנגעטאָן זיך שליייערס
מיט בלומען-דימענטן פון שניי...

און שטייען אין אַ שטילער ווייסקייט
אין צויבער פון אַ כישוף-רינג
און קוקן ווי עס פאַלן טרוימען
ווי פוך, ווי שטערן, לאַנגזאַם, גרינג

פאַר'ז 1962

דער סוד

וועלכער סוד איז פארבארגן
אינעם היינט, אינעם מאָרגן?
אינעם גיין אַלץ פאַרויס,
ווען דער וועג גייט צוריק?

און וואָס ווילן אונדז זאָגן
די געהיימע פאַרטאָגן...
וועלכע סודות באַהאַלטן
אינעם הימל צעשטראַלטן
אין זיין זוניקן גליק?

וואָס באַדייטן מיסטערן
פונעם זיין, פונעם ווערן?
פון זיך רייסן אַרויף?
פונעם אימפעט פון סוף?
פונעם אומשולד פון וויג?

וועלכער סוד?

1945

דער וועג וואָס מיר זיינען געגאַנגען

דער וועג וואָס מיר זיינען געגאַנגען אַמאָל
געווען איז מיט בלומען געצירט ביי די זייטן
ווי גוט ס'איז געווען אונדז צו שפּאַנען אין טאָל
אַנטקעגן די הויכע פאַרנעפּלטע ווייטן.

מיר זיינען דערגאַנגען העט אויבן צום שפיץ
מיר זעען — דער וועג — אַ צעלאָזענע סטרונע
איז פּלוצעם אַוועק אין תּהום ווי אַ בליץ
מיר גייען אַראָפּ — מיר דערוואַרטן דעם דונער.

פּאַריז 1968

דאָס געזאַנג

ווען איך וועל ווערן אַלט, גאַר אַלט,
ווען לעבנס-קראַפט שוין פאַלט, שוין פאַלט,
און איך וועל ווערן מידער, מידער,
דאָן וועלן בלייבן מיר נאָך מיינע לידער,
ווי ס'שמעקט אין האַרבסט דער גרינלעך-געלער וואַלד.

ווען כ'וועל נישט זיין שוין מער, פון לאַנג, פון לאַנג,
וועט אפשר עמעצן אויף אַ מינוט טאָן באַנג
נאָך מיר און מיינע לידער,
און דאָן וועט ער דערהערן ווידער
דאָס זילבער-שטילע קול פון מיין געזאַנג.

לאַ קופּאַל, פּאַריז 1961

דער דיכטער

אַ דיכטער מוז כסדר בלייבן יונג
ווי טאָר ער עלטער ווערן
נישט פילן מער און נישט דערזען
די קלאַנגען נישט דערהערן

אַ דיכטער קאָן נישט ווערן אַלט
ווייל קוקט ער אויפן לעבן ניכטער —
איז ער אויס דיכטער.

דאָס קורצע גליק

האַט איר ליב צו קוקן ווי מען טאַנצט ?
ווי דאָס אייגעלע פון מיידל גלאַנצט
ווען דאָס יינגל לייגט זיין האַנט אַרום איר טאַליע
זאָל זי הייסן אַלגאָ, רייזל צי ראָזאַליע

אויפן יינגלס אַקסל ס'מיידל לייגט איר הענטל
מעג ער הייסן שאַרל, זשאָן, צי מענדל
און אַזוי באַהאַפּטן איינער צו דעם צווייטן
האַרכזאַם פאַלגן נאָך די פּידלען און די פלייטן

אויף די כוואַליעס פון מוזיק
שוועבן זיי אין קורצען גליק

פּאַרײַז, נאָוועמבער 1965

דער פּאַעט

צי קען דען וויסן דער פּאַעט
וווּהיין עס וועט זיין וואָרט אים פּירן? —
דאָס וואָרט וואָס פּלוצלינג קומט צו אים,
פּאַרפלייצט דאָס האַרץ און די געהירן.

אַזוי גישט ווייסן זייער וועג
פון אונטער ד'ר'ערד די ריינע קוואַלן,
נאָר שפּעטער קומען זיי אַרויס
און שפּיגלען אַפּ די זונען־שטראַלן.

פּאַרײַז 1962

אין דארף

קאָיאָר, ווען ס'וועקט מיך אויף דער האָן
— מיין האַרץ קוועלט אָן

און ווען דער שפּעערל האַלט אים אונטער
— מיין האַרץ ווערט מונטער;

ווי שטיל עס איז אין דאַרף, ווי שטיל...
ווען ס'שפּילט די גריל,

אין גראָן וואָס פייכט;
ווי לייכט עס איז צו גיין, ווי לייכט

און מיינע פיס דאָס גראָן נאָר גלעטן
די חיה'לעך איך זאָל חלילה, נישט צעטרעטן

איך גיי אַזוי מיר, גלאַט אַזוי...
ווי שיינ עס איז די וועלט פון גאָט ברוך שמו.

לאַ ריפּ, יולי 1968

דער צוזאָג

מיין בוים — אַ ריזיקער בוקעט
האַט אָנגעטאָן דעם ראָזע פּרילינג-טואַלעט
און יעדע בלום מיט איר צעצוויעזעט קעפל
זאָגט צו אָן עפל!

אַפּריל 1967

וואָס טויג ?

וואָס טויג אייך זיך נאָך גליקן יאָגן
ווען ס'שיינט די זון אויף באַרג און פעלד ?
אוי, קינדער, כ'וויל אייך עפעס זאָגן —
ס'איז גוט צו לעבן אויף דער וועלט!

סטן-זשערווע 1962

לייך אַסקאַוואַנאַ

איך האָב ליב אַט-דאָ אין דאָרף ;
כ'דאָרף נישט האָבן דעם ניו-יאָרקער זשום ;
איך האָב ליב דאָס שטיבעלע אין וואָלד
און די ביימער, מיינע גרינע פריינד, אַרום

פון ניו-יאָרק די שווערע היץ
דריקט מיך, וואָרגט מיך — דאָ איז זיס און שטיל
דאָ — די היץ איז ווי אַ מאַמעס קוש,
און עס שפילט פאַר מיר מיין חבר'טע, די גריל.

יולי 1949

אַ קרוג פון פאַרצעליי

מיין האַרץ איז יונג און מיין נשמה פריי
מיין שוואַכער קערפער אָבער האַלט מיך ווי מיט צוואַנגען
אַזוי אַ יונגע רויז וואָס בליט אין מיי
איז שוין אין קרוג פון פאַרצעליי
געפאַנגען.

ניין, נישט דערפאר וואס כ'זוך נקמה
וואס קאן נאך מער פארלענגערן דעם בלוט־פארגוס
נאר כ'וויל נישט שטענדיק זיין דער קרבן,
דער ציל פון א סאדיסטישן גענוס

פאָרײַז

די וועלט איז שיין

די וועלט איז שיין
נאר גארנישט ס'האט מיט מיר צו זאָגן
די לופט איז ריין
נאר ס'מאכט מיין האַרץ נאָך שטאַרקער נאָגן.

1976

וואַרט פון וואַרט אַנטלויפט
דעריבער שוויגן אַלע מיינע ליפּן
שלאָפט דאָס האַרץ
און נאָר דער מוח
וואַנדערט, וואַנדערט אין די וואַלקנס
פאַלט צוריק ווי טרערן

יולי 1966

דער שפערל פון תל-אביב

דער שפערל פון פאריז פאר טאג האט מיך געוועקט
מיט שטילע צארטע פלייטן פון זיין ליד ;
דאָ — כ'האָב זיך צוגעהערט צום שפערל און אַנטדעקט
אַז זיין געזאַנג איז אין עברית

זיין צונג איז פלאם, די טענער — פערל,
ער פאָדערט, ער באַפעלט, ער רופט
צי מיינט ער דעם פאָריזער שפערל ?
באַצויבערט אים מיט הייסן דופט ?

תל-אביב — פאָריז 1964

דער אמת

דער אמת האָט פאַרשטעקט זיך אין אַ לאַך,
איך זוך און זוך אַ גאַנצע וואָך,
און נאָך אַ חודש מיט אַ יאָר
און קאָן אים נישט געפינען גאָר.
איך זוך — און ער, דער אַלטער שטיפער,
באַהאַלט זיך ווייטער אַליץ און טיפער.

טען-זשערווע 1962

די נביאים

ווי זיינען די נביאים?
ס'איז אַ שאַד!
— עס איז נישטאָ שוין מער ביי גאָט אין סאָד.
דערפאַר, אויף זייער אָרט, צעווישן רויון, וויאַלעטן
דאָרט בליען וווּנדערלעכע יידישע פּאַעטן.

פּאַרײַז, פּרילינג 1962

פון פּושקין

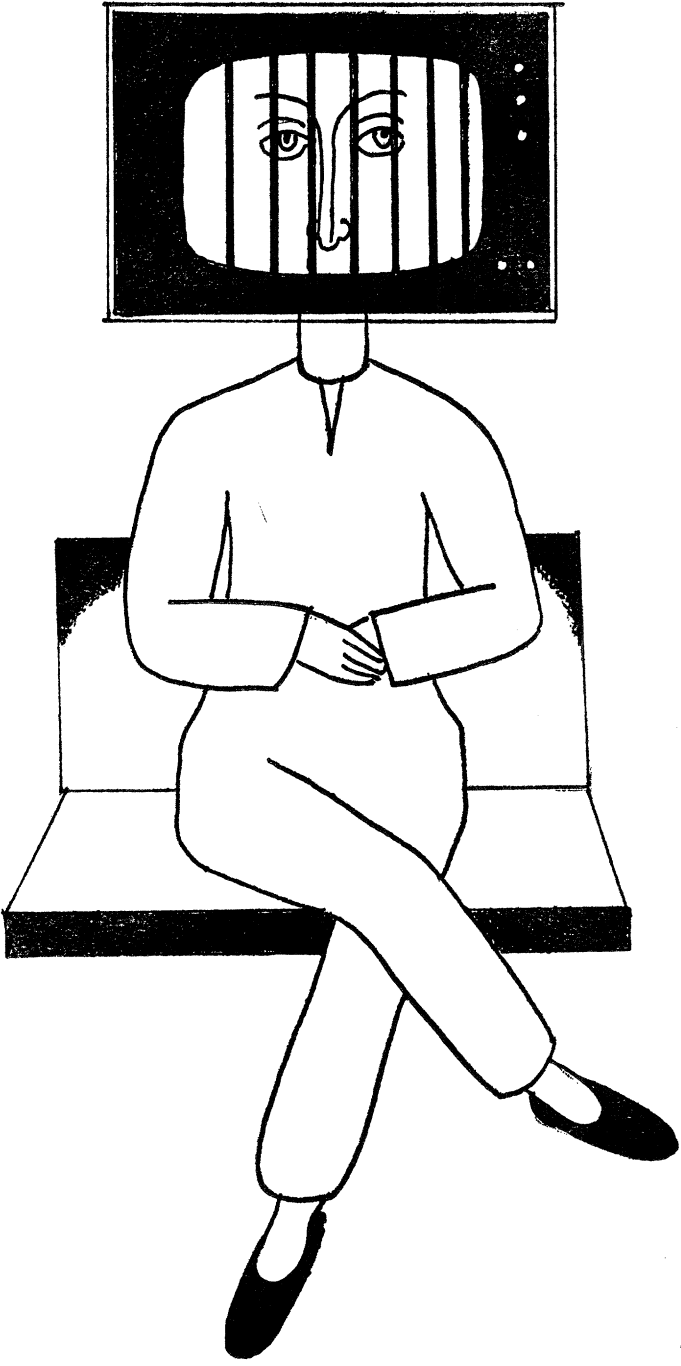
(איבערזעצונג)

פּאַעט, וואָס טויג דיר מענטשן זאָלן ליבן דיר און אַכטן?
ס'וועט שנעל אַוועק פון בעסטן לויב דער קורצער זשום;
ס'וועט משפטן דער נאָר דאָס ווערק דאָס אויסגעלאַכטע,
נאָר דו בלייב פּעסט און רואיק, שוויגנדיק, ווי שטום.

דאָס בעסטע וואָרט

אַ וואָרט דאָרף זיין דאָס בעסטע
אויב נישט — וואָס טויג עס?
און ווען אין גאַנצן גאָר ניט שרייבן וועסט דו
ווער וועט זיין ברוגז?

טען זשערווע 1962

MUSZKA

טעלעוויזיע

טעלעוויזיע.
 נייע וויזיע
 ציט מיך צו צו זיך,
 און זי צויבערט מיך,
 און איך קוק אויף איר,
 און זי קוקט אויף מיר
 און זי ווינקט צו מיר,
 און זי זינגט צו מיר,
 און זי וואַרנט מיך,
 און זי לערנט מיך —
 וואָס איך קויפן זאַל,
 וואָס איך ברויכן זאַל,
 וואָס איך לייענען זאַל,
 ווהיין גיין איך זאַל...
 אַבער קאַן איך דען
 ערגעץ גיין פון שטוב,
 אַבער קען איך דען
 עפעס לייענען,
 ווען איך האָב ביי מיר
 טעלעוויזיע ?
 און איך האָב צו זען
 און צו זען אַן סוף
 ווידער נאָך אַ מאָל
 טעלעוויזיע.
 און זי נעמט מיך מיט
 אינעם רייזע־וועג,
 און איך פאַר מיט איר
 איבער גאַר דער וועלט ;
 און איך שוויים מיט איר
 אונטער ימים טיף,
 און איך פלי מיט איר
 אין די הימלען הויך ;
 און איך זע, ווי ס'לעבט
 אַט־די ברייטע וועלט ;
 און איך זע, ווי ס'קעמפט
 דער געדריקטער קנעכט ;

און איך לייד מיט זיי
 און איך וויין מיט זיי,
 ווען מען הרגעט זיי,
 ווען מען פייניקט זיי ;
 און איך פריי זיך ווען
 זיי באַפרייען זיך.
 און אַט זינגען זיי,
 און אַט טאַנצן זיי,
 און איך קוק אויף זיי
 און איך לאַך מיט זיי
 טעלעוויזיע,
 נייע וויזיע,
 ציסט מיך צו צו זיך
 און איך קלעפּ צו דיר,
 ווייל איך זע ווי ס'לעבט,
 ליידט די גאַנצע ערד.
 ערגעץ לויפן זיי,
 ערגעץ פליען זיי,
 נאָר כ'דערזע ווי כ'זיץ,
 כ'זיץ און קוק אויף דיר ;
 כ'זיץ און כ'ריר זיך נישט
 און איך פאַר נישט גאַר,
 און איך פלי נישט גאַר,
 און איך גיי נישט מער ;
 און איך לייען נישט מער,
 און איך לעב נישט מער.
 נאָר איך קוק אויף דיר,
 נאָר איך הער צו דיר,
 ווען דו רעדסט צו מיר,
 ווען דו זאַגסט צו מיר,
 וואָס איך ברויכן זאַל,
 וואָס איך קויפן זאַל,
 וואָס איך לייענען זאַל,
 ווהיין גיין איך זאַל.
 נייע וויזיע
 טעלעוויזיע.

אַבסטראַקציע

איז עס אַ מיידל מיט אַ שויבער?
וואו איז איר מיידלשער צויבער?

איז עס אַ יינגל,
פאַר וואָס אין זיין אויער אַ רינגל?
אמת, די האָר זיינען לאַנג
אַבער מענעריש דער גאַנג...
נאָר אויף די הויזן — רויזן

און ווי אַזוי ביי זיי
ביי אַט־די צוויי
נישט פרוי, נישט מאַן
וועט אויסזען דער ראַמאַן?
מיט אַ נייעם רייך,
מיט אַבסטראַקטן פאַרפלייך?

איז דאָס דער וועג
צו בעסערע טעג?

פּאַרזי 1966

איז עס אַ פאַרזעעניש?
אַן אומפאַרשטייעניש?
אַ יינגל צי אַ מיידל?

און טאַקע, וועמענס עסק
צי ס'איז אַ מאַן, אַ פרוי?
אפשר בעסער גאָר אַזוי?

עס שטייט אין דער ריי
אַ מענטש אַ נייער
מיט נייע רעפּלעקסן
פאַרמישטע סעקסן
מען ווייסט ניט מער
אַ זי — צי אַן ער

ס'ליגט אין מיר אַ צענדלינג פרויען

אַ געלאַסענע
אַ ווילדע
כ'בין אַן אויפּמערקזאַם־צעשטרייטע
כ'בין אַ פּידל, כ'בין אַ פּלייטע
איינס דאָס אַנדערע פאַרטרייבט
אַבער ס'ריכטיקע פאַרבלייבט
דאָס וואָס העלפט צום קאַמף, צום גלויבן
און וואָס הייסט מיר: „זיי דערהויבן“!
דאָס וואָס איז פון אַלץ מיר ליבער —
ס'איז דער דיכטערישער פיבער!

פּאַרזי, אַפּריל 1965

ס'ליגט אין מיר אַ צענדלינג פרויען:
יעדע מיט איר שטריך
קוקט אַרויס פון אויג דעם בלויען
אַט אַזאַ בין איך

כ'בין אַ רעכטע
און אַ לינקע
כ'בין אַ פּוילע
און אַ פּלינקע
כ'בין אַ קאַרגע
און אַ מילדע

דער פּרילינג און איך

אַך, דער ערשטער צווייג מיט בלומען!
סאַראַ נחת!
מיטן יונגן, קלוגן פּרילינג
כ׳מאַך יד־אַחַת

ער וועט בליען — איך וועל קוקן
און וועל גאַפן

ער וועט מורמלען מיר די ווערטער
פון מיין שאַפן

כ׳וועל דערפאַר פון אים כסדר
שרייבן ווידער

ער וועט צירן מיט די שטראַלן
מיינע לידער.

פּאַרײַז, אַפּריל 1965

אויסצוג פון פּושקינס אַ מעשה

(איבערזעצונג)

מיידלעך דריי ביים פענצטער נאַענט
וועבן לייוונט שפּעט אין אָונט.

„ווען דעם קייסער כ׳זאַל געפּעלן“, —
זאַגט די ערשטע, — „וואַלט איך וועלן
לייוונט אַנוועבן, איך מײן,
פאַר דער גאַנצער וועלט — אַליין“.

„ווען כ'זאל זיין דעם קייסערס פרוי“
— זאגט איר שוועסטערל אזוי, —
„פאַר דער גאַנצער וועלט מיט פרייד
כ'וואַלט אַ סעודה צוגעגרייט“.

„ווען די קייסערין כ'זאל ווערן“ —
זאגט די דריטע — „כ'וואַלט נישט קלערן,
און כדי דעם האַר זיין ליבער
כ'וואַלט געבוירן אים אַ גיבור“.

זי פאַרענדיקט נאָר די רייד,
טוט אַ סקריפע שטילערהייט,
אין עס עפנט זיך די טיר,
און דער קייסער שטייט פאַר איר.

(בעתן שמועס, די גאַנצע צייט
איז געשטאַנען ער נישט ווייט,
און די ווערטער פון דער לעצטער
גאָר אַם בעסטן האָט געשעצט ער)

„אַ גוטן אַוונט — זאגט ער — שיינע!
זיי די קייסערין דו איינע,
און געבוירן מוזסטו אָבער
מיר דעם גיבור פאַר אַקטאַבער!“

און איר, שוועסטערלעך, פון דאַנען
מוזט פאַרנעמען זיך, פאַרשטאַנען?
זאָל די ערשטע וועבן גיך,
און די צווייטע — הייט אין קיך!

א לויב צו פּרילינג

די ערשטע, די פּאַריווער פּרילינג-נאַכט
האַב נישט געקאַנט איך שלאָפּן,
דאָס פענצטער האָב געלאָזט איך אָפּן;
אין דרויסן איז געווען אַ רעגן און אַ נעץ,
אין הויף געשריען האָט אַ מחנה קעץ.

איך האָב געהערט ווי טראָפּנס רינגען,
און ווי אַ קעצל מיט אַ קולעכל אַ דינעם
האַט ווי אַ קינד געוויינט אין אַ געוואָי
— אוי, אוי...

און ווי איין קאַטער
האַט פון דעם אַנדערן געוואָלט וואָס גיכער ווערן פטור;

פון אייפּערזוכט און צאַרן
זיי זיינען הייזעריק געוואָרן;
און איינציקווייז און אַלע מיט אַ מאָל, צוזאַמען
געקוויטשעט ביז די העכסטע גאַמען.

זיי האָבן נאַכגעפּאַלגט דעם מעכטיקן געזעץ
עס מוז געבוירן ווערן נייע קעץ.
דער רעגן מיט זיין מוטיקן געזאַנג
האַט אַנגעזאַגט אַז פּרילינג איז אין פּולן גאַנג.

פּאַריז, 21-טער מאָרץ 1964

די עלטער

וואָס איז עס גאָר
— זיבעציק יאָר?
וועמען וואָלט געוונדערט
מען זאָל לעבן הונדערט?
ס'איז נישטאָ קיין כוח?
אַבער שאַרפער דער מוח.
ס'איז שוואַך דער זכרון?
עס איז נישט קיין חסרון;
וואָס קומט דען אַרויס
ווען מען מאַטערט זיך אויס
אַליץ צו געדענקען?
און בענקען, בענקען
נאָך דעם וואָס פאַרגאַנגען?
נאָך אַלטע פאַרלאַנגען,
נאָך יונגע געזאַנגען?
איז דען נישט בעסער
פאַרוואַרפן די שלעסער
וואָס שליסן די טירן
צו סווענירן?
איז דען נישט גלייכער
צו לאָזן זיך לעבן
מיטן מאַמענט?
אַליץ צו פאַרגעבן,
פאַרגעסן וואָס גיכער...
אין לעבנס־וויכער
פליען די טעג,
ווערט אַליץ שמעלער דער וועג.
איז לאַמיר טאָן
גלייך, ווי ס'גייט אונדז נישט אָן
און לעבן דאָס לעבן
וואָס אונדז נאָך געגעבן.

דאָס אַלטע פראַנצייזישע הויז

עס האָבן קיין מאָל אַט-די ווענט
גאָך נישט געהערט קיין יידיש וואָרט.
ווי מאַדנע ס'קלינגט!
ס'איז גאַרנישט ווי פראַנצייזיש...
ווי שייך די קליינע קינדער זאָגן:
— „באַנזשור מאַמאַן!“ „באַנזשור פאַפּאַ!“
צי ווען די יונגע שעפטשען:
„זשע ט'עם, שערי, אַמור טוזשור...“
און דאָ — גאָר יידיש?!...!

ווי אַנדערש ס'איז,
און גאַרנישט אַזוי מיאוס...
און דוכט זיך — ס'איז אפילו שייך,
ס'האַט אַ געוויסן חן...

און ס'שטרענגען אָן די ווענט די ווינקלעך,
און מיט די בלימל-אייגעלעך זיי פינטלען;
זיי כאַפּן אויף מיט זייער שטיינערנעם געפיל
די אייביקע, מעג זיין אין יידיש, סעקסן-שפיל.
מיט חידוש
די סטעליע קוקט אויף דער אַלט-יונגער פאָר —
— אין יידיש ליבן זיי זיך גאָר?! —

די גאַנצע שטוב — די פענצטער, טירן און דער דיל,
וואָס אין אַ ריין פראַנצייזיש-שטרענגן סטיל,
זיך הערן צו און קוקן ווי אָן ווערטער, שטיל
ס'אַלט-יונגע פאַרל זאָגט זיך: „כ'האַב דיך ליב“
אַנשטאַט: „זשע ט'עם“.
און ס'אַלטע הויז, עטוואָס אין כעס, זיך טראַכט:
קאַ-מעם!!!

דאָס וואָרט און די זאך

וואָרט איז אָנהייב.
וואָרט איז שפראַך.
פאַרזעצונג — דאָס איז די זאך.

קאָן מען זאָגן דען אַ זאך
אָן אַ שפראַך?

נאָר אַ יעדעס וואָרט איז שוואַך
אויסצומאָלן אונדז די זאך —
און די זאך
נייטיקט זיך נישט אין קיין שפראַך,
ווייל זי איז פאַר זיך אַ זאך

אמת, אַ באַזונדער אַרט
האַט דאָס וואָרט;

אַבער לעבנס־פרייד אַ סך, אַ סך
גיט די זאך!
זאָגט מיר טאַקע, וועלכע זאך
קאָן זיך גלייכן מיט דער זאך?

מאָן און ווייב אונטער איין דאָך
לעבן גליקלעך מיט דער זאך.

צאַרטקייט? ... פריינדשאַפט? ...
לאַזט געמאַך!
ווייל דער עיקר איז די זאך!

און ווען שפעטער, ווען שוין שוואך
שוין אומפייאיק צו דער זאך,
אָד...
און עס קומט צום וואָרט

דאָס וואָרט
איז דאָס וואָרט אפילו פלאַך!...
אָן אַ שמייכל, אָן אַ לאַך...
ווייל עס פעלט דעם אויס די זאך...
יעדעס פּאָלק פאַרמאַגט זיין וואָרט
נאָר דאָס וואָרט צעטיילט די פעלקער...
אַבער ס'איז פאַראַן איין זאך
וואָס פאַראייניקט זיי — די זאך —
וואָס באַליבט אין יעדן לאַנד, אין יעדן שיכט
אין יעדן פּאָך
יעדער איינער אויף זיין שפּראַך
זינגט דער זאך
אַ שבח.

ניין, איך זאָג אייך, קיין שום זאך,
קיין שום וואָרט,
מעג עס זיין דאָס טענסטע וואָרט
פונעם בעסטן אַלמאַנאַך,
קאָן זיך נישט פאַרגלייכן מיט דער זאך!

פון דער וועלט דער אונטערגאַנג
וואַלט געזיגט שוין לאַנג, שוין לאַנג,
ווען עס שטייט נישט אויף דער וואַך
— די זאך!

ערשטע ליבע

I

ווען אדם האָט געעפנט זיינע אויגן
האָט ער דערפילט אַ לייכטע ווייטיק אין זיין לייב,
און גלייך דערזען אַז איבער אים געבויגן
שטייט אַ באַשעפעניש אַ מאַדנע, — ס'ערשטע ווייב.

שנעל אויף די פיס איז אדם אויפגעשפרונגען
— זי זען וואָס גיכער — ר'איז געווען טשיקאָווע.
„כ'בין אדם! — האָט ער פריילעך אויסגעזונגען,
„און איך; — האָט זי געענטפערט — „איך בין חוה!“

זיי האָבן זיך גענומען ביי די הענט
און לאַנג געקוקט איינס אויפן צווייטן;
אַרום ס'גן-עדן האָט געפינקלט און געבלענדט
אין דופט פון רויזן, וויאַלעטן-קווייטן.

עס זיינען אַנגעלאָפן חיות אַלערליי
כדי וואָס שנעלער זען דאָס נפש נייע;
מיט אדמן צוזאַמען האָבן זיי
באוונדערט אַט-די שיינע, שטאַלטנע חיה.

עס איז געווען דאָ לייבן, בערן, פיקסן,
און פייגל — אַדלערס, שוואַנען, פאַוועס...
ווי שיינ האָט צווישן בייער, בלומען און געוויקסן
אַרויסגעשיינט דאָס פנים חוה'ס.

באוונדערט האָבן אַלע איר געשטאַלט,
איר הויכע ברוסט און גאַלדן-לאַנגע האַר,
איר שלאַנקן פוס און דעליקאַט געהאַלט.
באמת — ס'איז געווען אַ שיינע פאַר!

געבענטשט פון גאָט אין ליכטיקן גר־עדן
זיי האָבן זיך ווי קינדערלעך געשפּילט,
און קיין מאָל, קיין מאָל נישט געוואַלט זיך שיידן
אין ליבשאַפט, אין געלעכטער איינגעהילט.

אַזוי צוזאַמען האָבן זיי פאַרבראַכט
און נישט געווסט וואָס ס'איז אַזוינס אַ טרער:
ביי טאַג אַרומגעלאָפּן און געלאַכט,
ביי נאַכט געשלאָפּן ביידע אָן באַגער.

2

ביז איין מאָל — חוה איז געלאָפּן שנעל און שלאַנק,
און פּלוצלינג זעט — זי איז ביים עץ־הדעת
דאָרט, צוגעשפּאַרט צום בוים אַ שלאַנג
ווינקט צו די עפל און, כלומרשט פאַר אַ שפּאַס

איר זאָגט: — פאַרווך עס חוה, וועסטו זיך דערוויסן... —
נאָר חוה האָט געווסט אַז אַ פאַרבאַט
דערלויבט נישט פונעם עפעלע געניסן,
זי האָט געשראַקן זיך פאַר גאָט!

נאָר אַפּטרעטן די שלאַנג האָט נישט געוואַלט:
„רייס אָפּ אַן עפעלע! נעם עס אין מויל!
אַ קלוגע חוה! ס'איז דאָך גאָלד!
פאַרווך, וועסט זען — ס'וועט זיין דיר גוט און וויל!“

און ס'האָט די שלאַנג געמוטשעט חוה'ן אַזוי לאַנג,
ביז חוה האָט דאָס עפעלע גענומען,
און שנעל אַנטלאָפּן פון דער שלאַנג
צוריק צו אדמ'ען געקומען.

זי האָט מיט אים געוואַלט עס טיילן,
ווי שטענדיק אַליץ — האַלב מיר, האַלב דיר!
— און חוה האָט גענומען אים דערציילן...
נאָר אַדעם האָט צעשריגן זיך אויף איר:

דאָס ערשטע מאָל איז ער געווען אין כעס)
— „אומגליקלעכע, וואָס האָט זיך דיר פאַרגלוסט? !
ס'איז דאָך דאָס עפעלע פון עץ־הדעת
פון גאָט פאַרבאָטן! האָסט דאָך עס געוואָסט!!!“

יא, חוה האָט געוואָסט... נאָר חוה האָט געוואָלט
מיט אַדמ'ען פון עפעלע געניסן,
און גלייך אויף האַלב זי טוט עס אַ צעשפּאַלט,
און שוין פאַרויכט דעם ערשטן ביסן...

עס האָבן נישט געהאַלפּן אדמ'ס רייד
אַז חוה וועט פון גאָט פאַרשאַלטן ווערן...
נאָר אדם האָט געטיילט מיט חוה'ן פרייד און לייד
און מיט אַ זיפּץ געגעבן איר אַ קוש אין שטערן.

דערנאָך זיין חלק עפל אויפגעגעסן. —
גלייך ס'האָט אַ גלאַנץ געטאָן אים חוה'ס ברוסט!
יא, אדם האָט אין אַלעמען פאַרגעסן
פאַרכאַפט פון ליידנשאַפט, פון דריקנדיקן גלוסט!

נאָר חוה — אויפגעקלערט פון עפעלע דעם זיסן,
האָט מיט אַ פייגנבלאַט פאַרדעקט די בושה.
מיט אימפעט אדם האָט דעם בלאָט אַראַפּגעריסן
און חוה'ס לייב באַדעקט מיט גליענדיקע קושן.

צוזאַמען, צוגעדריקט איינס צו דעם צווייטן
זיי זיינען פּלוצלינג ביידע בלייך געוואָרן...
פאַרשטומט די אַלע זינגענדיקע פלייטן;
ס'גן־עדן האָט געציטערט פון גאָטס צאָרן.

אַ בייזער ווינט געריסן האָט די בלעטער־שפיצן,
פאַר שרעק די חיות זיינען זיך צעלאָפּן;
צעווישן דונערן און שרפה־בליצן
די שטראַף פון גאָט האָט זיי געטראָפּן.

פון חוה'ס אויגן האבן טרערן זיך געגאסן
א קול פון הימל אָנגעזאָגט האָט בולט, שאַרף :
„א יעדער וואָס פון עץ־הדעת גענאָסן
פאַר זיינע שווערע זינד באַצאָלן דאַרף!“

פון היינט־אָן איז ס'גן־עדן זיי פאַרווערט!
די שלאַנג וועט ווי אַ וואַרעם קריכן אויפן בויך,
זיי וועלן מוזן וווינען אויף דער ערד!!!
— דאָס גליק איז זיך צעשווומען ווי אַ רויך.

„דו, אדם, וועסט אין שווערער מי דיין ברויט פאַרדינען,
און פון דער מענטשהייט וועסטו זיין דער גרינדער.
דו, חוה, וועסט אים העלפן, אים באַדינען,
מיט ווייען אומדערטרעגלעכע געבוירן קינדער!“

איר וועט נישט קאָנען מער ווי אין גן־עדן,
ווי פריער, אייביק לעבן און נישט שטאַרבן
גאַר שווער וועט אויסקומען אייך ביידן,
איר מוזט באַצאָלן פאַרן חטא דעם האַרבן!

און אין זיין חסד גאָט האָט נאָך געזאָגט מיט צאַרטקייט :
„אויב וועט איר ליבן זיך מיט אמת, לעבן איינער פאַרן צווייטן
וועט ווייניקער איר פילן פון דער ערד די האַרטקייט
און דאַרטן אויך דערהערן זינגען פלייטן...“

און גלייך ווי קיין מאָל נישט געזען און נישט געהערט,
איז דאָס גן־עדן גלייך פאַרשוונדן.
זיי האָבן זיך געפונען אויף דער ערד,
געקוקט, דערשטוינט, צום האַריזאָנט דעם רונדן.

נאָר קוקן לאַנג האָט אדם נישט געקאָנט,
באַדעקט מיט ברענענדיקע קושן חוה'ס ליפן;
ער וואָלט פאַר זיי מיט פרייד אין דעם מאַמענט
אוועקגעגעבן אַלע זיינע ריפן.

דערנאך דאס פעלד האט זיך געגילט פון ווייץ און קארן;
 עס האט געפיטערט זיך א סטאדע שאף.
 זיי זיינען ביידע עלטער אלץ געוואָרן,
 נאָר זייער ליבע האָט זיי אויסגעלייזט פון שטראַף

פון קינדער צער און צרות פיל געהאַט.
 דערנאָך מיט אייניקלעך געוואָרן באַבע-זיידע;
 נאָר אַפט געהערט די פלייטן צוגעזאָגט פון גאַט,
 און שפעטער, אין גן-עדן זיך געפונען ביידע.

און אַלע הונדערט יאָר אויף ד'ר'ערד זיך אומגעקערט,
 און גלייך ווי איינס אויף ס'אַנדערע געטאָן אַ בליק —
 זיי האָבן זיך דערקענט: — „ס'איז זי. — ס'איז ער!“
 און ביידע נאָך אַ מאָל געשיינט פון גליק.

אַזוי פון ערשטן ביזן לעצטן טאָג
 זיי וועלן זיין צוזאַמען — פריילעכע צי טריבע,
 און קוקנדיק אויף זיי וועט יעדער טאָן אַ זאָג:
 — „ווי שיין דאָס איז — די ערשטע ליבע!...“

די גאַלדענע חתונה

גאַלדענע גליקן	גאַלדענע חתונה
גאַלדענע קייט	גאַלדענע רענדלעך
זילבערן שטייגל	גאַלדענע רינגלעך
אייזערנע לייך	מעשענע פענדלעך
גאַלדענע בלעטער	זילבערנע לייכטער
אַ גאַלדענע פאַר	זילבערנע לעפל
גאַלדענע חופּה	גאַלדענע יויד
זילבערנע האָר	אין קופּערנעם שעפל

דער פליענדיקער טעלער

כ'האב קיין מאָל נישט געזען דעם פליענדיקן טעלער!...
ער איז פון אַלע שטערן העלער,
ער דרייט זיך שנעל, ער דרייט זיך שנעלער,
ער קומט אויף ד'ר'ערד פון צייט צו צייט;
מען ווייסט אפילו אויך, וואָס עס באַטייט...

ס'האַט עמעצער געזען —

(מען ווייסט נישט וווּ, מען ווייסט נישט ווען)

עס האָט אַ טעלערל אין הימל זיך געדרייט,
און אָפגעשטעלט זיך אין דער לופטן און עס שטייט!

עס האָט אַ פרוי געזען מיט אירע אויגן

ווי ס'איז אַ הימל־טעלערל געפלוין

עס האָט געשטראַלט פון דעם אַ גרינע שיין

און עפעס האָט געפילט זי ווי אַ ציענדיקע פיין

וואָס האָט צו ד'ר'ערד זי צוגעשמידט

און האָט געמאַכט זי אַזוי מיד, מיד!...

מען זאָגט, — עס זיינען אינווייניגער פון עפעס אַ פלאַנעטע,

וואָס דרייען זיך אַרום דער ערד צו מאַכן אַן אַנקעטע,

זיי ווילן זיך באַקענען

מיט אַלץ וואָס מענטשן קענען,

צו וואָס דער מענטש איז פּענאַל, וואָס ער קאַן?

מען האט געזען פון א באלקאן
אן אויפן
וואס האט געוואלט א הימל-טעלערל דעריאגן!
נאר קאן מען גלייבן דען וואס מענטשן זאגן?

און אנדערע דערציילן (ס'איז צום שטויגען!)
אז אויף די פליענדיקע טעלער ווינען
נישט מער, נישט ווייניקער, נאר ריכטיקע מלאכים
אזוי ארום, פון ווייטע הימל-שטחים
אויף אונדז, אויף ערדלייט, קאנען האבן זיי אן אויג,
זיי זעען ווער צו וואס עס טויג
זיי ווייסן אלץ וואס ס'טוט זיך אויף דער ערד
ווער ס'איז א לייט, און ווער פארקערט
און ווער ס'איז גוט און ווער ס'איז שלעכט
אין ווי ס'איז ביטער דעם, וואס איז גערעכט.

אך, ס'פליענדיקע טעלערל!
איך וואלט געזען עס גערן!
ווי ס'פליט צעווישן שטערן,
ווי ס'דרייט זיך שנעל
ווי ס'פינקלט העל
ווי ס'שיקט סיגנאלן
ווי ס'שניידט דעם הימל מיט די גרינע שטראלן

און כאטש ביי יידן איז עס גאר קיין חידוש
(„דאס טעלערל פון הימל“ — איז א ווארט א יידישס)
פאר זען אט-דאס א טעלערל, מעג זיין אין שלאף, אין דרימל,
וואלט איך אוועקגעגעבן ס'טעלערל פון הימל!...

די פויפסלעכע ריזע

ווען פיוס דער 12-טער, —
נישט דער עלעפטער, נישט דער צענטער
זאל געווען וועלן, וואלט געקענט ער
פארקלענערן דעם וועלט-קאשמאר
און אויך דעם יידנס צער.
האט נישט געוואלט ער, ס'האט אים נישט געהארט
און אפשר האט ער שוין פון לאנג אויף דעם געווארט
ווער ווייסט?
נאר רעדן פון געשטארבענע מען טאר נישט,
אויב נישט קיין גוטס — איז בעסער גארנישט.

דערפאר האט זשאן דער 23-טער, פויפס זשאן,
געמאכט פארויס א שפאן;
ער האט בארואיקט זיין געוויסן,
דערקלערנדיק, די גאנצע וועלט זאל וויסן:
— עס איז דער ייד נישט נידערטרעכטיק —
(אך, ווי פרעכטיק!)

פון ביבל-טעקסט גלייך אויסגעמעקט
דאס מיאוסע ווארט, וואס האט א זייטל דארט באפלעקט.

נאָר ס'זיינען אויך פאַראַן נאָך אַנדערע דאָרט פלעקן
וואָס זשאָן דער 23-טער האָט נישט באַוווּזן אויסצומעקן...

פויפס פּאַל דער 6-טער, נישט דער פינפטער,
האָט זיך פאַרמאַסטן אויפן וועג פון נפטר
ער האָט געוואַלט פאַרריכטן אַלע בייזע ווערטער,
פּאַל דער 6-טער, (נישט דער 5-טער, נישט דער 4-טער).

עס האָבן אַבער זיך דערשראַקן זיינע קאַרדינאַלן,
(די ליבעראַלן):

— „וואָס?! דו ווילסט זיך שיידן מיט די גוטע זאַצן?
מען קאָן זיי דען גענוג אַפּשאַצן?

2000 יאָר זיי האָבן אונדז געטריי געדינט,

ס'איז מיט אַ האַק נישט אויסצוהאַקן, וואָס געשריבן איז מיט טינט!

און איידער אויסצומעקן פון די שריפטן ווערטער,

פאַר בעסער, וויזיטיר די הייליקע ערטער,

ס'וועט פאַר דער גאַנצער מענטשהייט זיין אַ גליק,

שוין אַפּגערעדט פון וואַטיקאַנער פּאַליטיק!“ —

געטענהט האָט דער ראָט צו פּאַל דעם 6-טן —

— „לאַז צו רו די ביבל־טעקסטן,

דו האָסט נאָך צייט; און שפּעטער, מיט איין זילבל

דו קאַנסט פאַרניכטן ס'אַלטע בילבול,

אַז דורך די יידן איז דערמאַרדעט גאַט.

און אויב דו ווילסט, — קאַנסט מאַכן עס צו שפּאַט.

וואָס הייסט, דו זאַגסט: „מיר זיינען אַלע שולדיק?!“

דאָ דאַרף מען זיין געדולדיק,

און מאַכן אַ דיסקרעטע

אַנקעטע,

און טאַקע אין גליל!...“ —

אַזוי געטענה'ט האָט דער הייליקער קאַנסיל;

— „און אויך“ — האָט צוגעגעבן דער בעל־דבר,

„זאַלסט נישט פאַרגעסן די אַראַבער,

ווייל וויפל איז דען פונעם ירדן ביז צום ניל?“ —

— „גערעכט!“ האט אויסגעשריגן פאל דער 6-טער, „כ'פאר!
ט'וועט ווארטן די רעפארמע נאך א יאר!“ —

עס האט באוונדערט אים די גאנצע ערד,
נאר ווען ס'האט דאס דערהערט
דער סטאמבולער ארכימאנדרייט,
האט אים פארדראסן: — „ער מעג פארן, און איך ניט?!“ —
(די ארטאדאקסן זיינען הארטנעקיק,
א גוטער ביישפיל איז אַנשטעקיק)
ביז וואָנען איז דער שיעור צו זיין אין כעס?
— שוין צייט זיך איבערבעטן — טראַכט זיך אַנטענאַגאַראַס;
קורץ — אין צוויי ווערטער —
ער אױך פאַרט צו די אַלטע ערטער
און תיכף מיטן פויפס געמאַכט אַ ראַנדעוּוו!
און וווּ?
אין ישראל!

אַלע זיינען נתפעל
אַלע זיינען צופרידן —
קאַטאַליקן, אַרטאָדאָקסן, יידן.
צי גלויבסטו נישט, צי גלויבסט
זיך גרייטן יידן צו באַגעגענען דעם פויפס

ווען אַלע גלחים
זאָלן גיין אויף די זעלבע דרכים,
וואָלט עס געהעכערט דעם טורזים,
און פאַרקלענערט דעם אַנטיסעמיטיזם.
דער פויפס האַט אויסגעוויילט די ריזע
כדי דער גאַנצער וועלט צו ווייזן,
אַז קלעריקאַלן
זיינען אמתע ליבעראַלן,
אַז גדלות ליגט אויפן מיסט
און אַז מען דאַרף, צוליב רעליגיע, טאַנצט מען אפילו טוויסט.

ווי ס'האט געזאָגט די הייליקע יעוודאַכע
— מען מוז לעבן מיט זיין עפאָכע... —

די ציג, דער וואָלף, און דער בער

(א מעשה אין גראַמען)

דאָס איז אַ מעשה
פון אַ ציגעלע אַ ווייסע
מיט פלעקעלעך אַ פאַר אי דאָ, אי דאַרט.
ס'האַט קיין מאָל נישט געקאָנט געפינען זיך קיין אַרט,
געבלאָנדזשעט אין אַ וואַלד געדיכטן,
צווישן סאַסנעס, צווישן פּיכטן
און איינגעאַטעמט זייער שאַרפן דופט —
ס'האַט ממש, טאַקע, ווי געלעבט פון לופט,
די נאָדלען זיינען איר געפאַלן אויפן לייב,
ס'האַט קיינער, קיינמאָל נישט געזאָגט איר: — „בלייב“.
און נאָר געיאָגט, און נאָר געטריבן.
ס'איז קיינמאָל אויף קיין אַרט געבליבן
מ'האַט אומעטום דאָס ציגעלע גערודפּט און באַרעדט
דאָ — אויסגעטראַכט אויף דעם אַ בילבול, דאַרט — אַ חטא,
מיט שלעכטע ווערטעלעך געשטאַכן...
אַזוי, אַז גאַנצע טעג און נעכט און וואַכן,
יאָרן לאַנגע
דאָס ציגל איז געגאַנגען און געגאַנגען,
זאָ געשלאָפּן, דאַרט געגעסן,
און אַלעמען זיך צוגעגעסן,
געציפּט אַ ביסל סכך
פון פרעמדן דאָך,
גענאַשט פון יענעמס טאַפּ,
און זיך באַרימט פאַר יעדן מיט זיין קלוגן קאַפּ;
געהאַט אַ טיק
צו פּאַליטיק:
אויב איינער האָט געטענה'ט: — „בע“,
האַט עס געענטפּערט — „מע“.

בקצור, אויפן וועג, די גאנצע לענג
האָט עס באַגעגנט מיאוסע חיות, שלענג
מיט זייער גיפט, מיט זייער סם,
און סתם

אַ בייון הונט מיט גרויסע, שאַרפע ציין
וואָס האָט געריסן זיין געביין.
און ערגעץ אויף אַן אַנדער פּלאַץ
האָט גאָר אַ שלעכטע קאַץ
געמיינט — דאָס ציגל איז אַ מויז...
ס'איז מיטן לעבן קוים אַרויס.

אַך, ביטער, ווען מען האָט קיין הויז ;
דאָס אייזעלע אפילו און דאָס פּערד —
דאָך האָבן זיי אַ שטיקל ערד.
די ציג פון דעם האָט אָבער נישט געטראַכט,
געוויצלט זיך, געלאַכט,
און נישט געהאַלטן אַז מען מוז גענויטיק האָבן אייגנס.

נו, הינטער וועגנס
האָט געמוזט דאָס ציגל
אַ לעק טאָן פון אַ פּרעמדן קריגל ;
נישט אַלעמען האָט דאָס געשמעקט, —
מען האָט געשלאָגן עס, מיט שטעקענעס באַדעקט,
מיט פּעדערן באַשטעקט,
און ווען איז אַ געוויסער געגנט
עס האָט דעם שוואַרצן וואַלף באַגעגנט
איז אויסגעקומען אים גאָר שמאַל ;
עס האָבן צרות אָן אַ צאַל
און אומגליק זיך אויף אים געשאַטן
עס איז געזעסן הינטער שטעכעדיקע דראַטן,
מען האָט די גאַנצע פעל אים אָפּגעשוירן
און פּיל, פּיל קינדערלעך עס האָט פּאַרלוירן...

— „איך האָב פאַרהיטן מיינע וועלף געשווירן!!!“ —
געשריגן האָט דער וואָלף דער שלעכטער ;
און שטאַרקער אַלץ געשלאַגן האָט דער וועכטער,
געשאַכטן און געשאַכטן האָט דער שעכטער...

איין טאָג, פון דאָרט, צעבלוטיקט און צעביסן
עס האָט דער בנר דאָס ציגעלע אַרויסגעריסן ;
און ס'האָט געלאָזט זיך גיין צום וואָלד פון סאַסנעס און בעריאַזעס
(מען זאָגט, — ס'איז דאָרטן גוט פאַר קאַזעס, —)
און אדרבה, טאַקע האָט דער בער :
— „קום, קום אַהער!“ —
צום ציגעלע געזאָגט : —
„דו זעסט דאָך אַז עס טאַגט !
ס'קומט אויף אַ נייע ערע ;
געענדיקט איז דיין פּיין, די שווערע !
אויף מיין אחריות !
ביי מיר דו וועסט, ווי אַלע חיות,
באַלד קריגן אַלע רעכט,
דו וועסט נישט בלאַנדזשען מער קיין טעג און נעכט,
וועסט לעבן דאָ אַ פּרייע!“ —
— „אוי, ביסטו מיך מחיה !
אַבי איך האָב געמיינט...“ —
פאַר פּרייד דאָס ציגעלע האָט אַזש געוויינט,
געטאַנצט פאַר נחת,
און תּיכּף מיטן בער געמאַכט יד-אחת.

מיט איינעם וואָרט, עס האָט דאָס ציגל
געקראָגן פּליגל !

ס'האט זיך באזעצט, א ווירטשאפט אינגעפירט
געפוצט, געצירט
געאקערט און געזייעט,
געשניטן און געווייעט,
געהאלטן שאף און רינדער,
געהאט פיל קינדער,
זיי אָנגעהויבן בילדן,
געגרייט זיי צו אַ נייעם לעבן מילדן;
און נאָך דער אַרבעט, ביי דער נאַכט
אין חברישן קלוב פאַרבאַכט,
געשריבן אויך אפילו לידער און ראַמאַנען...

און פלוצלינג! — (ס'ציגעלע האָט גאַרנישט נישט פאַרשאַטאַנען
צי ס'איז פון הינטן, צי פון אויבן, צי פון וואַנען)
עס האָט דערהערט דאָס קול פון בער:
„הער נאַר, הער!
וואָס האָסטו זיך אַזוי צעמעקעט?!
איך שיק דיך שוין אַוועק־עט!
וואָס ביסטו מיר? אַ שמעלקע, צי אַ קרובה?!
טו מיר די טובה,
לאַז איבער דייע בעבעכעס און קום!!!
אַ ציג זאָל קריכן אומעטום!!!
דו האָסט זיך דאָ אַזוי צעוואַרפן
אַז באַלד פאַר אונדז אַליין מיר דאַרפן
שוין זוכן זיך אַ מקום,
כ'געפיין פאַר זיך אַ פּלאַץ שוין דאָ קוים!
פאַרניכטן זאָל מען גיכער
די אַלע ביכער!!!

און תיכף האָט ער זיי צעריסן און פאַרפלעקט
און ביז צום לעצטן אות אפילו אויסגעמעקט,
פון אויגנבליק געשווינדער...
דאָס ציגעלע האָט דאָן פאַרלוירן זיינע בעסטע קינדער...

עס איז געשטאנען און געשטוינט,
עס האָט זיך אים געדאַכט — עס טרוימט.

ווי איז עס מעגלעך?
שוין ווידער ווי אַמאַל? ווי שטענדיק, ווי טאַג טעגלעך,
ווען אַלץ איז אים געווען פאַרבאַטן?
שוין ווידער גייט מען עס באַדראַטן?
און ווער?!
דער בער! —

נישט ציפּ קיין גראָז, נישט עס קיין פירות
און נאָר גורות, נאָר גורות...
דער בער שוין אויך? ...
עס איז געווען נאָר אַן אילווע, אַ רויך...

און מיט אַ טיפּן זיפּץ געווענדעט זיך צום בער:
„אַ דאַנק פאַר דיין באַער,
ס'איז אמת, ס'איז געווען מיר גוט דאָ אינעם לאַנד דעם שיינעם
איך האָב געמיינט... איך האָב געוואַלט מיט דיר אין איינעם
אַ נייעם לעבן בויען, גוט פאַר יעדן איינעם...
איך האָב פאַרשטאַנען... כ'דאַנק דיר פאַרן טרייבן
כ'וועל מער ביי דיר נישט בלייבן.
ביי קיין שום חיה,
אפילו אַ פרייע

וועט בעסער מיר נישט ווערן,
מעג זיין ביי פוקסן, וועלף, צי בערן
מען קאָן נישט רואיק זיך באַזעצן אויף איר ערד
ווייל גאָר אין גיכן זעט מען, אַז מען שטערט...
וואָס טויג זיך קריגן?
מיט ברידער-טרוימען זיך פאַרוויגן?
כ'וועל גיין אַהין — אין לאַנד פון ציגן!“

טוריסטן אין פאריז

מיטן ערשטן זומער-שטראל
קומען אָן פון איבעראַל,
לויפן אָן פון אַלע זייטן,
פון דער נאַענט, פון דער ווייטן
מיט די שיפן, אַוויאַנען —
זשאַלעווען נישט קיין מיליאָנען —
די טוריסטן: בראַזיליאַנער,
ענגלענדער, אַמעריקאַנער,
איטאַליענער, דייטשן, טערקן;
און מען קאַן זיי גלייך באַמערקן
אין דעם אויסטערלישן אויסזען
(אַזוי זעען אויס נאָר בלויז זיי)
זעט מען גלייך — עס גייט אַ פּרעמדער —
מיט די העל-באַבלימטע העמדער
מיט די גוואַלטיקע קראַוואַטן,
מיט די פּאַטאַ-אַפּאַראַטן,
מיט די הענגנדיקע טאַשן
גייען זיי אין גאַס און ראַשן
פאַרן אום אויף אַלע וועגן
(כאַטש עס גייט און גייט אַ רעגן),
און צוזאַמען, מיט אַ שטורעם,
נעמען זיי דעם אייפּעל-טורעם.

אַנקומענדיק גלייך פון דוור
שפּרינגען זיי אַריין אין לוור
גייען צום שאַן-זעליזיי
(טשעמפּס-איליזיזיס — זאַגן זיי),
פילן אָן די גרויס-בולוואַרן,
פאַרן אין די אַטאַקאַרן,
ציען קיין ווערסיי און סתם —
פאַנטעאַן און נאַטראַם,
וואַרפן איילנדיקע בליקן
צו דער סענע פון די בריקן.

די וואָס קומען פון ישראל
ווערן קיין מאָל נישט נתפעל
און זיי זאָגן — אַלץ וואָס דאָ,
אויב ס'איז נאָך ביי אונדז נישטאָ,
וועט עס באַלד געשאַפן ווערן —
(איך וואַלט אויך געוואַלט דאָס, גערן!)

אין דער נאַכט, ווען אַלץ ווערט צאַרטער
לויפן אַלע צום מאַנמאַרט;
אין אַ נאַכט־קלוב, הין און הער
גייען אין פאַלי־בערוזשער,
פילן אָן די רעסטאָראַנען;
נאָך אַ קוק צו די פּאַנטאַנען,
צו די גערטנער און פּאַלאַצן;
פרוון אַלץ אין דאָלאַרס שאַצן,
טאַפן, שמעקן אומעטום,
נאָך אַ לעצטן קוק אַרום
ווייזט אַרויס זיך פאַרן פאַרן —
אַלץ פאַרמישט זיך אין זכרון...

ציען זיי זיך אָפּ פון דאַנען
און זיי שפּאַנען, און זיי שפּאַנען...
נישט געשלאַפּן, נישט גערוט.
אָך, ווי גוט עס איז, ווי גוט
זומער אַ טוריסט צו זיין,
שוועבן אין פאַריזער שיין!

א פאלקסליד

איך זיץ און ניי ביי דער מאשין
די נאָדל לויפט אָהער, אָהין
טראַ-לאַ-לאַ-לאַ-לאַ-לאַ!

איך האָב פאַר אַלעמען גענייט
אַליין געבליבן אָן אַ קלייד
איך האָב גענייט דאָס גאַנצע יאָר
און נאָר פאַרדינט אויף שייך אַ פאַר

דער בעל-הבית אויף ראש-השנה
האַט צוגעזאָגט מיר אַ מתנה
טראַ-לאַ-לאַ-לאַ-לאַ-לאַ!

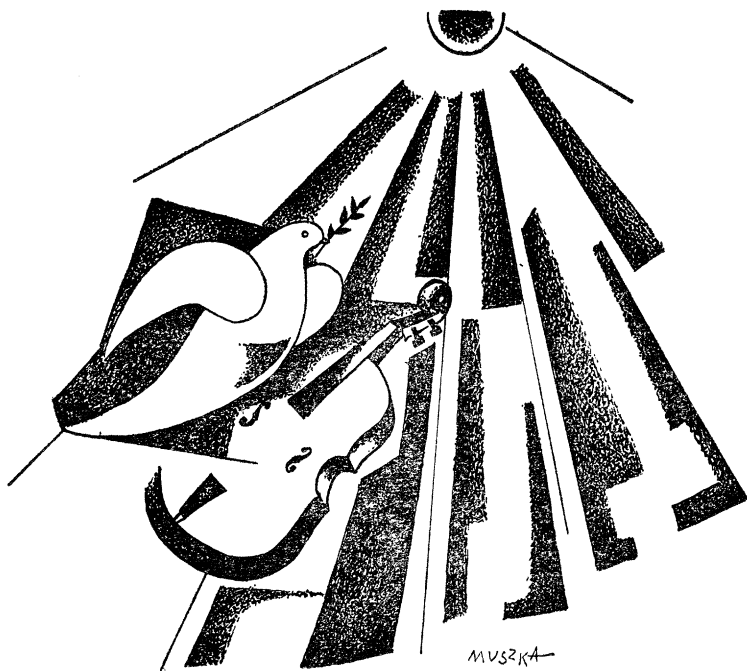
איז ראש-השנה שוין אַוועק
דאָס וואַרטן ציט זיך אָן אָן עק
איך האָב געפרעגט ביים בעל-הבית
— וואָס וועט איר שענקען מיר, אָר, וואָס! ?
טראַ-לאַ-לאַ-לאַ?

זאָגט ער — איך האָב ווי אַלע מיינע קרובים
אויך דיר געשיקט אַ „שנה-טובה“
טראַ-לאַ-לאַ!

איך האָב געמיינט — איר וועט מיר געבן...
מיר צאָלן מער — כ'זאָל קאַנען לעבן...
טראַ-לאַ-לאַ?

דו לעבסט דען נישט, דו נאָר יש מיידל
נעם, ניי דיר איבער ס'אַלטע קליידל!
טראַ-לאַ-לאַ-לאַ-לאַ — טראַ-אַ-לאַ!

לידער פאר קינדער וואס קענען
- נאך נישט - קיין יידיש

מוזיק

ווען די פידל זיסע זינגט
הייבן אן די בלומען-קעפעלעך צו טאנצן
און די לויכטנדיקע ווערעמלעך צו גלאנצן
ווען די פידל זיסע זינגט

ווען דאָס פידעלע אַ פריילעכס שפילט
טאָנצן יידן האַלטנדיק זיך ביי די הענט
גלייך ווי קיין מאָל זיי קיין אומגליק נישט געקענט
ווען דאָס פידעלע אַ פריילעכס שפילט

ווען די פידל-טרויער וויינט
שפרייזן די קדושים-שאַטנס שטיל אַריין
טרערן לאַנגזאַם פאַלן אין די גלעזער וויין
ווען די פידל-טרויער וויינט

ווען דערשטיקט די פידל צאַנקט
הערן אויף די קוואַלן פליסן באַרג אַראָפּ
און אַ שטערן רייסט זיך אָפּ
ווען דערשטיקט די פידל צאַנקט

ווען די פידל-צאַרטע שווייגט
איז מען איינגעשמידט אין שווערע קייטן
און פאַרחושכט — איינער ציטערט פאַרן צווייטן
ווען די פידל-צאַרטע שווייגט

ווען די פידל-וונדער ווידער וואַכט
שיקט די זון איר וואַרעמסטן אַקאָרד
און די ווייסע טויב צעטראַגט דאָס ליבע שלום-וואַרט
ווען די פידל-וונדער ווידער שפילט און וואַכט

א לידעלע

קענט איר קינדערלעך, דאָס לידעלע ?
ס'איז געווען אמאל א יידעלע,
האַט געהאַט עס א קליין פידעלע,
האַט געשפילט עס א שיין לידעלע
טרי-לי-לי...

נאָר דאָס קליינע יידעלע
האַט פאַרלוירן ס'פידעלע
טראַגט דער ווינט דאָס לידעלע
טרי-לי-לי

וויינט דאָס קליינע יידעלע
ווי ? ווי איז מיין פידעלע ?
כ'קאָן נישט שפילן ס'לידעלע
טרי-לי-לי

קינדער, זוכט דאָס פידעלע
גיט עס אַפּ דעם יידעלע
וועט איר הערן ס'שיינע לידעלע
טרי-לי-לי...

שטייט אַ ביימעלע

שטייט אַ ביימעלע אַ יונגס
אויף דער גאַס.
פונעם רעגן, פונעם רעגן
איז עס נאַס.

ציטערט מיט די הוילע צווייגן
אין דער נאַכט,
ס'איז אים בלעטעלעך געבליבן
אפשר אַכט.

פאַרזי, נאַוועמבער 1962

דער שניי

דער שניי דערמאָנט מיך אַן אַמאַל
כ'דערזע די ווייטע קינדער-יאָרן ;
אין אונדזער דירה ענג און שמאַל,
— דאָרט, וווּ געבוירן כ'בין געוואָרן.

כ'דערזע דעם לאַנגן, ווייסן הויף,
פול מיט געלעכטער און געשריי,
דעם בליציק-שנעלן קינדער-לויף
וואָס צייכנט שפורעלעך אין שניי...

די פּרילינג - סימפּאָניע

פּרילינג איז געקומען ווידער
טראַ-לאַ-לאַ, טראַ-לאַ-לאַ-לאַ!
מיט געזאַנגען און מיט לידער
טראַ-לאַ-לאַ — דאָרע-מי-פּאָ!

דאָס קאַנאַריקל אין שטייגל
טרי-לי-לי — טרי-לי-לי-לי!
פליען גלוסט זיך אים צום צווייגל
טרי-לי-לי — פּאַ-סאַל-לאַ-סי...

ס'איז אַ קלוגעטשקער, דער שפּערל
טרי-לי-לע — טרי-לי-לי-לע
עסט דעם וויינשל, וואָרפט דאָס קערל
טרי-לי-לע — לאַ-סי-דאָרע!

אַנגעפילט די לופט מיט טענער
טראַ-לאַ-דיעז — טראַ-לאַ-בעמאַל
וואָס קאָן זיין פון פּרילינג שענער?
טראַ-לאַ-בעמאַל — רע-מי-פּאַ-סאַל.

דאָס קאַטשקעלע

דאָס קעפּעלע צעשפּאַלטן	אַ קאַטשקעלע אַ בלויע
דאָס בייכעלע צעפליקט	אַ פּיסקעלע אַ רויטס
ווי ביסטו קינד מיין טייערס	איין אייגעלע אַ לויטערס
וואָס האָסט מיין האַרץ געקוויקט?	דאָס אַנדערע אַ טויטס

דער באַלעט

אין מיין גאַרטן אויפן גראָז,
ווי נאַר ס'ווינטל טוט אַ בלאָז,
טוען בלימעלעך זיך נייגן,
נידערדיק צו ד'ר'ערד זיך בייגן
— אויף איין פיסל טאַנצן זיי:

ווייסע קריינדעלעך ווי שניי
דאָ און דאָרט אין גראָז אין גרינעם,
בלימעלעך פון אַלע מינים:
שיינען געלע קעפעלעך —
ס'פעלט זיי נאַר די צעפעלעך, —
גאַלדן־ראָזע בעקעלעך,
סאַמעטענע שטעקעלעך,
שפיציק־בלויזע גלעקעלעך,
פינטעלעך און פלעקעלעך,
גלאַנצנדיקע אייגעלעך

קוקן זומער־פייגעלעך
אינעם שמעקנדיקן קראַנץ
אויפן קיילעכדיקן טאַנץ

צוויי פייגעלעך

מיר קיין וועקער נישט באַדאַרפן
ווען די שנעבעלעך זיי שאַרפן,
נאַר איך ווייס — עס איז זיי קאַלט
פּרילינג וועט שוין קומען באַלד
בלומען הייבן אָן צו בליען
וועל איך לאָזן פריי זיי פליען!

אין מיין צימער, הויך אין קווימען
שיינע פייגעלעך צוויי ווינען
זיי פון קעלט זיך דאָרט באַהאַלטן
און איך וויל די קעלט זאָל האַלטן
ווייל עס וועקט מיך אויף גאַנץ פרי
זייער זינגען — צווי, צווי, טשווי

דער קאלטער פּרילינג

ס'פּרעגט איין בלימעלע דאָס צווייטע
ווען וועט קומען שוין דער מאָנאַט מיי?
ווען די זון איז שטענדיק וואַרעם
און עס לעבט זיך לייכט און פּריי?

ס'משה-רבנו פּערדעלע
שטעקט אַרויס דאָס נעזעלע
נאָר דערפילנדיק די קעלט
קריכט צוריק אין רעזעלע
און דאָס רעזעלע פאַרפרוירן
ציט צענויף די בלעטעלעך
שלאָפּן גרילן, שלאָפּן פליגלעך
אין די גרינע בעטעלעך

זוכט די מוראַשקע זיך עפעס
צו דערוואַרעמען די גלידער
נאָר דער בייזער, קאלטער ווינט
אונטער ד'ר'ערד פאַרטרייבט זי ווידער

זיצן שוועלבעלעך צוזאַמען
אויף די דראָטן אין אַ ריי
רופן זיי מיט אַלע כוחות
קום שוין, קום שוין, מאָנאַט מיי!!!

אַפּריל 1955

דאָס גאַלדענע פּישעלע

אויף מיין טישעלע
ווינט אין אַ גלאָז אַ גאַלדן פּישעלע.
ס'איז איינס אַליין
ס'איז זייער שיין
נאָר ס'איז, נעבעך, שטום
אַ גאַנצן טאַג שווימט עס אַרום

אַראָפּ, אַרויף
אַן אַ סוף.
ס'איז מאָנאַטאַן...
וואָס קאַן מען טאַן?
ווען איך זאַל האָבן פּישלעך צוויי!
ווי פּריילעך ס'וואַלט געוואָרן זיי!

18 סעפטעמבער 1955

באלד פּרילינג

עס וואָלט זיך שוין געוואָלט דער זון
דעם פּרילינג אונדז דערלאַנגען
נאָר דאָס פּאַריעריק-דאַרע גראַז
איז נאָך מיט אייז פּאַרהאַנגען

עס איז נאָך שטעכעדיק די לופט
און קאַלט די אינדערפריען
נאָר עפעס יום-טוב'דיקער גאָר
די פייגעלעך שוין פליען

און כאַטש עס זיינען פּראַסטיק נאָך
די לאַנגע אויפדערנאַכטן
נאָר פון די זיסע פּרילינג נעכט
די שטערנדלעך שוין טראַכטן

פּאַרײַז, יאַנואַר 1956

ס'שווימט אַ גענדזעלע

ס'שווימט אַ גענדזעלע אַ ווייסע
אין אַ וואַסערל אַ ריינעם
גיט אַ שיפעלע דערנעבן
טרענקט זיך נאָר עס שאַדט נישט קיינעם
דאַרט אַ פישעלע, אַ גאַלדנס
— סאַראַ בליאַסקנדיקע ליסקעס!
און אַ שלייענדל אַ פלינקער
לויפט דעם נאָך און עפנט ס'פיסקל
ס'גייט צו גרונט, אַך סאַראַ שאַד
ווייסט איר וווּ דאָס אַלץ געטראַפן?
ביי מיין פיצל קינד אין באַד!...

פייגעלעך אין ישראל

זיצן פייגעלעך אַ סטייע
אויפן דראַט פון טעלעגראַף
צוויטשערנדיק לידער פרייע
פריילעך לויבן גאַטס באַשאַף

אין געזאַנגען און אין שמועסן
זאַגן אַלץ וואָס זיי געפעלט
שיקן איבער הייסע גרוסן
צו דער ווייטער גאַרער וועלט

לויפן טענער אויף די דראַטן
הערט מען אומעטום דאָס ליד
נישט געשריבן אויף קיין נאָטן
נאָר געזונגען אין עברית

תל־אביב 1964

גאַט, גאַט, גיב אַ רעגן

קלאַפן אַרבעטלעך אין דעכער
שפּריצט פון דאָך אַראָפּ דער טראַפּן
רינט אַריין אין אַלע לעכער
ס'האַט געעפנט זיך דער צאָפּן
קאַפען טראַפּנדלעך און זינגען
זינגען מיר צום שלאָף אַ לידל
אַן אַן אויפהער לויפן רינגען
אויף דעם וואַסער, ווי אַ פידל
וויינט און גיסט זיין מעלאָדיע,
אַזוי גיסט און וויינט דער רעגן
גאַט, שיק אונדז אַ ישועה
פאַר די קליינע קינדער וועגן!

לויפן רינגען אויף די טייכן
ווערן ברייטער אַלץ און גרעסער
נאָס געוואָרן אַלע זאָכן
פול געוואָרן אַלע פעסער
ס'איז אַ דורכשלאַק גאָר דער הימל
זייען כמאַרעס זייערע טרערן
אין אַ צויבער־שטיל געטומל
וויינט דאָס וואַסער אין די רערן.
נאָס די פעלדער, ווייקט די תבואה,
פילסטו ווי עס שמעקט דער רעגן?
גאָט, גיב אונדז אַ ישועה
פאַר די קליינע קינדער וועגן!...

הער נאָר ווי די ביימער ראַשן
זע נאָר ווי די בלעטער פאַלן
זיי שוין נמאס זיך צו וואַשן
און זיי בענקען נאָך די שטראַלן
פון דער זון; זי איז אין תפיסה
שווערע וואַלקנס פול מיט וואַסער
זי באַדעקן, און אַ מיאוסע
ליגט די ערד אַלץ נאַסער, נאַסער

קאַפען טראַפנס פון די דעכער
נעמען זיך צונויף אין ימען
עס איז נאָך נישט פול דער בעכער
אפשר וועט שוין איצט נישט זאַמען
ס'האַט מיין האַרץ ווי אַ ידיעה
עס וועט אויפהערן דער רעגן
עס וועט קומען אַ ישועה
פאַר די קליינע קינדער וועגן

בריוו, ווינטער 1944

דער האַרבסט־רעגן

ס'גייט אַ רעגן, ס'פּאַלט אַ רעגן
קאַלטע ווינטן בלאָזן
נאָס געוואָרן אַלע וועגן,
אַלע ביימער, גראַזן.
זייען כּמאַרעס זייערע טרערן
קאַפּעט, רינט דער טראָפּן
זינגט דאָס וואַסער אין די רערן
טייכעלעך זיך צאַפּן
אַנגעפּילט זיך אַלע פעסער
פּייכט די ערד געוואָרן

— זומער וועלן וואַקסן בעסער
בלומען ווייץ און קאַרן.

פּאַריז, נאָוועמבער 1955

דער ווינט פון פּרילינג

פּליט דער פּרייער ווינט פון פּרילינג
פּליען מיינע האַר צעשוּיבערט
וועקט אויף בלימעלעך און גראַזן
פונעם ווינטער־שלאַף באַצויבערט

נאָר דער וואַלד איז נאָך פּאַרשלאָפּן
חלומט פון אַ זומערקלייד
פּליט דער פּרייער ווינט פון פּרילינג
ברענגט אונדז פּרישע קראַפּט און פּרייד!

ברענגט אונדז שמעקנדיקע סודות
פון געבוירן און פון ניי
שרייט צו אונדז דער ווינט פון פּרילינג,
לערנט אונדז צו לעבן פּריי!

עפילאג

נעכטן און מאַרגן

(דער צײַלונג)

א לאַנגער, אומגעהייער לאַנגער, דורכזיכטיקער טישטעך — אין אמתן דאַרף מען זאָגן: אַ וואַלקן — אַ זייער לייכטער, ווייס־ראַזער נעפל־וואַלקן, מיט קליינע שפיציקלעך אַרום די זייטן, צעשפרייט אין דער לופטן; אויף זיין אייבערפלאַך האָבן זיך געפונען פיל גוטע זאַכן צום עסן, צום טרינקען, צום באַוונדערן; גרויסע, פּוּכיקע חלות פון בעסטן מעל, ברייטע, קיילעכדיקע רעפטן פלייש פון שור־הבר, געבעקסן און גן־עדן־פּרוכט זיינען געלעגן אין שטערן־טעלער; דימענטענע גלעזער, פול מיט יין־המשומר. דאָס אַלץ, גענוג ווייט איינס פון אַנדערן, כדי צו קאַנען אַוועק־שטעלן גאַלדענע מאַלברעטער, אויף וועלכע עס האָבן זיך געפונען בילדער פון די גרעסטע מאַלערס, לעבעדיקע און געשטאַרבענע, ווייל אַ מאַדנע זאָך, בילדער האָבן ליב איבערצולעבן זייערע שעפּערס; מען קאַן נישט זאָגן דאָס זעלבע וועגן ביכער, ווייל אַ בוך האָט נישט די פּריוויליגיע צו הענגען אויף אַ וואַנט, כדי אַלע זאַלן עס זען, שאַצן און איבערשאַצן; אַ בוך — מעג עס זיין דאָס בעסטע — שטעלט מען אַריין אין שראַנק, און ס'קוקט אַרויס מיט די טיטל־אייגעלעך, און ס'לעכצט עמעץ זאַל עס פון דאַרט אַרויסנעמען...

אַרום דאָזיקן טישטעך האָבן זיך געפונען פאַרשטייערס פון אַלע קונסטן — וואַרט, ליד, מוזיק, טאַנץ, מאַלעריי, סקולפּטור, בינע, אפילו ספּאַרט.

איר שטויסט זיך מסתמא אָן וווּ דאָס איז פאַרגעקומען. דעם אמת זאָגנדיק, ווייס איך אַליין נישט פינקטלעך וווּ דאָס אַרט צו קלאַסירן. מען וואַלט געקאַנט זאָגן: „יענע וועלט“. אָבער די וואָס האָבן זיך דאַרט געפונען, האָבן עס גערופן „אונדזער וועלט“; אויף דער אמתער וועלט; וואָס איז דען די נפּקאָמינאַ? דאָס איז געווען אַ גרויסער באַנקעט לכבוד אַ דיכטעריין, וואָס האָט געהאַלטן אין פאַרלאַזן די וועלט, ד.ה. — די ערד. די דאַקטוירים האָבן איר געגעבן עטלעכע טעג; ס'פאַרשטייט זיך, אַז זי אַליין האָט וועגן דעם גאַרנישט געוואוסט, נאָר אירע אַרומיקע האָבן, לויט אַ פאַרקערטער פּראָפּאַרציע, געצאָלט אַלץ טייערער פאַר יעדן פאַר־בליבענעם טאַג.

דאָ אַבער, אַרום דעם וואַלקן־טישטעך, האָט מען שוין אויף איר געוואָרט אומגעדולדיק... אַט, אַט קומט זי צו פליען — זיינען זיי געווען אויפגעערעגט. זיי האָבן נישט געקאָנט בלייבן אויף קיין אַרט; (דאָ האָט זיך נישט געהאַנדלט אין פאַרכאַפן דאָס בעסטע אַרט — אַלע ערטער זיי־נען געווען די בעסטע). זיצן, פאַרשטייט זיך, האָבן זיי אויך נישט גע־קאָנט, ווייל עס איז נישט נאָר קיין טיש, נאָר אויך קיין בענקלעך נישט געווען. אַט די אַלע געוועזענע און צוקונפטיקע שרייבערס, דיכטערס, מאַלערס, סקולפּטאָרן, אַרטיסטן, טענצערס פון ביידע געשלעכטער, זיינען נאָר געווען גייסטער, סימבאָלן. אַט איז למשל, אַ צאַרטע, יונגע דיכטע־ריין (אַ דיכטעריין בלייבט כסדר יונג) אין פאַרעם פון אַ פּאַעמע, וווּ דער ריטעם איז אַרויסגעבראַכט דורך אַ מוזיקאַלישן זאַץ, און די גראַמען דורך בלומען־צווילינגלעך; דאָס אַלץ, האַלט זיך אויף צוויי פליגעלעך — זילבערנע. אַט איז אַ שרייבער, ד.ה. זיין ווערק, איינגעקריצט אין שטיין, וואָס פליט אַרום אויף צוויי אַדלער־פליגל. מען קאָן גלייך דער־קענען די צוקונפטיקע מחברים, ווייל זייערע ראַמאַנען, געדרוקטע אויף אַ נאָך נישט אַנטדעקטן אויף דער ערד פּאַפיר, פליען אַרום ווי איבער־קלאַנג־אַעראַפּלאַנען; זי אַ מוזיקער, אַ קאָמפּאָזיטאָר — אַ האַרפע מיט דימענטענע סטרונעס. ס'זאָל זיין די נשמה פון וואַן־גאַג — אַט די פּאַליטרע מיט פאַרבן, וואָס פליט אויף איין שוואַרצן פליגל? און אַט־דער שיכורער זונענשטראַל, וואָס וואַרפט אַ גאַלדענע שיינ אויפן וואַלקן, זאָל עס זיין מאַדיליאַני?... אַך, עס איז שוין גענוג שווער צו דערקענען צווישן לע־בעדיקע, מיט גופים און פנימער — ווער עס איז אַ גאון, ווער עס האָט טאַלאַנט, און ווער עס מאַכט נאָר אַן אַנשטעל... איך קאָן, פאַרשטייט זיך, נישט אויסרעכענען די אַלע פאַרגאַנגענע, אויטענטישע גאונים, און, נאָך, ווייניקער, די צוקונפטיקע; וויכטיק איז, אַז זיי זיינען זיך דאָ אַלע צו־נויפגעפלוויגן, כדי צו באַגעגענען מיט פרייד און ווערדע די גרויסע דיכ־טעריין.

דאָך גלוסט זיך מיר ציען די אויפמערקזאַמקייט אויף אַ קליין פּלאַ־טערל מיט לאַנגע, ווייסע פליגעלעך, וואָס האָט זיך געהאַלטן ביים ברעג וואַלקן, אין דער זייט. עס האָט בשום אופן נישט געוואַלט פאַרלירן קיין רגע, געוואַלט אויפכאַפן ס'ערשטע אַלע אירע באַוועגונגען, אַלע זשעסטן און אפּשר, ווער ווייסט, וועט זי קומען מיט אַ ליד אויף די ליפּן? ווייל עס קאָן קיין איין קלאַנג נישט פאַרלירן, נישט פאַרפעלן; דאָס וועט זיין די ערשטע לעקציע זיינע, די ערשטע לערע; ווייל (איר שטויסט זיך, מסתמא, אַן) דאָס פּלאַטערל איז די נשמה פון דער דיכטעריין, וואָס דאַרף פאַרנעמען דאָס אַרט פון דער, וואָס האַלט ביים שטאַרבן.

עס קומט איר אַן נישט גרינג, און דאָס פּלאַטערל פּלאַטערט מיט די פליגעלעך, קוקט אויס די אייגעלעך, פיבערט פון וואַרטן.

ס'פיבערט אויך די געווינעריין, וואָס גייט אַזוי שווער צו קינד. זי

שרייט נישט, ווייל זי האט געטריי נאכגעפאלגט די לערע פון געבורט אן שמערצן; זי אטעמט טיף וויסנשאפטלעך, זי קאן אבער דאס קינד נישט ברענגען אויף דער וועלט, ביז די אלטע דיכטערין וועט זי נישט פארלאזן. נאר — אט קומען אן צוויי בלאנדע מלאכים און שטעלן זיך אוועק פון ביידע זייטן פון פלאטערל; עס האט גענומען ציטערן מיט אלע זיינע גלידערלעך: „מען קומט נאך מיר“ — האט עס פארשטאנען. אמת, זיי נעמען עס אן, יעדער אונטער א פליגעלע, און טוען זיך א לאז דערמיט, שנעלער ווי א בליץ, אראפ דורך די הימליספערן.

אלע ארום דעם וואלקן האבן אויפגעציטערט: „זי קומט, זי קומט! דאס פלאטערל איז שוין אוועק! זי קומט!“ — האבן פריילעך זיך צעשריען אלע גייסטער.

**

„עס דונערט“, האבן געטראכט די אלע, וואס זיינען געשטאנען ארום דער גוססדיקער דיכטערין — „דער הימל נעמט זי אויף מיט א ווארע...“ — צוויי מלאכים מיט ווייסע פליגל זיינען שוין געשטאנען ביי דער טיר... — „עס דונערט“ — האט אויפגעציטערט דער געווינערינס מאן — „דאס קינד קומט מיט א שטורעם“ — און טאקע האט די פרוי געטאן דעם העכסטן קוויטש.

— דאס הייסט געבורט אן ווייען? — האט זיך געשראקן דער מאן.

— יא, דאס קומט נישט אן וויטיקן.

— „עס קומט, עס קומט!“ — האט מען זיך געפרייט ארום דער געווינעריין.

**

דאס פלאטערל מיט זיינע ביידע באגלייטער קרייזן אדורך די זיבן הימלען; פונקט אויף האלב וועג דערזעען זיי א ווייסע טויב, וואס ווערט געפירט פון צוויי מלאכים; זייערע פליגל, אומבאוועגלעך, זיינען צעשפרייט אין דער לופטן.

— „ס'איז די דיכטערין!“ — האט זיך דאס פלאטערל געטאן א ווארף. זיי האבן זיך באגעגנט. דעם פלאטערלס הערצעלע איז שיער נישט ארויסגעשפרונגען פאר פרייד; זיי האבן זיך דערקענט — די טויב און דאס פלאטערל.

— „גיי!“ האט די טויב (די געוועזענע דיכטערין) געזאגט צום פלאטערל — „דו וועסט לעבן אויף מיין ארט.“ — זי האט מיטן שנעבעלע אן קוש געטאן דאס ברעקעלע באשעפעניש און אויסגעזונגען צוויי שורות:

„זינג, פלאטערל, זינג!
זאל דאָס לעבן דיר זיין גרינג!“

דאָס פלאטערל האָט צאָפּלענדיק געענטפּערט:

„— זע, מען גייט אונדז שוין צענטיידן!
זאל דיר גרינג זיין דער גרעדן!“ —

די צוויי בלאַנדע מלאכים האָבן אַ כאַפּ געטאַן דאָס פלאטערל און אַראָפּ מיט דעם צו דער ערד, זיי האָבן זיך זייער געאיילט, כאַטש זיי זיינען געפּלויגן פיל שנעלער פון מאַק-2, האָבן זיי קיין אויגנבליק צייט נישט געוואָלט פאַרלירן.

דאָס זעלבע האָבן געטאַן די צוויי ווייסע מלאכים, געטראָגן, ממש, אויף זייערע פליגלען דאָס טייבעלע.

— „זי קומט, זי קומט!“ — האָט ווידער געדונערט אַרום דעם וואַלקן-טישטעד, יעדער האָט געוואָלט זיין דער ערשטער אַנצוקוקן די ניי-אַנגעקומענע. עס האָבן זיך דערהערט די פיר באַרימטע נאַטן: — „טאַ-טאַ-טאַ-טאַ-אַ-אַ!“ — און אַלע האָבן פאַרשטאנען, אז דאָס קומט בעטהאַ-ווען באַגריסן די נייע מיטגלידערין פון דער קולטור-קאַלעגיע.

דער פאַרויצער — אַ גרויסער יידישער פאַעט (איר קאַנט אייך פאַרשטעלן וועמען איר ווילט) האָט אויסגעשטרעקט זיינע ביידע זיל-בערנע פליגל צום טייבעלע און אויסגעזונגען: —

— זיי באַגריסט, אַ, ווייסע טויב
שפּעטערדיקע דורות, כּיגלויב,
וועלן זינגען דיר אַ לויב! —
זיי באַגריסט, אַ, ווייסע טויב! —

ווען איך ציטיר פאַר אייך אַט-די פיר שורות, וויל איך אין אַ קורצער, קאַנצענטרירטער פאַרעם איבערגעבן די אומענדלעכע, געגראַמטע רעדע פון פאַרויצער.

— „איך גיב דאָס וואָרט מענדעלען!“ — האָט ער צום סוף פּייער-לעך אויסגערופן.

איך האָב אייך נישט געזאַגט אַז פיל הויכע פּערזענלעכקייטן זיינען אין דער צייט צוגעקומען צום עולם אַרום דעם וואַלקן, נעבן פאַרויצער זיינען געזעסן: מענדעלע מוכר ספרים, י. ל. פּרץ און שלום-עליכם, מענ-דעלע האָט זיך אויפּגעהויבן, אויסגעשטרעקט זיינע פליגל-הענט צום טייבעלע, עס צוגעצויגן צו זיין שויס, און מיט ליבשאַפט געזאַגט:

— „טייערע פאַרוואַמלטע, ווי גליקלעך איך בין, וואָס איר זייט אַלע געקומען אויפּנעמען מיט כבוד און פּרייד אוינדער באַליבטן גאַסט. און ווי האָט עס דען געקאַנט אַנדערש זיין? מיין האַרץ איז אַזוי פול מיט

עמאציע, אזוי פול אויך מיט שטאלץ, וואָס צו אונדז איז צוגעקומען אזאָ גרויסע שרייבערין, דיכטערין, קינסטלערין פון וואָרט! איך קאָן מיט זיכערקייט זאָגן — זי וועט אויף אייביק פאַרבלייבן צווישן אונדז, ווי דאָס שענסטע צירונג פון אונדזער קאַלעגיע“.

דאָס טייבעלע האָט זיך צוגעהערט מיט חידוש, צוגעטוילעט צו מענדעלעס דורכזיכטיקן אַקסל.

נאָך דעם ווי אַלע האָבן געפאַטשט מיט די פליגל, האָט דאָס וואָרט באַקומען י.ל. פּרָק, וועלכער האָט זיין רעדע רעזומירט אזוי :

— אַ, טייבעלע, דו ביסט מיר טייער,
דו האָסט געבראַכט אַ טרייסט מיין פאַלק אין טאַמע פייער
פון זיין צעבושעוועטער עקסיסטענץ.
מיט דינע לידער האָסט דו אונדז פאַרבונדן
און מיט דיין ריטעם אָנגעצונדן
דעם גלוסט צו ליבע, צו אַ נייער, פריילעכער קאַדענץ!...

די דיכטערין האָט נישט געגלייבט אירע אויערן.
— „איך גיב דאָס וואָרט שלום-עליכמען!“ — האָט אויסגערופן דער פאַרזיצער.

שלום-עליכם האָט אָנגעהויבן זיין רעדע מיט אַ שמייכל, זיין קול האָט זיך אַבער איבערגעגאַסן מיט קרישטאַלענע טרערן: — „יאָ — האָט ער געזאָגט — נישט אומזיסט איז זי צו אונדז געקומען אין אַ פאַרעם פון אַ ווייסער טויב! איז עס דען נישט דער סימבאָל פון זויבערקייט און צאַרטקייט, פון צניעות און רואיקייט, פון שלום און ליבשאַפט? פון קינ-דערישער נאַאיווקייט אויך... איך מיין אַז פיל גרויסע פאַעטן זיינען דורך זייערע מיטלעבער אַפט מאָל באַשולדיקט אין דעם דאָזיקן חטא, באַשולדיקט פאַר זייער גלויבן מיט אַלע כוחות אין גוטסקייט און שיינקייט... און אויך אין נביאות... יאָ, נביאות, זיי אַליין, די גרויסע פאַעטן, ווייסן נישט פון זייער גרייס; זיי ווייסן אַז זייער ווערק איז גוט און שייך, נאָר זיי רייסן זיך נישט צו פאַרכאַפן די ערשטע רייען. נאָך וואָס? דער עיקר איז דאָך דאָס ווערק, דאָס ליד, דאָס זינגען, דורך דעם ווערק ווערט די ערד גע-איניקט מיט דער אמתער וועלט; ווו אַלע אמתע ווערטן ווערן אַפגעשאַצט, באמת אַפגעשאַצט. די שפיל באַדאַרף אויך צו זיין פריילעך — זאָלן די פאַרזאָרגטע, פאַריאַגטע מענטשן קאַנען אַ לאַך טאָן, זאָלן זיי דורך זייער געלעכטער אויף אַ רגע זיך דערנענטערן צו דער געמלעכער רואיקייט, ווויל צו דער דיכטערין, וועמענס לידער זיינען אָנגעפילט מיט אַט דער לאַכנ-דיקער זאָרגלאַזיקייט!... נאָר אויך טרערן זיינען פאַראַן אין איר ליד — טיפע, האַפענונגסלאַזע, פאַרצויגענע מיט גרויע וואַלקנס, לידער, וואָס

אייניקע קריטיקער באַצייכענען ווי פעסימיסטישע; אָבער אין אמתן זיי-
 נען זיי פשוט אָנגעפילט מיט טרויער נאָך דער פאַרלוירענער פריילעכקייט,
 נאָכן נישט געלאַכטן געלעכטער, וואָלט איך געזאָגט; ווייל ווען די מענטשן
 וואָלטן געווען געלאַכט, וואָלטן זיי דאָך געווען גליקלעך; דעריבער באַ-
 וויינט די דיכטערין דאָס פאַרלוירן-געגאַנגענע גליק. די מיטלעבער האָבן
 איר פאַרגעוואָרפן: „פאַר וואָס קלינגסטו נישט אין אַלע דיינע דיכטער-
 רישע גלעקער? פאַר וואָס וועקסטו נישט די מענטשן צום קאַמף? פאַר
 וואָס זיינען דיינע ווערטער נישט ווי מעסערס, ווי פּיילן, געצילטע אין
 שונא?!" — אין זייער קורצזיכטיקייט האָבן זיי גענומען די ווייסע טויב
 פון שלום פאַר אַ רויב-פּויגל און געפאַדערט פון איר ווערק, וואָס רופן צו
 קריג און בלוט! גלייך ווי ס'איסט זיך נאָך ווייניק בלוט אויף דער וועלט?
 עס איז גוט, אומענדלעך גוט, וואָס מיר דאָ, פאַרמאָגן די ריכטיקע מאַס,
 און קאַנען אַפּשאַצן לויט זיין ריכטיקער ווערט אין ברייטן, אין אייביקן
 זיך פון וואָרט, אַ ליטעראַריש ווערק, און, וואָס פיל שווערער, אַ פּאַעמע.
 צי איז דען נישט דיכטונג די בעסטע, די העכסטע פאַרעם פון קונסט?
 צי קאָן מען נישט מיט איר אויסדריקן, ווייזן, איבערגעבן אַלע קונסטן?
 צי איז דען אַ גוטע פּאַעמע נישט קיין מוזיק? קיין פּלאַסטישער טאַנץ?
 צי מאַלט זי דען נישט מיט אירע ווערטער ווי דער מאַלער מיט זיינע
 פאַרבן? יאָ, מיר קאַנען זאָגן, צו אונדז איז געקומען אַ גרונט-לייגעריין,
 אַ דיכטערישע אינציקייט אין דער יידישער ליטעראַטור, וואָס וועט זיך
 אַריינגיסן אין מעכטיקן טייך פון אירע פאַרגייער, זינט דורות. זי איז דער
 דימענט אינעם גאַלדענעם רינג פון אמתע פּאַעטן!"

(איך האָב אין גאַנצן פאַרגעסן צו זאָגן, אַז די אַלע רעדעס און רייד
 האָבן זיך געפירט אין טעלעפּאָטיע-לשון, צו וועלכן אַלע אויף דער אמתער
 וועלט ווערן שגעל צוגעוואוינט).

— אַ דאָנק דער טעלעפּאָטיע — האָט ווייטער גערעדט שלום-עליכם
 — קאַנען מיר אַלע דאָ פאַרשטיין, מיר, אַנווענדדיקע פון אַלע לענדער,
 אַלע וועלטן; ס'איז אמת... — נאָר דאָ האָט ער זיך פּלוצלינג אַפּגעשטעלט
 אַז אַ טראַכט געמאָן: — ווער פאַרשטייט דען וועמען?... — באַלד האָט
 ער פאַרענדיקט: — איך וויל באַגריפּן די דיכטעריין-טויב, דריקנדיק זי
 צו מיין האַרצן, ווי עס גלוסטן צו טאָן, כּיבין זיכער, אַלע וואָס זיינען דאָ
 מיט אונדז".

אַלע האָבן ווירקלעך געהאַט דעם באַגער, און די באַגייסטערטע
 גייסטער האָבן באַדאַנקט שלום-עליכמען פאַר זיין רעדע מיט אַ לאַנגן הייסן
 פּליגל-פּאַטשעריי, וואַרפּנדיק אינצייטיק בליקן אויף די אַלע גוטע און
 שיינע זאַכן, וואָס זיינען געשטאַנען פאַר זיי. ווער ווייסט? אפשר איז עס
 געווען זייער אופן צו געניסן? נאָר דער פאַרויאַצער האָט אויסגערופּן:

— „דאָס וואָרט האָט שלום אַש!"

שלום אַש האָט מיט אַ וואַגיקן בליק אַרומגענומען דעם גאַנצן וואַלקן,
און קלאַר געזאָגט :

— איך וויל באַגריסן די דיכטערין, נישט נאָר וויל איר ווערק איז
פול מיט צויבער, פול מיט טרויער, אַדער שפרודליק פון פרייד און גע-
לעכטער, נאָר אויך וויל זי האָט געלעבט און געשאַפן מיט און פאַר איר
דור. דאָס איז דאָך דער הייליקער חוב פון יעדן שרייבער — זיין עדות
פון זיין צייט. ווי לייכט וואַלט געווען פאַר היסטאָריקער צו גיין, טריט
נאָך טריט, די שטיגן וואָס פירן צום אַמאָל. זיי וואַלטן פאַרשפאַרט צו
ראַמאַנסירן די געשיכטע.

די דיכטערין האָט עס געטאָן מיט גוטסקייט, לייכטקייט, מיט ליידן-
שאַפט. דאָס איז געווען איר אופן צו זען די וועלט, דאָס לעבן און, ווי אין
אַ רואיקן טיך, אַפצושפיגלען אַלץ אין איר ליד; און איר ליד קאָן, אויך
ווי אַ טיך, זיך צעבושעווען און זיך צעגיסן ביז צו האַרציאָנטן, אַרומ-
נעמען די וועלט".

נאָך אַ קורצער פּויוע, האָט שלום אַש פאַרגעזעצט :

— „איצט איז די דיכטערין פלאַטערל אַראָפּ צו דער ערד נאָכצו-
פאַלגן איר פאַרגייערין; זיכער וועט זי דאָס טאָן אין סטיל פון איר צייט,
אַבער, דער עיקר — די נשמה פון ווערק וועט בלייבן; זי וועט פאַרלעבן-
גערן, ווידער אויפלעבן דאָס לעבן און ווערק פון דער דיכטערין-טויב".
אַרום איז געוואָרן שטיל; אַ ווינטל פון טריבליקייט האָט אַרומגע-
נומען דעם וואַלקן. נאָר דער פאַרזיצער האָט זיך צוגעאיילט אויסצורופן:
— „איצט גיב איך דאָס וואָרט אונדזער נייער מיטגלידערין — דער
דיכטערין-טויב".

די דיכטערין, וואָס האָט, לייכט פאַרחלומט, זיך צוגעהערט צו שלום
אַשס רייד, האָט אַ ציטער געטאָן. זי האָט, פאַרשטייט זיך, געוויסט אַז
זי וועט מוזן ענטפערן און דאַנקען די אַלע, אַבער דאָך... און זי איז אויך
נאָך נישט געווען געוויינט צו טעלעפּאַטיע. דעריבער איז אַ קורצע פּויוע
אַוועק ביז מען האָט געקאָנט אויפנעמען איר שעמעוודיק קול, וואָס איז,
אין דער מאַס וואָס עס האָט זיך אַנטוויקלט איר געדאַנק, געוואָרן אַלץ
שטאַרקער און פעסטער.

— „מיינע טייערע, אמתע פריינד, איך זאָג — אמתע, וויל מיר
זיינען דאָ אַלע אויף דער אמתער וועלט. איך האָב אַפט געצווייפלט אין די
אַלע לויבגעזאַנגען, וואָס כ'האַב געהערט אויף דער ערד — סיי פאַר מיר,
סיי פאַר אַנדערע. און האָבן זיי דען געקאָנט זאָגן דעם אמת? צי קאָנען
זיי דען עפנטלעך אַרויסזאָגן זייער מיינונג? און איז דען זייער מיינונג
אַפט מאַל נישט קיין פאַלשע? דאָ, אויף דער אמתער וועלט, איז אַלץ
ריכטיק, אַלץ אויף זיין פון פריער פאַרויסגעזעענעם אַרט. דעריבער בין

איך איצט גליקלעך. גליקלעך דערפאר, וואָס איך האָב זיך נישט אָפּגענאַרט אין זיך אַליין, נישט איבערגעשטאַצט מייע פעאיקייטן. איין זאך האָב איך נישט געוואָסט — אַז מען דאַרף זיין טויט, כדי אָט די זיכערקייט צו דער-גרייכן. יא, איך בין גליקלעך, וואָס כ'געפֿין זיך אין אייער קאַלעגיאַע, ווי איר רופט דאָס אָן, גליקלעך צו זיין צוזאַמען מיט אייך, צווישן אַלע פּראַ-מינענטע פּאַרשטייערס פון פּאַעזיע און קונסט. סאַראַ צויבער איז עס גע-ווען צו הערן די גוטע ווערטער פון מענדעלען, פּרצן און שלום-עליכמען; זיי זיינען אַ טרייסט פאַר מיין נשמה און, איך אויך. וועל זאָגן דעם אמת — שלום-עליכם האָט צום בעסטן פּאַרשטאַנען און אַרויסגעבראַכט מייע געפילן אין כּוונות. אויך שלום אַש האָט געוואָסט אונטערצושטרייכן דאָס, וואָס איך האָב ביי מיין לעבן געוואָלט נאַכפּאַלגן — זיין היינצייטיק, נישט גיין צוריק צום אַמאָליקן, באַליבטן שטעטל — מען האָט שוין אַזוי-פיל געשריבן וועגן דעם אַלעמען — כ'האַב ליב געהאַט מיין דור, און גע-שריבן פאַר אים, וועגן אים. ס'איז גוט וואָס אידיען שטאַרבן נישט מיט אונדז צוזאַמען; אַזוי וועט דאָס פּלאַטערל גיין אויף דעם זעלבן וועג — אַי, זיכער, העכער, ווייטער אין דער צוקונפט!"

די דיכטערין האָט געוואָרפֿן אַ פּאַרשנדיקן בליק אַרום זיך.

— „איך זע דאָ פיל פּאַעטן און שרייבער פון אַלע שפּראַכן — איך דאַנק זיי פאַרן קומען מיך באַגעגענען. איך דאַנק זיי אויך פאַרן גרויסן פּאַרגעניגן וואָס כ'האַב געהאַט לייענענדיק זייערע ווערק, זייערע ווונדער-ווערק.“

עס איז געווען אַ שווערע אויפגאַבע אויסצורעכענען די אַלע דיכ-טערס און שרייבערס, וואָס זי האָט ביים לעבן געלייענט און ליב געהאַט. אמת, דאָ איז די צייט נישט געווען באַגרענעצט, קיינע זייגערס — האָט זי פּאַמעלעך גענומען דערציילן פאַר וואָס זי האָט געהאַלטן פון דעם אַדער יענעם פּאַעט; זיי זיינען כּמעט אַלע געווען אַנוועזנד, און האָבן זי נאָך מער געשעצט פאַר איר דעליקאַטער פּאַרשטענדעניש.

אַזוי זיינען אויסגערעכנט אַזעלכע נעמען ווי טאַלסטוי, טשעכאַוו, גאַרקא, מאַיאַקאַווסקי, יעסענין, פּושקיין, לערמאַנטאָוו; די לעצטע האָט זי באַזונדערס באַגריסט:

— „איר האָט אַזוי ווייניק געלעבט און אַזוי פיל שיינקייט געשענקט דער וועלט.“ — ווערלען, אַפּאָלינער, באַדלער, עליאַר, געטע, היינע, טאַגאַר, לאַרקאַ און גאַך און נאָך... זי האָט זיך אויך געוואַנדן צו פּרץ מאַרקישן, לייב קוויטקאַ, מיכאַעלסן און פיל אַנדערע, און געזאָגט:

— „איר אַלע אומשולדיק באַשטראַפּטע, אַזוי פרי אַוועקגעריסענע פּונעם לעבן, וויפּל וואָלט איר נאָך געקאַנט אויפּטאַן! יא, כ'בין גליק-לעך צו זיין צווישן אייך; ווייל ס'וויילט זיך מיר אויסדריקן מיט אַ פּאַעמע, אַ ליד. איך בעט אייך נישט צו פיל שטרענג צו זיין צו מיין אימפּראַוויזאַציע:

אָד, ווי אַזוי וואָלט איך באַדאַנקט אייך אַלע
 אין די מקומות די אַסטראָלע?
 מיט פּלאַסטיש-עלעגאַנטע זשעסטן,
 צי מיטן וואָרט דעם בעסטן?
 ווו נעמט מען עס, דאָס בעסטע וואָרט?
 צי זאָל איך צערטלען אייך מיט אַן אַקאָרד?
 צי שפּילן ווי בעטהאַווען אויף לבנה-שטראַלן,
 צי זינגען אייך אוראַלטע מאַדריגאַלן?
 צי פונעם מילכוועג אויפן הימלישן קופּאַל
 די שטערנדלעך פון פּרייד פאַר אייך צעשײטן כּזאַל?
 מיין פּרייד איז ווי דער דורכזיכט פונעם רעגן-בויגן,
 מיין זאָנקבאַרקייט... איך וואָלט פאַר אייך די קני געבויגן,
 נאָר כּיבין אַ טויב... איך האָב קיין קני...
 כּיהאַב פּליגלען, און איך פּלי, איך פּלי...
 איך קני פאַר אייך מיט מיין געזאַנג,
 איך זינג פאַר אייך מיין טיפּן דאַנק!"

דאַן האָט זי גערעדט צו די נאָך נישט געבוירענע:

„פאַר אייך, אַ צוקונפטיקע דיכטער,
 איך וועל נישט צירן מייע רייד,
 קיין גראַמען כּזועל נישט זוכן,
 איר דאַרפט זיי נישט, איך ווייס.
 און אַנדערש זעט איר אויך דעם כּישוף פון קאַיאָראָ,
 דער עיקר איז די ווערטער-שפּיל
 און וואָס פאַרפּלאַנטערט מער — איז בעסער
 נאָר מייע נישט, אַז איך לאָך פון אייך,
 איך האָב אַליין געפרוּווט, אַ וויפּיל מאָל!...
 נאָר שטענדיק האָט עס מיך געצויגן צוריק צום ריטעם,
 צו די גראַמען.
 ווי דימענטלעך זיי גלאַנצן דאָ און דאַרט,
 זיי שפּילן זיך מיט דעם, וואָס לייענט,
 און ביז צום סוף כּיהאַב זיך געפרעגט:
 צי מוז אַ דיכטער זיין אַ פּירער... זען פאַרויס?
 צי דאַרף ער שמייכלען, טרייסטן, וויגן?
איר וועט עס אפּשר וויסן... גייט צו ד'רעדן
 און זאָל דער העקסאַגאָן און דער זיגזאַג
 פאַרנעמען ספּלאַץ פון צאַרטע, סאַמעטענע רויזן,
 גייט, זייט באַליבט, געבענטשט, און לעבן זאָל די צוקונפּט !!!"

דער גאַנצער וואַלקן האָט זיך אַ שאַקל געטאַן פון פליגל-פאַטשעריי. אַלע גייסטער האָבן זיך געלאָזט ווילגיין; מען האָט אַרויסגעזאָגט מיינונג-גען און אין דער זעלבער צייט געצופט פון די גוטע זאַכן, געשלעפט די בילדער, די מאַלבערטן, אייניקע גייסטער, מער פרויען, זיינען געווען גע-רירט ביז טרערן (לאַנג, שוין לאַנג האָבן זיי נישט געוויינט) און געלאָזט זיי רינען פריי.

— דאָס שלעכטע וועטער, די רעגנס וועלן דויערן זייער לאַנג — האָבן אַנגעזאָגט די מעטעאָראָלאָגן — און וואָס איז דאָס חידוש? די קאָ-לעגיע פונעם וואַלקן האָט צוגעגרייט אַ זייער היפּשן פּראָגראַם. עס האָבן אַנטייל גענומען אַלע גרעסטע אַרטיסטישע, דראַמע־און מוזיק־כוחות פון אַלע צייטן. אזוי האָבן רעציטירט דער דיכטערינס לידער און געשפּילט אירע בינע־ווערק — מיכאַעלס, מאַרעווסקי, אסתר רחל קאַמינסקאַ, ראַשעל, סאַראַ בערנאַר און פּיל, פּיל אַנדערע באַרימטע וועדעטן פון די לעצטע יאָרהונדערטער. אַ דאַנק דער טעלעפּאָטיע, האָט מען פאַרשטאַנען אַלע שפּראַכן. אַרום דעם וואַלקן איז געווען אזוי שטיל, ווי אין אַ קבר.

בשעת די אומענדלעכע אַרויסטרעטונגען וואַלט דאָס וועטער אויף דער ערד זיך זיכער פאַרבעסערט ווען נישט די פליגל-פאַטשערייען, צו באַדאַנקען די אַרטיסטן. מען האָט זיך צוגעהערט צו דעם, אַדער יענעם, אזוי באַקאַנטן, אזוי באַליבטן קול, צו די אַמאָליקע, אויף דער ערד שוין פאַרגעסענע, דיכטערס, קינסטלערס, מען האָט געמאַכט פאַרגלייכן צווישן אינטערפּרעטאַציעס פון פּיל דורות אַרטיסטן, וואָס האָבן מיט זייער טאַ-לאַנט נאָך בעסער אונטערגעשטראַכן דער דיכטערינס פּאַעזיע.

אומענדלעך, ווי אַלץ אויף דער אמתער וועלט, האָט זיך געצויגן דער באַנקעט, «סאַראַ הימלישע מוזיק», האָבן אַלע געטראַכט, צוהערנדיק זיך צו מאַצאַרטס רעקוויעם, צו שאַפּענס טרויערמאַרש... אַלע האָבן אויף אַ מינוט באַדויערט דאָס לעבן, זיך פאַרבענקט נאָך דער ערד; דער וואַלקן האָט אַנגעוויירן זיינע ראַזע פאַרבן. גוט וואָס אַ כאַר פון מלאכים האָט גענומען אויספירן דעם פינאַל פון בעטהאַווענס 9-טער סימפּאָניע. אַלע גייסטער האָבן זיי באַדאַנקט מיט אַזאַ שטורעם אַפּלאַדיסמענטן, אַז דער פאַרטונקלטער וואַלקן האָט זיך אַ טרייסל געטאַן און גענומען לאַנגזאַם שווימען, אַוועקשווימען מיטן ווינט, ווי אַ שיף, און ווי אויף אַ שיף, האָבן זיך די גייסטער געהוידלט, אַראַפּקוקנדיק צו דער ערד. אַ גרויסע בענק-שאַפט האָט זיי אַלעמען אַרומגענומען, באַזונדערס די דיכטערינס־טויב, וואָס איז ערשט נישט לאַנג אַוועקגעריסן געוואָרן פונעם לעבן. מיט אַ נאַנגנדיקער נאַסטאַליע האָט זי געקוקט אויף די דורכלויפנדיקע פּיזאַזשן — ימים, אינזלען, מדבריות. מיט איר אינסטינקט, מיט איר דיכטערישן פּלאַיד, וואָס שפּרייט אַריבער אַקעאַנען, דרינגט אַדורך האַריזאָנטן, האָט זי דערשפּירט, געטראַפּן ווהין זי דאַרף אַנווענדן אירע בליקן, און פּולצלינג האָט זי אויסגעשריגן:

— „זעט נאָר וווּ מיר זיינען!“

פאַר אַלעמענס בליקן האָט זיך באַוויון אַ קליין לאַנד, מיט שפּוגל-
נייע שטעט און שטעטלעך, מיט נייע וועגן, מיט נייע ביימער, וועלדער,
פעלדער, מיט נייע יידן, וואָס האָבן דאָס אַלץ אויפגעבויט, און אפילו די
אַלטע שפּראַך זייערע איז געוואָרן ני — „ישראל!“ — האָבן אַלע יידישע
נשמות אויסגעשריגן.

**

דאָס קליינע הויז איז געשטאַנען אין אַ גאַרטן, נעבן אַ פריי פעלד.
פון דער ווייטנס האָט אַ באַרג פאַרשטעלט אַ האַלבן האַריזאָנט; דער וואַלקן
אַבער איז געשווומען העכער, און די גייסטער האָבן נישט געקאָנט זיך
אַפרייסן פון דעם דאָזיקן בילד.

**

דעם קינדס מאַמע האָט אַרויסגעקוקט דורכן פענצטער און געזאָגט
צו איר מאַן, וואָס איז געשטאַנען ביים בעטעלע:
— זע נאָר דעם וואַלקן. ער פאַרדעקט אַ האַלבן הימל!
— קום בעסער אַהער, גיכער! — האָט דער מאַן זי גערופן —
גיכער!

דאָס קינד איז געלעגן אויפן פלייצעלע. פלוצלינג האָט עס געעפנט
די בלויע אייגעלעך און, קוקנדיק צום פענצטער, זיך צעשמייכלט.
— „זי שמייכלט! דאָס ערשטע שמייכעלע!!“ — האָבן מאַן און
פּרוי אויסגעשריגן צוזאַמען.

— אפשר האָט זי דערזען אַ מלאַך? ... — האָט די גליקלעכע מאַמע
אַ קוש געטאָן דאָס קינד, און ס'איז געווען גלייך ווי אַ קליין פּלאַטערל
וואַלט אַדורכגעפּלויגן און געפאַכעט מיט די ווייסע פּליגעלעך...
דער וואַלקן איז שוין געווען ווייט.

א י נ ה א ל ט

חורבן

5	דער געקוילעטער א-ב
7	אל תשכח
8	דיכטער-ליכטער
8	האבן הימלען זיך געשפאלטן
10	בייזע כוחות
12	אויגן שרייען
13	דער שייטער
15	א מינוט שטילשווייגן
16	דער צלם
18	דער יידישער וואַלס
19	ס'הענגט אויף מיר אַ שווערע קייט
19	ווי קאַנסטו אַזוי לעבן ?
20	די אַטאַם-באַמבע
22	אַ קוויק דיך נישט
22	ערשטער מיי
24	אין פיר ווענט
25	ביי דער טיר
26	צי בין איך שוין די לעצטע זייל ?

בילדער

29	די מעטראַ
31	פאַרין
32	פלאַץ קאַנקאַרד
34	קע דע מעזשיסערי אין פאַרין
36	אין פאַרק מאַנסורי
37	בולוואַר זשורדאַן
38	טויזנטער פלאַמען
39	היינט
39	דער בלויער ברעג
40	אויף דער שיף „פראַנס“
41	אויף דער שיף „ירושלים“
42	ווי היינע
42	דאַרט, אין ישראל
43	תל-אביב
43	ביים וועג
44	יידישע געשפענסטער
46	איך קוק אויף די בערג
47	פאַר נאַכט אין די אַלפן

48	אָסיען
49	דער קידוש
50	וואַקאַנסן
51	א, וויפל מאָל
51	צוויי זונען
52	צירונג
52	אָדעס
53	ווענעציע
54	די לבנה
56	לבנה של פסח
57	ביים מוזיקער
57	שטיללעבן
58	מאַנהעטן ביי טאָג
59	מאַנהעטן ביי נאַכט
60	די הימאַלייען

פּאָעמעס און פּאַנטאַזמען

63	די געשטאַרבענע דיכטערין
65	אבן-טוב
66	מיין האַרץ איז אַנטלאָפן
67	ביינאַכט
68	דורכן פענצטער פון צוג
68	פאַראַנען טעג
69	לידער וואָס נישט אָנגעשריבן
70	געלע בלעטער
70	אין די גרויע אינדערפריען
71	שוין לאַנג אַז ס'האַט זיך אָנגעהויבן
72	די וועלט איז שיין
72	ווען איך זאָל זיין אַ גייסט
73	שוין
74	צוויי יידישע דיכטער
75	א, וויפל טענער — וויפל קלאַנגען
76	דער וויכער
77	כ'בין מיד
77	ווערטער
79	דער סאַנעט
80	דער שוואַרצער דימענט
80	כ'האַב ליב צו זען
81	נאָך אַ פּרילינג
81	פּרילינג
82	פּרילינג קומט אין ווינטער
83	לעבן און ליבן
84	חנוכה-טאַנץ
85	טריאַ
86	דער נביא (פון לערמאַנטאָוו)

87	מענטשן — מאשינען
89	די לבנה און די קאסמאנאטן
91	אן אויסגענוצטער גראם
92	טיטאנען
93	אליין
93	ביי נאכט אליין
95	איך האב פארלוירן ס'גלייכגעוויכט
95	איך בין האלב
96	עס זיינען חנעוודיק
96	כ'בין מער שוין דארט
97	אייביקייט
98	נאקטירון
98	נאקטירון ב'
99	צי האב איך שוין געזאגט דער וועלט ?
100	איך גיי ארום אין לעבן
101	שלאפט אַ בוים
102	אויסשטעלונג פיקאסא
103	צו מאַרק שאַנאַל
105	אייביקער רום דער וואַרשעווער געטא

קורצע פאָעמעס און עפיגראַמען

109	דער ציגייער
110	מין מלאך
110	אַ ליד
110	איין טאָג
111	אַ מאָל בין איך געווען
111	שווער צו לעבן
112	הילט מיך איין
112	אַ נאָכט ערבֿ-פּרילינג
113	דער סוד
113	דער וועג וואָס מיר זיינען געגאַנגען
114	דאָס געזאַנג
114	דער דיכטער
115	דאָס קורצע גליק
115	דער פּאָעט
116	אין דאַרף
116	דער צוואַנג
117	וואָס טויג ?
117	לייק אַסקאַוואַנאַ
117	אַ קרוג פון פּאַרצעליי
118	ניין, נישט דערפאַר
118	די וועלט איז שיין
118	וואַרט פון וואַרט
119	דער שפּערל פון תּל־אביב
119	דער אמת

120	די נביאים
120	פון פושקין
120	דאס בעסטע וואָרט

הומאַר

123	טעלעוויזיע
124	אַבסטראַקציע
124	ס'ליגט אין מיר אַ צענדלינג פרויען
125	דער פּרילינג און איך
125	אויסצוג פון פּושקיןס אַ מעשה
127	אַ לויב צו פּרילינג
128	די עלטער
129	דאָס אַלטע פּראַנציזישע הויז
130	דאָס וואָרט און די זאָך
132	ערשטע ליבע
136	די גאַלדענע חתונה
137	דער פּליענדיקער טעלער
139	די פּויפּסלעכע רייזע
142	די ציג, דער וואָלף און דער בער
147	טוריסטן אין פּאַריז
149	אַ פּאַלקסליד

לידער פאַר קינדער

וואָס קענען — נ אַך נ י ש ט — קיין יידיש

153	מוזיק
154	אַ לידעלע
155	שטייט אַ ביימעלע
155	דער שניי
156	די פּרילינג-סימפּאָניע
156	דאָס קאַטשקעלע
157	צוויי פּייגעלעך
157	דער באַלעט
158	דער קאַלטער פּרילינג
158	דאָס גאַלדענע פּישעלע
159	באַלד פּרילינג
159	ס'שווימט אַ גענדזעלע
160	פּייגעלעך אין ישראל
160	גאַט, גאַט, גיב אַ רעגן
162	דער האַרבסט־רעגן
162	דער ווינט פון פּרילינג

עפּילאָג

165	נעכטן און מאָרגן (דערציילונג)
-----	-------------------------------

TANIA ZISMAN

POÈMES

Illustrations de A. Muszka

Couverture de David Garfinkel

PARIS, 1977

Ouvrage publié
avec l'aide de la
Commission du Livre du F.S.J.U.